

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Nuorisotyötä muuttuvissa toimintaympäristöissä

Mikä on nuorisotyöntekijän rooli?

Mirkka Kesti-Helia

Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma (90 op)

maaliskuu / 2017

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Mirkka Kesti-Helia	Sivumäärä 72
Työn nimi Nuorisotyötä muuttuvissa toimintaympäristöissä – Mikä on nuorisotyöntekijän rooli?	
Ohjaava opettaja Merja Kylmäkoski	
Työn tilaaja Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus	
Tiivistelmä Opinnäytetyössä tarkastellaan nuorisotyöntekijän roolia, kun nuorisotyötä tehdään erilaisissa toimintaympäristöissä nuorisotalon ulkopuolella. Moniympäristöisessä nuorisotyössä nuorisotyöntekijä jalkautuu nuorisotalolta erilaisiin julkisiin, puolijulkisiin ja yksityisiin tiloihin, esimerkiksi kouluun tai kauppa-keskukseen. Kun nuorisotyötä tehdään nuorisotalon ulkopuolella, joutuu nuorisotyöntekijä soveltamaan ammatillista osaamistaan uuteen toimintaympäristöön ja kehittämään erilaisia menetelmiä nuorten kanssa toimimiseen. Opinnäytetyön tavoitteena on kuvata minkälaista osaamista moniympäristöiseen nuorisotyöhön tarvitaan ja miten nuorisotyöntekijän rooli suhteessa nuoreen ja muihin toimijoihin muuttuu, kun siirrytään vakiintuneesta nuorisotalotoiminnasta erilaisiin nuorten vapaa-ajan toimintaympäristöihin tai kouluun. Rooleja lähestytään Bruce Biddlen rooliteorian kautta. Nuorisotyöntekijät omaksuvat ammatillisen identiteettinsä ennen kaikkea opintojensa avulla ja siirtyessään työelämään he oppivat työpaikan sosiaalisesta ympäristöstä toimintamalleja, joiden myötä heidän työroolinsa syventyvät ja monipuolistuvat. Kunnallista nuorisotyötä on perinteisesti toteutettu nuorisotalolähtöisesti. Nuorisotalot eivät kuitenkaan tavoita nuorten ikäryhmästä kuin noin 10 prosenttia. Tämän vuoksi on perusteltua, että nuorisotyön resursseja käytetään myös alueellisessa liikkuvassa nuorisotyössä, jossa voidaan tavoittaa nuoria, jotka eivät käy nuorisotalolla. Työskennellessään nuorisotalon ulkopuolella nuorisotyöntekijä joutuu pohtimaan omaa ammatillista identiteettiään. Erilaisissa toimintaympäristöissä toimiminen tuo nuorisotyöntekijälle lisää vastuuta oman ammatillisen osaamisen esiintuomisessa. Merkityksellistä on vuorovaikutussuhteen luominen muihin toimijoihin, jotta nuorisotyöntekijän osaamista voidaan hyödyntää oikealla tavalla. Myös suhteen luominen nuoriin ilman nuorisotaloa toimintaympäristönä vaikuttaa työn onnistumisen edellytyksiin. Opinnäytetyön tilaaja on Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. Opinnäytetyö on laadullinen tapaustutkimus, jonka aineisto koostuu nuorisoasiainkeskuksen suunnantarkistuksen aikana vuosina 2014-2015 kirjoitetuista kokouspöytäkirjoista, muistioista ja muistiinpanoista. Lisäksi opinnäytetyötä varten on haastateltu 7 nuorisoasiainkeskuksen nuorisotyöntekijää vuosien 2015-2016 aikana. Opinnäytetyössä on hyödynnetty myös omaa Hyvä vapaa-aika –kehittämisen- ja tutkimushankkeen aikana kerääntynyttä kokemustietoani nuorisotalon ulkopuolella tehdystä nuorisotyöstä. Aineiston analysointiin on käytetty diskurssianalyysia. Diskurssianalyysissa löytyneitä teemoja on syvennetty teemahaastatteluiden avulla. Teemojen kautta on hahmotettiin nuorisotalon ulkopuolella tehdyn nuorisotyön osaamistarpeita. Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää kunnallisen moniympäristöisen nuorisotyön kehittämiseen Helsingin lisäksi myös muissa kunnissa. Opinnäytetyön avulla voidaan myös kuvata moniympäristöisessä nuorisotyössä tarvittavaa osaamista.	
Asiasanat nuorisotyö, ammatillinen identiteetti, rooli, toimintaympäristö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Mirkka Kesti-Helia	Number of Pages 72
Title Youth Work in Changing Environments – What is the Role of a Youth Worker?	
Supervisor(s) Merja Kylmäkoski	
Subscriber and/or Mentor Helsinki City Youth Department	
Abstract The thesis examines the role of a youth worker in different environments outside youth centers. The work takes place in various public, semi-public and private premises such as schools or shopping centers. When youth work is done outside a youth center, youth workers have to adjust their professional skills to the new environment and to develop a variety of methods while interacting with young people. The aim of this thesis is to describe the kind of expertise needed for youth work in various environments and to show how the role of a youth worker changes in relation to young people when the activities take place outside the usual youth centers e.g.: young people's leisure activity premises or school environments. The Bruce Biddle role theory approach is applied in such situations. The youth workers acquire their professional identity first and foremost through their studies and applying the acquired knowledge in practice. They also learn to apply their workplace practices in social environments which in turn contributes to deepening and broadening their expertise. The municipal youth work is traditionally carried out in the vicinity of youth centers. Youth centers struggle to reach 10 percent of the population within the target age group. It is therefore justified that the youth work resources are also used in regional mobile youth work which can reach young people who do not attend youth centers. While working outside youth centers, youth workers need to apply their own professional identity. Working in different environments demands more responsibility for the development of youth workers' own professional skills. What is important is that the youth workers are capable of using their skills so that young people can benefit in the right way. What is more, the existence of youth centers influences the success of youth work. The study was ordered by the Helsinki City Youth Department. The thesis is a qualitative case study which consists of material gathered from the revision of meeting minutes, memoranda and notes from the Helsinki City Youth Department between 2014 and 2015, as well as interviews with 7 Youth workers during 2015 and 2016. The thesis has been enriched with the author's own knowledge and experience accumulated during working as a youth worker in The Good Leisure Time Development and Research Project. The analysed material has been used in discourse analysis. The subjects found in the discourse analysis has been enriched with the above mentioned interviews. The materials gathered through work outside of youth centers provide an additional source of expertise in this area. The thesis can be used for the development of municipal youth work in various environments in Helsinki and other municipalities. The study was used to describe the expertise required in the youth work in various environments.	
Keywords youth work, professional identity, role, operational environment	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuus	8
2 IDENTITEETIN JA ROOLIEN MERKITYS VUOROVAIKUTUKSESSA	11
2.1 Ammatillisen identiteetin määrittelyä	11
2.2 Ammattiasemassa muodostuvat roolit	16
2.3 Roolien sisäistäminen käytöksenä	17
2.4 Tilan ja sosiaalisen ympäristön vaikutus vuorovaikutussuhteisiin	19
2.5 Ammatillinen osaaminen nuorisotyössä	22
3 AINEISTO JA MENETELMÄT	25
3.1 Aineisto	27
3.2 Diskurssianalyysi	31
3.3 Teemahaastattelu	32
3.4 Itseymmärrys ja tutkimustieto	35
4 MONIYMPÄRISTÖINEN NUORISOTYÖ	36
4.1 Moniympäristöiseen nuorisotyöhön sopivat tilat	39
4.2 Kontaktin luominen nuoriin moniympäristöisessä nuorisotyössä	43
4.3 Moniympäristöinen nuorisotyö koulussa	48
5 MONIYMPÄRISTÖISEN NUORISOTYÖN RESURSSIT	54
5.1 Koko kaupungin nuorisotyötä vai alueellisesti sulkeutuneita yksiköitä?	55
5.2 Itseohjautuvuuden kautta kehittämisosajaksi	59
6 OSAAMINEN MONIYMPÄRISTÖISESSÄ NUORISOTYÖSSÄ	62
6.1 Moniympäristöisen nuorisotyön asiantuntijuuden osa-alueet	63
7 POHDINTA	66
LÄHTEET	68
LIITTEET	73

1 JOHDANTO

Aloitin työskentelyn nuorisotyöntekijänä neljätoista vuotta sitten Oulunkylän nuorisotalolla. Sitä edeltäneet kokemukseni ja käsitykseni nuorisotyöstä perustuivat vielä silloin meneillään oleviin yhteisöpedagogin opintoihini, lyhyeen työharjoittelujaksoon ja tuntityöskentelyyn Merikasarmen nuorisotalolla sekä muutamaankin teini-ikäisenä tehtyyn vierailuun kotikaupunkini paikalliseen nuorisotaloon. Nuorena viihdyin paremmin seurakunnan nuortenilloissa ja palokunnan nuorisoryhmässä. Seurakunnan nuorteniltoihin osallistuin rippikoulussa ja isoskoulutuksessa koetun yhteishengen ja yhteisöllisyyden takia. Palokuntatoiminnassa minua viehättivät leikkien ja pelien ohella harjoitusten tarkoituksenmukaisuus ja ylpeys siitä, että olin tekemässä jotakin tärkeää. En osannut löytää samaa kaupungin nuorisotalolta, jonka sohvanurkkauksesta minua tuijottivat monet arvostelevat silmäparit. Minulta puuttui syy, miksi olisin istunut sohvalle muiden joukkoon ja tunsin itseni siellä ulkopuoliseksi. Kaupungin nuorisotyöntekijät tuntuivat kuitenkin mukavilta ja juttelinkin heidän kanssaan satunnaisesti, kun kohtasimme pikkukaupungin torin laidalla.

Nuorisotyön moninaisuutta on vaikea kuvailla ulkopuolisille. Nuorisotyö perustuu vapaa-ajan kasvatustyöhön. Se, että toiminta tapahtuu nuorten vapaa-ajalla tuo työhön omat erityispiirteensä. Nuorisotyöntekijät käyttävät nuorten vapaa-aikaa auttaakseen ja tukeakseen heitä. Nuoria ei voi pitää nuorisotyön piirissä väkisin, joten työn sisältö on luotava siten, että se vastaa nuorten odotuksia ja vaatimuksia mielenkiintoiselle vapaa-ajalle. (Nieminen 2003, 268-269.) Nuorisotyöntekijä rakentaa omaa ammatillista identiteettiään ja rajapintaa muihin ammatteihin tai toimijoihin koulutuksen ja työssä kertyneen kokemuksen kautta. Identifioituminen nuorisolaan, toimintaympäristöön, työmuotoon, nuorten ryhmiin tai alueeseen vaikuttaa nuorisotyöntekijän näkyyn työstä. Se, mikä kuuluu työn sisälle ja mikä rajautuu sen ulkopuolelle, ei aina ole helppo linjanveto.

Nuorisotyön sisältö riippuu paljolti toimintaympäristöstä, rakenteista ja tavoitteista. Olennaista nuorisotyössä on nuoren kohtaaminen ja vuorovaikutus. Kun nuorisotyöntekijä kohtaa nuoren ensimmäistä kertaa, alkaa molemminpuolinen tutustuminen tilanteeseen ja sosiaalisen ympäristön mukaisella tavalla. Nuorisotyö alkaa usein ryhmien

kanssa työskentelyllä, mutta tutustumisen jälkeen nuorisotyöntekijä näkee ryhmässä myös yksilöt ja voi toteuttaa toimintaa nuorten yksilöllisten tarpeiden mukaan. Nuorisotyö perustuu dialogiin, kuuntelemiseen ja kuulemiseen. Nuorisotyöntekijä tutustuu nuoreen tämän omilla ehdoilla. Nuori voi milloin vain päättää, että ei halua enää kuulua nuorisotyön vaikutuspiiriin. Nuorisotyö on toimintaa. Siihen kuuluu monenkirjavia tekemisiä, joka alkaa ja loppuu nuorten kiinnostusten mukaan. Asioista innostutaan nopeasti ja ideoita toteutetaan. Nuorten ”tässä ja nyt” -menteliteetti kannustaa nuorisotyöntekijää tarttumaan asioihin ripeästi ja muuntautumaan mukana olevien nuorten tarpeiden mukaan. Nuorisotyötä kuvaavia sanoja voisivat olla joustavuus, vapaus ja luovuus. Nuorisotyötä on vaikea sovittaa ennalta määrättyyn muottiin ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa voi olla hankalaa, jos nämä eivät ymmärrä nuorisotyön luonnetta.

Opinnäytetyöni tutkii nuorisotyöntekijän roolia tilanteessa, jossa nuorisotyön painotus siirtyy nuorisotalolta alueelle. Aluepainotteisessa nuorisotyössä huomio keskittyy nuorisotyöntekijän ja nuoren väliseen suhteeseen sekä yhteistyöhön ja roolijakoon erilaisten toimijoiden kesken. Toimintaympäristönä opinnäytetyössä painottuu koulu, mutta muita toimintaympäristöjä voivat olla esimerkiksi harrastuspaikka, kirjasto, kauppakeskus tai muu paikka, jossa nuoret viettävät vapaa-aikaansa. Opinnäytetyössäni selvitan, miten toimintaympäristö vaikuttaa nuorisotyöntekijän rooliin. Miten nuoren kohtaaminen muuttuu ja minkälaiset ovat nuorisotyön ammatillisuuden ja kasvattajuuden tarpeet sekä haasteet. Minkälaista osaamista tarvitaan, kun tehdään nuorisotyötä erilaisten yhteistyökumppaneiden tiloissa tai eri ammattien rajapinnoilla. Miten nuorisotyö voi määritellä omat rajansa, kun seinät eivät ole eristämässä toimintaa tiettyyn pisteeseen, vaan nuorisotyö toimii nuoren lähellä esimerkiksi kauppakeskuksessa tai harrastuspaikassa.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten nuorisotyöntekijän rooli muuttuu, kun nuorisotyö luopuu nuorisotalokeskeisestä ajattelusta ja siirtyy nuorten luonnollisiin toimintaympäristöihin, esimerkiksi kouluun?
2. Minkälaista osaamista nuorisotyöntekijä tarvitsee, kun hän toimii nuorisotalon ulkopuolisissa toimintaympäristöissä?

Opinnäytetyöni tilaaja on Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. Kehittämistehtävä liittyy nuorisoasiainkeskuksen organisaatiouudistukseen, joka astui voimaan tammikuussa 2016. Organisaatiouudistuksen myötä nuorisoasiainkeskuksen osasto- ja yksikkörakenteet muuttuivat ja nuorisotyöntekijöiden työnkuva uusittiin. Organisaatiouudistusta edelsi suunnantarkistus, jonka aikana tarkasteltiin helsinkiläisen nuorisotyön keskeisiä muotoja ja haettiin uusia malleja alueelliseen nuorisotyöhön. Koko nuorisoasiainkeskuksen henkilökunta osallistui suunnantarkistustyöhön. Opinnäytetyö tarkastelee, mitä mahdollinen uusi tapa tehdä alueellista työtä tarkoittaa nuorisotyöntekijän työn kannalta. Aineistona opinnäytetyössä käytetään vuosien 2014-2015 aikana toteutetun suunnantarkistuksen kokouspöytäkirjoja, muistioita ja muistiinpanoja. Lisäksi opinnäytetyötä varten on haastateltu 7 nuorisoasiainkeskuksen nuorisotyöntekijää ajanjaksolla marraskuu 2015-elokuu 2016. Aineistoon kuuluu myös kokemustieto Hyvä vapaa-aika –kehittämisen- ja tutkimushankkeesta, jossa työskentelin nuorisotyöntekijänä ajalla 2013-2016. Aineisto esitellään tarkemmin luvussa 3.1.

Hyvä vapaa-aika -kehittämisen- ja tutkimushanke (myöhemmin Hyvä vapaa-aika -hanke) on nelivuotinen hanke (2013-2017), jossa tutkittiin vapaa-ajan merkitystä nuoren hyvinvointiin ja oppimiseen. Hankkeessa pilotoitiin toimintamallia, jossa koululuokalle nimettiin oma nuorisotyöntekijä koko yläkoulun ajaksi. Hyvä vapaa-aika -hanke toimi pilottivaiheessa viidellä koululla eri puolilla Helsinkiä ja siinä työskenteli kolme nuorisotyöntekijää, tutkija ja projektipäällikkö. Jokaisella nuorisotyöntekijällä oli kaksi kohdeluokkaa, joiden kanssa he työskentelivät koko yläkoulun ajan. Toiminta perustui nuorten toiveisiin ja tarpeisiin. Nuoria ohjattiin harrastuksiin ja vapaa-ajan toimintaan. Nuorisotyöntekijän työympäristö määräytyi sen mukaan, mitä kohdeluokkien nuoret halusivat tehdä. Nuorisotyöntekijä tapasi nuoria koulussa ja vapaa-ajalla. Hankkeen nuorisotyöntekijät työskentelivät ennen kaikkea kohdeluokan nuorten kanssa, mutta myös alueen muut nuoret tulivat tutuiksi nuorisotyöntekijöille. Hankkeessa toimittiin yhteistyössä alueen koulun ja nuorisotalon kanssa sekä verkostoiduttiin nuorten harrastustoimijoiden kanssa. Hyvä vapaa-aika -hankkeessa kokeiltu liikkuvan nuorisotyön muoto liittyy keskeisesti opinnäytetyöni aiheeseen. Hankkeessa on kokeiltu työtettä, jossa nuorisotyöntekijä liikkui nuoren mukana eri toimintaympäristöihin. Työtappaa on mahdollista hyödyntää myös osana nuorisoasiainkeskuksen alueellisen nuorisotoiminnan mallia.

1.1 Opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuus

Nuorisotyössä on tärkeä pohtia tarkoituksenmukaisuutta. Mitä nuoret tarvitsevat ja miten nuorisotyö vastaa tarpeeseen? Helsingin kaupungin strategian mukaisesti nuorisoasiainkeskus tukee nuorten toimintamahdollisuuksia ja osallisuutta yhteiskuntaan (nuorisolautakunta 2014). Pyrkimyksenä on nuorten hyvinvointi ja sitä edistetään muun muassa torjumalla alueiden eriarvoistumista (nuorisolautakunta 2016a). Tietoperustaisessa palvelujen suunnittelussa voidaan palveluja kohdentaa tarpeen mukaan. Nuorisoasiainkeskus tuottaa tietoa nuorista yhdessä eri hallintokuntien kanssa nuorten hyvinvointikertomukseen (nuorten hyvinvointikertomus 2016). Haasteena palvelujen tuottamisessa ovat pienenevät resurssit, jotka johtuvat kaupungin heikentyneestä taloustilanteesta. Helsinki on muuttovoittoinen paikkakunta ja väestöennusteen mukaan tulevien vuosien aikana nuorten määrä kasvaa edelleen Helsingissä. Ennusteiden mukaan viime vuosikymmenellä alkanut peruskouluikäisten 7-15-vuotiaiden määrän kasvu jatkuu aina 2030-luvulle saakka ja 16-18-vuotiaiden määrä alkaa kasvaa vuoden 2020 jälkeen. (Vuori & Laakso 2015.) Vaikka nuoria on Helsingissä enemmän, ei nuorisoasiainkeskus saa lisää rahaa menoihinsa, vaan sitä vastoin joutuu säästämään kaupungin taloudellisen tilanteen takia. Alibudjetointi voi johtaa toiminnan laadun heikentymiseen (nuorisolautakunta 2016b).

Nuorisoasiainkeskus on hakenut säästöjä tehostamalla tilankäyttöään ja suunnittelella tulevaisuuden nuorille tarkoitettuja tiloja yhteistyössä muiden hallintokuntien ja kolmannen sektorin kanssa (emt.). Vuonna 2011 nuorisoasiainkeskuksen strategiasa tavoitteena oli, että tulevaisuudessa nuorisotalojen sijasta puhuttaisiin nuorten taloista, joissa nuorilla on keskeinen rooli toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Nuorisotyöntekijöiden visioitiin työskentelevän luontevasti omien ja eri toimijoiden yhteiskäytössä olevien toimintakeskusten, pienempien paikallisten tilojen tai jopa väliaikaisten tilojen välillä. Tavoitteena oli edetä nuorten tarpeiden mukaan toiminta edellä ja että tilat pystyttäisiin valitsemaan toiminnan mukaan. (Nuorisoasiainkeskus 2011.) Tavoitetta ei ole vielä saavutettu, mutta erilaisia avauksia toimintakulttuurin muutokseen on jo tehty. Joulukuussa 2016 Maunulaan valmistui Maunula-talo, jossa toimii nuorisotalon lisäksi kirjasto ja työväenopisto. Maunula-talon tiloja ja toimintaa

suunniteltiin osallistavasti yhdessä alueen asukkaiden kanssa. Yhteisiä tiloja eri hallintokuntien kanssa on kaavailtu myös muun muassa Jakomäkeen, Herttoniemeen ja Malminkartanoon. Työskenteleminen erilaisissa yhteiskäyttötiloissa ja vallan antaminen nuorille vaatii nuorisotyöntekijöiltä rohkeutta ja ennakkoluulottomuutta. Väliaikaisissa tai nuorisotalon ulkopuolisissa tiloissa työskentely antaa mahdollisuuden kokeilla erilaisia asioita, mutta nuorten tavoittaminen vaatii sopivan tilan, jossa kohdata.

Nuorisotalot tavoittavat osan nuorista, mutta moni jää toiminnan ulkopuolelle. Vuonna 2014 Nuoret Luupin alla –tutkimukseen osallistuneista 5.-9.-luokkalaisista nuorista nuorisotaloja käytti kavereiden kohtaamiseen 8 prosenttia. Kun lukua verrattiin saman tutkimuksen tilastoihin vuodelta 2008, oli se laskenut kymmenen prosenttiyksiköä. (Haanpää & Roos 2015, 15.) Nuorten kiinnostuksen väheneminen nuorisotalotoimintaa kohtaan on ilmiö, joka täytyy ottaa huomioon nuorisopalvelujen suunnittelussa. Kyse voi yhtäältä olla nuorten kiinnostuksen puutteesta palveluja kohtaan. Toisaalta nuorten kynnys tulla nuorisotalolle saattaa olla liian korkea. Nuorisotalolle menon esteenä voi olla nuorisotalolla käyvä vakiporukka, jotka eivät ota uutta tulijaa hyväksyvästi vastaan (Gretschel 2011, 22-23). Myös tiedon puute nuorisotalon toiminnasta saattaa aiheuttaa sen, että nuori ei tule talolle. Koska nuorisotalot tavoittavat vain osan alueen nuorista, on tärkeää, että nuorisotyöntekijä on nuorten saatavilla myös muualla kuin paikallisella nuorisotalolla.

Hyvä vapaa-aika –hankkeessa työskentelin koululuokkien kanssa, joten koulu oli luonnollinen tila, jossa tapasin hankkeen nuoria. Osa kouluista oli valmiita ottamaan nuorisotyöntekijät osaksi koulun arkea ja näkivät yhteistyön voiman. Itse olin tehnyt aikaisemmin yhteistyötä koulujen kanssa ollessani työssä nuorisotalolla ja kohdenne-tussa nuorisotyössä. Opin kuitenkin vasta Hyvä vapaa-aika hankkeen aikana, millainen koulukulttuuri kouluissa vallitsi. Aikaisemmin olin katsonut koulua ulkopuolisin silmin. Hankkeessa työskentelyn aikana opin ymmärtämään, minkälaiset tekijät vaikuttivat koulun arkeen ja miten koulussa suunnitellaan tulevaa lukuvuotta tai arkityö-stä poikkeavia tapahtumia. Minulle selvisi, milloin tavoittaisin haluamani opettajat tai rehtorin helpoiten ja keneltä kannattaisi mitäkin asiaa kysyä. Nämä kaikki ovat tekijöitä, jotka helpottavat toimimista vieraassa toimintakulttuurissa. Löysin roolini toisenlaisessa toimintaympäristössä ja opin, miten voisin edistää siellä nuorten hyvinvointia

säilyttäen oman nuoriso-ohjaajan ammattipositioni. Toiseen toimintakulttuuriin on kuitenkin vaikea mennä oikeilla keinoilla, jos ei ole perillä siitä, mitä arjessa tapahtuu.

Valitsin opinnäytetyöni aiheen henkilökohtaisesta kiinnostuksesta kehittää nuorisotyöntekijän työnkuvaa. Työssäni Hyvä vapaa-aika -hankkeessa olen päässyt kokeilemaan uudenlaista tapaa tehdä nuorisotyötä ja huomannut, että aikaisemmat mielikuvani nuorisotalon ulkopuolella tehdystä työstä ovat muuttuneet. Huomasin, että nuoren kanssa läpikäytävä prosessi jatkui, muovautui ja kehittyi yhteisen taipaleemme aikana. Säännöllisen kontaktin kautta muodostuneen luottamussuhteen avulla tapaamistemme toimintaympäristö menetti merkitystään. Välillä pelasimme nuorten kanssa koulun pihalla jalkapalloa tai vierailin nuoren kotitaloustunnilla. Teimme yhdessä harrastuksiin liittyviä tiedonhakuja tai kesätyöhakemuksia koulun käytävällä, toimistossani tai nuorisotalolla. Saatoimme täydentää kesätyöhakemusta kauppa-keskuksen sohvalla, kun nuorta oli pyydetty lähettämään hakemus sähköpostitse. Istahdimme alas juttelemaan bussin takapenkille, harrastuspaikan käytävälle tai kirjaston sohvalle. Joskus tunsin itseni idiotiksi ollessani mukana nuoren parkour treeneissä tai taekwondo harjoituksissa. Välillä koimme yhteistä iloa kokeillessamme rajojamme kiipeilykeskuksessa tai luistinradalla. Vierailimme monenlaisissa tapahtumissa ja nuoret järjestivät itse haluamaansa toimintaa alueen yhteistyöverkostojen kautta. Kontaktini nuoriin pysyi ja vahvistui. Tein samaa nuorisotyötä heidän kanssaan, vaikka paikka ja ympäristö vaihtuivat. Myös nuorten käyttämä sosiaalinen mediaympäristö muuttui ja kehittyi kolmen vuoden aikana. Hankkeen alussa viestitimme nuorten kanssa yhteisöpalvelu Kik:n tai facebookin kautta. Muutaman vuoden jälkeen melkein kaikki, myös minä, olimme siirtyneet käyttämään Whatsappia, Snapchattia ja Instagramia. Sosiaalinen media oli yksi areena pitää yhteyttä, mutta siellä käytyjä keskusteluja vahvisteltiin ja täydennettiin, kun tapasimme kasvokkain nuoren kanssa.

Helsingin nuorisoasiainkeskuksen uuden vision mukaan:

Koko Helsinki on nuorille kiva paikka. Kiva on sitä, kun on kavereita, tekemistä ja on muille tärkeä. Helsinkiläinen nuori osaa nähdä maailman muiden silmin. (Helsingin nuorisolautakunta 2014.)

Jotta joku paikka olisi nuorelle kiva, täytyy nuoren tuntea itsensä tervetulleeksi sinne ja kokea, että paikka on hänelle tarkoitettu. Paikalla on oltava merkitys nuoren elämässä ja hänellä täytyy olla siihen jonkinlainen yhteys. Nuorisotyöntekijät voivat yhdessä nuorten kanssa kokeilla toimintaa erilaisissa paikoissa ja madaltaa nuoren kynnystä ottaa paikka omakseen.

2 IDENTITEETIN JA ROOLIEN MERKITYS VUOROVAIKUTUKSESSA

Opinnäytetyössä keskeisiä käsitteitä ovat ammatillinen identiteetti ja rooli. Teatterinäytelmässä rooli viittaa näyttelijän esittämään hahmoon, joka ilmentyy teatterilavalla erilaisine manereineen ja tapoineen. Valmistautuessaan tulkitsemaan roolihahmoaan näyttelijä tekee huolellista taustatyötä ja pohtii roolihahmonsa ulottuvuuksia erilaisissa tilanteissa ennen kuin tuo esittämänsä roolihahmon lavalle. Arkielämässä roolijako ei ole yhtä selkeä kuin teatterin lavalla. Ihmisillä on useampia erilaisia rooleja, joita he esittävät toisilleen arjen eri näyttämöillä. Osa rooleista liittyy vapaa-aikaan ja osa tulee meille työn ja opintojen kautta tai erilaisten ryhmätilanteiden sanelemana. Opinnäytetyössä tarkastelen nuorisotyöntekijän ammattiroolia ja miten se näytetään erilaisten toimintaympäristöjen ja –kulttuurien puitteissa. Nuorisotyöntekijä ottaa roolin, kun hän kohtaa työssään nuoria, vanhempia, kollegoita ja yhteistyökumppaneita. Nuorisotyöntekijä käy dialogia kohtaamiensa ihmisten kanssa ja toimii oman ammattinsa sekä itselle ominaisten tapojen kautta. Rooliin vaikuttavat toimintaympäristö, sekä tilanne, jossa roolia ”näytellään”.

2.1 Ammatillisen identiteetin määrittelyä

Identiteetin käsite jaetaan sosiaalitieteissä usein persoonalliseen ja sosiaaliseen identiteettiin. Persoonallinen identiteetti kuvastaa henkilön jatkuvaa suhdetta ympäröivään maailmaan kokonaisuutena, kun taas sosiaalinen identiteetti syntyy vuorovaikutuksessa sosiaalisissa konteksteissa ja kuvaa henkilön suhdetta yhteisöihin ja ryhmiin. (Saastamoinen 2006, 172.) Sosiaalisen identiteetin kehittymiseen vaikuttavat yhteisöt, joissa henkilö toimii. Niissä tapahtuvan vuorovaikutuksen kautta henkilö

saa palautetta omasta toiminnastaan ja muodostaa käsityksen siitä, millainen hän on suhteessa toisiin. Anneli Eteläpelto ja Katja Vähäsantanen (2010) toteavat, että ammatillinen identiteetti liittyy läheisesti sosiaaliseen identiteettiin, mutta sisältää myös persoonallisia ominaisuuksia (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 32). Opinnäytetyönsäni haastattelemieni nuorisotyöntekijöiden ammatillinen identiteetti liittyy kunnallisen ja helsinkiläisen nuorisotyön kontekstiin. Nuorisotyöntekijöiden ammatti-identiteettiin vaikuttavat pääkaupunkilaisen nuorisotyön erityispiirteet ja sosiaalinen ympäristö. Lapinoja ja Heikkinen (2010, 46) puhuvat ammatillisen identiteetin yhteydessä kollektiivisesta identiteetistä, jonka avulla vastataan kysymykseen: ”keitä me olemme”. Puhuttaessa ammatillisuudesta vastaus tähän kysymykseen sisältää muun muassa työtä ohjaavan teorian, ryhmän sisäisen kulttuurin sekä sen itse säätelemät sosiaaliset sopimukset. Ammatillisen identiteetin avulla voidaan määrittellä kuulumista johonkin ryhmään, sekä vetää raja toisiin ammattikuntiin nähden. Ammatilliseen identiteettiin kuuluvat myös kysymykset: ”mikä on tehtävämme” sekä ”mitä haluamme saada aikaan”. (Emt., 45-46.)

Nuorisotyöntekijöiden ammatillisen identiteetin määrittelemistä hankaloittaa nuorisotyön teorian hajanaisuus. Tämä on vaikeuttanut nuorisotyön tehtävien määrittelyä. Nuorisotyön teoreettinen tausta on yhdistetty kasvatustieteisiin, mutta nuorisokasvatus ei ole saavuttanut samanlaista asemaa kuin varhais- tai aikuiskasvatustiede. Juha Niemisen (2010) mukaan nuorisokasvatuksen puuttuminen kasvatustieteen ohjelmasta luo aukon ihmisen koko elinkaaren huomioivaan elinikäisen kasvatuksen teoriaan. (Nieminen 2010, 30.) Nuorisokasvatuksella on oma erityinen luonteensa, johon liittyy nuoren tukeminen hänen nuoruusikävaiheen yksilöpsykologisessa kehitystehtävissä. Nuorisokasvatuksen teoriaan kuuluu yhtäältä nuoren yksilöllisen kohtaamisen ja nuoren minuutta rakentavan persoonallisen kasvun kysymykset, toisaalta ryhmään ja yhteisöön liittymisen kasvatuksellinen merkitys ja käyttö. (Hämäläinen, 2010, 177-178.) Juha Niemisen (2010) mukaan nuorisotyön teorialla on kaksijakoinen asema nuorisotyössä. Yhtäältä sen nähdään olevan kaukana kentällä tehtävästä työstä, eivätkä työntekijät koe sen kiinnittyvän arkipäivän tekemiseen. Toisaalta nuorisotyön teoriaa on peräänkuulutettu auttamaan nuorisualan värikkään ja moninaisen toimialan jäsenyyksessä. (Nieminen 2010, 51-52.) Kahtiajako näkyy arjen työssä vaikeutena sanoittaa toimintaa tai perustella tehtyjä valintoja. Tomi Kiilakoski (2015) käyttää vertauskuvana South Park piirrettyjä kalsaritonttuja, jotka esittelevät bisnes-

teoriaansa kolmen vaiheen ohjelmalla. Ensimmäinen vaihe on kerätä kalsareita, kolmas vaihe on tuotto. Välissä olevaa toista vaihetta ei heidän mielestään tarvita. Kiilakosken mukaan välttääkseen kalsaritonttumaisen oikoviivaisen strategia-ajattelun, jossa tavoitteista päästään suoraan tuloksiin on nuorisotyön kuvattava myös, miten toiminta toteutetaan. Mitä prosessissa tapahtuu, miten nuorten kanssa toimintaan ja miten nuorisotyöllisiä välineitä käytetään, ovat olennaisia asioita lopputuloksen kannalta. Prosessiin vaikuttavat myös nuorisotyöntekijöiden ja nuorten asiakassuhteen kesto, joka tuo prosessiin syvyyttä. (Kiilakoski 2015, 121-123.)

Juha Nieminen näkee nuorisotyön teorialla kolme tehtävää: *kognitiivinen teoria* luo näkökulman nuorisotyötä koskevaan tietoon ja ymmärrykseen. Teoria kuvaa ja selittää nuorisotyötä ja sen ominaisuuksia, mutta ei kytkeydy suoraan työn tekemiseen tai sen ohjaamiseen. *Normatiivinen teoria* voi ohjata käytännön nuorisotyötä. Teoria sisältää näkemyksiä nuorisotyön tehtävistä ja tavoitteista sekä menetelmistä, joiden avulla nämä saavutetaan. *Praktinen teoria eli käyttöteoria* ohjaa nuorisotyöntekijän toimintaa arjessa. Käyttöteoria yhdistää opinnoissa tulleen tieteellisen tiedon perinteeseen, ideologiaan, intuitioon ja toimijan kokemuksiin sekä maailmankatsomukseen. Teoria sisältää nuorisotyön ennakkokäsitykset, käsitteet ja ”hiljaisen tiedon”. (Nieminen 2010, 52-53.) Praktisen teorian vahva asema nuorisotyössä vaikuttanee siihen, että työtä on vaikea kuvata ulkopuolisille. Praktisessa teoriassa on nimensä mukaisesti läsnä vahva käytännönläheisyys. Teoria on sidoksissa ympäristöön, jossa nuorisotyötä tehdään. Ympäristöön kuuluvat toimintakäytännöt, perinteet ja suhteet avautuvat toiminnassa mukana oleville ja ovat läsnä sanoittamattomana hiljaisena tietona. Hiljainen tieto on Auli Toomin (2008) mukaan organisaatiotasolla yhteisesti muodostuneita toimintatapoja ja osaamista. Työntekijätasolla Toomin mukaan hiljainen tieto näkyy muun muassa välittömänä reagoimisena yllättävissä ammatillisissa tilanteissa. Hiljaisen tiedon hyödyntäminen on henkilön mielensisäinen prosessi, joka rakentuu työssä oppimisen ja kokemuksen kautta. (Toom 2008, 52.)

Ammatillisen identiteetin perustana on työntekijän koulutus ja sen myötä saavutettu osaaminen. Koulutuksen oppisisällöt ja tavoitteet ohjaavat työntekijän osaamista, mutta vasta kohdatessaan työpaikan arkielämän tilanteet työntekijä pääsee käyttämään, hyödyntämään ja kasvattamaan omaa osaamistaan. Työelämässä ammatillinen identiteetti muokkautuu ja vahvistuu, kun työntekijä harjoittaa ammattiaan sille

ominaisessa ympäristössä. Juha Niemisen mukaan nuorisotyöntekijöiden heikosti professionaalisessa ammattikunnassa korostuu työntekijän henkilökohtainen käyttöteoria. Siihen sisältyvät opintojen ja käytännön työelämän kautta hankittu kokemus, tieto ja taito, joiden avulla nuorisotyöntekijä toimii työssään. (Nieminen 2010, 53.) Ammatillisen identiteetin kehittymisen kannalta on merkitsevää, minkälaisissa toimintaympäristöissä nuorisotyöntekijä työskentelee. Työpaikan kautta nuorisotyöntekijä identifioituu nuorisotoimialaan, sen arvoihin ja uskomuksiin. Eteläpelto ja Vähäsantanen toteavat, että laajimmillaan ammatillinen identiteetti on henkilön omakohtainen suhde yhteiskunnalliseen toimintaan ja työnjakoon. Se, miten nuorisotyöntekijä näkee oman paikkansa, asemansa ja osallisuutensa yhteiskunnassa, vaikuttaa siihen, miten hän kykenee toimimaan oman ammattinsa edustajana niin nuorisotoimialan sisällä kuin moniammatillisessa yhteistyössä eri alan toimijoiden kanssa. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 45.)

Mirja Määttä ja Pia Tasanko (2012, 28-29) määrittelevät Kole ja de Ruyterin (2009) ajatuksen mukaan, että nuorisotoimialan yhteinen ammatillinen itseymmärrys muodostuu toimijoiden diskursiivisesti tuottamasta käsityksestä nuorisotyöstä, johon sisältyvät sen historia, teoria, arvot, käsitteet sekä tehtävät. Vuorovaikutuksessa syntyneen ammatillisen itseymmärryksen ongelmana on kuitenkin se, että sitä ei synny, mikäli vuorovaikutusta ei ole. Nuorisotoimiala on ammatillisesti epäyhtenäinen ala, jonka historialliset taustat vaikuttavat alan keskinäiseen vuoropuheluun. Nuorisotyötä toteuttavat niin koulutetut ammattilaiset kuin vapaaehtoistyötä tekevät toimijat. Nuorisotyötä ammatikseen tekevästä työntekijöistä suuri osa työskentelee kuntasektorilla, mutta yhtäläillä nuorisotyötä toteutetaan seurakunnissa, järjestöissä ja palveluyrityksissä. (Penttinen & Soanjärvi 2012, 235.) Anu Haapala (2012) toteaa, että muodostaakseen yhteisen tulevaisuuskuvan nuorisosalasta toimijoiden tulisi tiedostaa ja kyseenalaistaa omat itsestään selvyyksinä pitämänsä näkemykset omasta asemastaan nuorisotyön toimijoina tai nuorisotyön merkityksestä tulevaisuudessa (Haapala 2012, 63).

Nuorisosalan haasteena on sen historiasta oppiminen. Osa nuorisotyöhön kuuluvasta tiedosta kulkee hiljaisena tietona, joka katoaa, jos sitä ei sanallisteta tai siirretä eteenpäin. Hiljaisen tiedon katoaminen vaikeuttaa nuorisotyön prosessien kehittämistä tai voi johtaa samojen prosessien toistuvaan alusta aloittamiseen. Nuorisotyön

prosessit katkeavat helposti henkilökunnan vaihdoksien yhteydessä, sillä perehdyttämiseen ja mentorointiin ei ole tarpeeksi aikaa tai niihin liittyviä työmenetelmiä ei ole organisoitu. Hannu Heikkinen ja Rauno Huttunen (2008) kuvaavat Robertsia (2000) lainaten mentorointia sen perinteisessä merkityksessä menetelmäksi, jossa kokeneempi työntekijä (mentori) ohjaa kokemattomampaa työntekijää (aktori) tämän ammatilliseen kehittymiseen kuuluvissa asioissa. Nykykäsityksen mukaan mentoroinnissa ei ole enää kyse pelkän tiedon siirrosta, vaan yhdessä oppimisesta ja kehittämisestä, jossa vertaistyöskentelyn aikana aktorin esittämät kysymykset saattavat tuoda esiin prosessin onnistumisen kannalta tärkeitä asioita, joita mentori ei ole huomioinut. Mentoroinnin avulla työelämässä saavutettua tietoa ja osaamista on mahdollista jakaa, kehittää ja kasvattaa. (Heikkinen & Huttunen 2008, 203-206.)

Stuart Hall (1999) kirjoittaa identiteetikriisistä, jossa sosiaalista todellisuutta aiemmin vakauttavat identiteetit ovat rappeutumassa antaen tilaa uusille sirpaleisimmille identiteeteille. Identiteetikriisi liittyy laajempaan muutosprosessiin, jossa yhteiskunnan keskeiset rakenteet ja prosessit muuttuvat. (Hall 1999, 19-20.) Yhteiskunnan rakenteiden ja prosessien muuttuminen asettaa paineita uudistaa työjärjestelmiä ja organisoida työtehtäviä uudelleen. Teknologinen kehitys ja automaatio vaikuttavat ihmisten työnkuviin. Työn sisältö muuttuu ja erilaisia työvaiheita jää pois. On ennustettu, että seuraavien vuosikymmenten aikana useita ammatteja katoaa. Tulevaisuudessa häviäisivät ammatit, jotka sisältävät rutiininomaisia tehtäviä, sillä ne voidaan korvata tietokoneistumisen myötä kehitetyillä uusilla ratkaisuilla. Sen sijaan luovuutta, joustavuutta, muuntautumiskykyä ja sosiaalista älyä vaativat ammatit säilyisivät. (Frey & Osborne 2013, 1-5, 14-31.) Työn uudelleen organisointi ja järjestäytyminen vaativat työntekijän ammatillisen identiteetin joustavuutta, jotta hän voi selvitä muuttuvista tehtävistä. Jos ammatillinen minäkuva on kapea ja jäykkä, voi henkilö kokea ristiriitaa uuden työtavan ja oman ammattiminän välillä. Etäpellon ja Vähäsantasen mukaan ammatillinen identiteetti ilmentää sitä, millaiseksi ihminen käsittää itsensä suhteessa työhön ja ammatillisuuteen nyt ja tulevaisuudessa. Ajatus pysyvästä ammatillisesta identiteetistä on väistynyt. Sen sijaan ammatillisen identiteetin nähdään rakentuvan työyhteisöjen sosiaalisissa yhteisöissä ja voivan muuntua tilanteesta toiseen. (Etälpelto & Vähäsantanen 2010, 26, 45-46.)

2.2 Ammattiasemassa muodostuvat roolit

Nuorisotyöntekijä on työpäivänsä aikana erilaisissa vuorovaikutustilanteissa kohtaamiensa nuorten ja aikuisten kanssa. Vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavat toimintaympäristö, ympärillä olevat ihmiset, sekä suhde, joka nuorisotyöntekijällä on kohtamiinsa nuoriin. Nuorisotyöntekijä toimii tilanteissa erilaisten roolimallien mukaan, joita hän on omaksunut oman henkilö- sekä työhistoriansa kuluessa. Salme Hänninen (2010) toteaa, että henkilön identiteetti näkyy rooleissa, jotka hallitsevat hänen käyttäytymistään ja olemistaan. Roolivalikoima kasvaa ja muuttuu elämän kuluessa. Mitä runsaampi roolirepertuaari henkilöllä on, sitä joustavammin ja tarkoituksenmukaisemmin hän voi toimia erilaisissa tilanteissa. (Hänninen 2010, 207.)

Bruce Biddle (1979) kuvaa rooliteoriaa tieteenä, jonka tarkastelun kohde on käyttäytymisen tutkiminen. Rooliteoria tutkii, mikä on tyypillistä käytöstä henkilöille tietyissä konteksteissa sekä minkälaiset prosessit selittävät, tuottavat ja vaikuttavat siihen. Biddle käy läpi erilaisten tieteenalojen lähestymistapaa rooliteoriaan. Opinnäytetyöni kannalta keskeinen on sosiaalipsykologinen ihmiskäsitys, jota voidaan tarkastella psykologisen tai sosiologisen lähestymistavan kautta. Biddlen mukaan psykologisessa lähestymistavassa henkilöiden oma individualistinen persoona vaikuttaa henkilökohtaisen sosialisoinnin kautta siihen, miten he kohtaavat ympäröivän maailman. Sosiologinen tarkastelu näkyy Biddlen mukaan siten, että henkilöt ovat sosiaalisen ympäristönsä tuotoksia kantaen mukanaan sen kulttuuria, olettamuksia ja arvoja. (Biddle 1979, 4.)

Raimo Niemistön mukaan arkikielessä rooli ymmärretään tehtävään liittyväksi asemaksi. Biddleä (1989) lainaten Niemistö jatkaa, että sosiaalipsykologiassa rooli liittyy vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen asemaan, johon sisältyy ulkoapäin tulevia käyttäytymisodotuksia. (Niemistö 1998, 84-85.) Burr puhuu sosiaalisten roolien vallasta, joka saa ihmiset käyttäytymään ja kokemaan tietyllä tavalla (Burr 2013, 63-65). Nuorisotyöntekijällä rooli liittyy ammattiasemaan, josta käsin hän on tekemisissä kohtamiensa ihmisten kanssa. Rooli muuttuu tehtävän ja toimintaympäristön mukaan. Esimerkiksi koululla vieraileva nuorisotyöntekijä on erilaisessa roolissa kuin nuorisotalolla avointa iltaa pitävä nuorisotyöntekijä. Koululla nuorisotyöntekijä edustaa omaa ammattikuntaansa ja rooli neuvotellaan suhteessa opettajiin, oppilaisiin ja koulun

muuhun henkilökuntaan, koulun toimintakulttuurin puitteissa ja rajoissa. Nuorisotalolla nuorisotyöntekijä luo itse toimintakulttuuria, jonka puitteissa hän työskentelee nuorten kanssa.

Sosiaalisessa kanssakäymisessä esimerkiksi nuoren ja nuorisotyöntekijän välillä rooliodotukset ovat yleensä vastavuoroisia (Niemi 1998, 86). Nuori ja nuorisotyöntekijä ovat toistensa vastaroolleissa. Nuorisotyöntekijän rooli on olla aktiivinen ja yllyttää nuorta teoin ja sanoin puhumaan asioistaan. Hän kannustaa nuorta erilaisin keinoin osallistumaan, toimimaan ryhmässä, ilmaisemaan itseään, kokeilemaan ja oppimaan uutta. Niemi puhuu aikuisten vuorovaikutustilanteista ja toteaa, että ensin niissä korostuvat sosiaaliset roolit ja vasta tutustumisen kautta yksilöllisyys pääsee esiin. (Eml., 88.) Sama pätee nuoren ja nuorisohjaajan väliseen vuorovaikutustilanteeseen. Nuorisotyöntekijä tutustuu nuoreen ensin pintapuolisesti. Molemmat, sekä nuori että nuorisotyöntekijä, luovat perustuksia yhteiselle vuorovaikutussuhteelle, mutta suhde on vielä hauras. Kun nuorisotyöntekijä oppii tuntemaan nuoren paremmin, ymmärtää hän helpommin nuoren yksilöllistä tapaa olla oma itsensä. Hän voi muokata omaa toimintaansa sen mukaan, mitä nuori hänen mielestään tarvitsee. Tuomalla vuorovaikutussuhteeseen mukaan oman persoonansa nuorisotyöntekijä pääsee lähemmäs nuorta ja heidän väliseen suhteeseensa tulee syvyyttä. Niemi kuvaa tätä persoonallista olemistapaa Morenon rooliteorian mukaan psykologisena roolina. Siinä vuorovaikutus saa inhimillisyyttä ja sosiaalinen rooli värittyy. Nuorisotyössä kuitenkin muussakin kasvatustyössä on usein kiistelty siitä, tehdäänkö työtä persoonalla vai ammatillisen roolin kautta. Morenon rooliteorian mukaan psykologinen rooli, jossa näkyy henkilön persoonallinen olemistapa, täydentää työssä käytettävää sosiaalista roolia. (Eml., 90-91.) Nuorisotyössä, jossa työ perustuu nuoren ja ohjaajan väliseen vuorovaikutussuhteeseen, voidaan hyödyntää sekä persoonallista että ammatillista roolia.

2.3 Roolien sisäistäminen käytöksenä

Uransa alussa oleva nuorisotyöntekijä harjoittelee ammattinsa sisältämää roolia. Hän on aloittanut roolin sisäistämisen jo opintojensa edetessä. Koulutukseen sisältyvien työharjoitteluiden aikana opiskelija nimen mukaisesti harjoittelee nuorisotyöntekijälle

kuuluvia töitä. Hän tarkkailee muita nuorisotyöntekijöitä ja omaksuu heidän tapojaan kohdata erilaisia tilanteita. Tarkkailu kohdistuu nuorisotyöntekijän näkyvässä olevaan ammattitaitoon, joka ilmentyy käyttäytymisenä. Käyttäytymisen tarkkailu avaa opiskelijalle pintapuolisesti nuorisotyöntekijän työtä, mutta ilman reflektointia nuorisotyöntekijöiden kanssa, jäävät tarkkailun kohteena olevien tekojen sisäiset vaikuttimet pimentoon. Biddlen mukaan käytös on sisäisen prosessin tulos, joka opitaan kokemuksen kautta. Sen luonne on ohimenevä ja ajan myötä muuttuva. Käytös on aktiivista ja suuntautuu toisiin. Toisiin suuntautuva käytös voi joko fasilitoida tai estää **muuta** käytöstä. (Biddle 1979, 24-25.) Tämä on tärkeää nuorisotyöntekijäharjoittelijan oppia. Miten hänen käyttäytymisensä vaikuttaa nuoriin ja minkälaisella käyttäytymisellä hän voi edistää tavoitteiden mukaista toimintaa. Nuorten palaute on sen verran välitöntä, että vaikutukset on yleensä mahdollista todeta heti.

Omaksuessaan nuorisotyöntekijän roolia uusi työntekijä imitoi käytöstä, jonka hän otaksuu kuuluvan nuorisotyöntekijän rooliin. Biddle kutsuu tätä imitaation muotoa toisella nimellä myös mallintamiseksi. Hänen mukaansa mallintamisessa henkilö omaksuu toiselle ominaisen käytöksen, eli hänen roolinsa. (Biddle 1979, 45.) Vivien Burr (2013, 69-70) kuvaa tapahtumaa roolin näyttelemiseksi. Hän kertoo, että uransa alussa pitäessään ensimmäisiä luentoja lehtorina, hänestä tuntui, että hän näytteli lehtorin roolia ja pelkäsi, että opiskelijat huomaisivat hänen teeskentelevän. Myöhemmin kokemuksen karttuessa tunne hävisi ja omien sanojensa mukaan hänestä tuli lehtori. Uuden roolin omaksuminen tuntui hänestä aluksi epäaidolta teeskentelyltä, mutta kokemuksen myötä tunne hävisi ja hän koki lehtorin roolissa ollessaan olevansa oma itsensä. Burr ei halua erottaa minää ja roolia toisistaan. Hänen mukaansa roolin opetteluun kuuluu se, että löytää itsestään puolen, josta voi kehittää rooliin tarvittavat ominaisuudet.

Lähtiessään nuorisotalon ulkopuolelle toimimaan nuorisotyö sovittaa oman roolinsa uudenlaiseen ympäristöön. Nuorisotyöntekijä vastaa omasta ammattitaidostaan ja työnsä rajoista. Muilla toimijoilla ei ole yhtä selkeää käsitystä siitä, mitä nuorisotyö tekee tai ei tee. Nuorisotyöntekijä voi vaikuttaa alusta alkaen siihen, miten hänet nähdään alueella ja minkälaisena toimijana hänet tunnetaan muiden toimijoiden joukossa. Toimintakulttuurien yhdistyessä voi syntyä yhteentörmäyksiä. Uuden tulokkaan tullessa ryhmään muut tarkkailevat häntä ja yrittävät saada selville, miten tämä

reagoi eri tilanteisiin ja mitä hyötyä tulokkaasta on heille. Erving Goffman (1971, 14, 20-21) on tutkinut arkielämän rooleja. Hänen mukaansa joukkoon uutena liittyvän henkilön on tarkoituksenmukaista pyrkiä aktiivisesti luomaan itsestään suotuisan vaikutelman. Alkutiedon perusteella muut lähtevät arvioimaan tilannetta ja reagoimaan tulokkaaseen omalla vastatoiminnallaan. Goffmannin mukaan henkilöllä on muiden joukkoon liittyessään valta-asema siihen, minkälaista käyttäytymistä hän heiltä edellyttää ja miten hän itse heitä kohtelee. Myöhemmin tätä valintaa on vaikeampi muuttaa. Nuorisotyöntekijöiden, jotka menevät nuorisotalon ulkopuolelle työskentelemään uuteen toimintaympäristöön, on tärkeää huomioida tämä. Jokainen nuorisotyöntekijä, joka kävelee opettajanhuoneeseen, menee kauppakeskukseen pitämään Pop-up nuorisotilaa tai järjestää muiden nuorisoverkostoon kuuluvien työntekijöiden kanssa yhteisen tapahtuman, on vastuussa siitä, että hän omalla toiminnallaan luo mahdollisimman hyvät puitteet ja edellytykset yhteistoiminnalle.

2.4 Tilan ja sosiaalisen ympäristön vaikutus vuorovaikutussuhteisiin

Helsingissä kunnallisella nuorisotalotyöllä on pitkä perinne, joka juontaa juurensa kerhokeskusten ja nuorisokahviloiden jälkeen perustettuun, 1980-luvulla laajentuneeseen nuorisotilaverkkoon (Ilves 1998, 139). Avoin nuorisotalotoiminta on vakiintunut toimintamuotona ja siellä työskentelevät nuorisotyöntekijät jatkavat edeltäjiensä jalanjäljillä. Nuorisotalojen toiminta kehittyy ja muuttuu vuosien saatossa, mutta perusajatus on pysynyt samana. Nuorisotalo tarjoaa nuorille turvallisen paikan, johon he voivat tulla viettämään vapaa-aikaansa. Nuorisotalotoimintaa voi pitää Berger ja Luckmannin (2009) määritelmän mukaan institutionalisoituneena toimintana. He selittävät institutionalisoitumista ihmisten käytöksen totunnaistumisella. Toistettaessa tuttua toimintaa muodostuu rutiineja, joita pidetään itsestään selviöinä. Jokaista päätöstä ei tarvitse pohtia erikseen, eikä tilanteita jouduta määrittelemään askel askeleelta. Syntyy toimintamalleja, jotka ohjaavat toimintaa tiettyyn suuntaan. Kun nuorisotyöntekijät, nuoret ja nuorisotalolla vierailevat muut toimijat toistavat vastavuoroisesti samoja totunnaistuneita toimintoja, on syntynyt instituutio. (Berger & Luckmann 2009, 65-67.)

Työskentely vakiintuneessa toimintaympäristössä ja rutiinien toistaminen tuo työntekijälle turvallisuuden tunteen. Päivittäiset vuorovaikutustilanteet ovat tuttuja, eikä niihin täydy varautua etukäteen suunnittelemalla toimintastrategioita eri tilanteiden varalle. Nuorisotyöntekijän ei tarvitse käydä jatkuvaa neuvottelua omasta asemastaan nuorisotalolla suhteessa muihin työntekijöihin ja nuoriin, sillä hänen läsnäolonsa talolla on oikeutettu ja perusteltu. Nuorisotalon tilat on tarkoitettu nuorisotoimintaan ja mahdollistavat nuorisotyöntekijän ja nuoren yhteisen toiminnan monella eri tasolla. Tilat pyritään rakentamaan siten, että ne tukevat yhteisöllistä toimintaa, mutta tarjoavat myös mahdollisuuden yksityiseen jutteluhetkeen nuoren kanssa. Nuori voi olla nuorisotalolla pistäytyjä tai vakituinen kävijä. Hän voi osallistua nuorisotalolla järjestettyyn toimintaan tai järjestää sitä itse. Nuorella saattaa olla erilaisia vastuurooleja tai hän voi kuulua johonkin nuorisotalolla kokoontuvaan ryhmään. Vaikka nuori ei haluaisikaan osallistua nuorisotalolla minkäänlaiseen toimintaan, vaan tulla sinne viettämään vapaa-aikaansa kavereiden kanssa, on hän silti nuorisotyöntekijöiden vaikutuspiirissä astuessaan sisään nuorisotalon ovista.

Lähtiessään työskentelemään muihin kuin nuorisotyölle varattuihin tiloihin joutuu nuorisotyöntekijä pohtimaan omaa asemaansa eri tavalla kuin nuorisotalolla. Uudessa toimintaympäristössä nuorisotyöntekijän täytyy luoda toimiva suhde paikan henkilökuntaan ja käydä jatkuvaa vuoropuhelua läsnäolonsa merkityksestä ja tarkoituksesta. Esimerkiksi koululla työskenneltäessä nuorisotyöntekijän täytyy sovittaa toimintansa koulun toimintakulttuuriin ja hänen mahdollisuuksiaan määrittelevät koulun säännöt ja päivärytmi. Myös nuoret ovat koululla erilaisessa roolissa kuin vapaa-ajalla. He ovat oppilaita, jotka ovat suorittamassa oppivelvollisuuttaan. Koulussa nuoria ympäröi koulukaverien piiri, joka vaikuttaa heidän käytökseensä, asenteisiinsa ja tunteisiinsa. Tommi Hoikkala ja Petri Paju (2013) kuvaavat koulun sosiaalista maailmaa paikkana, jossa nuori on ikätovereidensa katseen alla ja joutuu välillä tiukan sosiaalisen testin alaiseksi luoviessaan massan keskellä kulkemisen, joukosta erottumisen ja yksinäijämisen rajamailla (Hoikkala & Paju 2013, 75-80).

Yhteistyö yli organisaatorajojen vaatii kaikilta osapuolilta sopeutumista. Uuteen tulijaan, kuten liikkuvaa työtä tekevään nuorisotyöntekijään, suhtaudutaan kuin keneen tahansa vieraaseen. Hänelle puhutaan organisaation virallisella äänellä ja vuorovaikutustilanteissa vaalitaan vaikutelmaa, joka organisaatiosta halutaan välittää toiselle.

Erwing Goffman (2012) puhuu kasvojen ylläpitämisestä. Osallistujien annetaan pitää ottamansa roolit ja kohtaamishetkellä käyttäytyään tavalla, joka mahdollistaa omien ja muiden kasvojen säilyttämisen. (Goffman 2012, 28-29.) Organisaatioiden välisessä vuorovaikutuksessa kasvojen säilyttäminen mahdollistaa ammattikunnan yhteisen julkisivun ylläpidon muiden edessä. Goffmanin mukaan, jos oman ryhmän jäsen tekee erehdyksen, tukahdutetaan halu rangaista ja ojentaa ryhmäläistä, kunnes vieraat ovat poistuneet. Muuten katsoja pääsisi näkemään jotain sellaista, joka on ryhmän yksinoikeutus. Ryhmän yhteisesti hyväksymät salaisuudet erottavat heidät ryhmään kuulumattomista, joilta tietoa salataan. Goffmanin mukaan ryhmällä on eri tasoisia salaisuuksia, joita säilytetään ryhmän sisällä. Niin sanottu *synkkä salaisuus* poikkeaa voimakkaasti siitä kuvasta, mikä ulkopuolisilla on ryhmästä, joten ryhmä työntää asian tietoisesti syrjään ja salaa sen olemassaolon muilta. *Strateginen salaisuus* sisältää organisaation tavoitteita ja tietoa, joka ilmi tullessaan antaa muille mahdollisuuden mukautua ennakkoon suunniteltuun tilanteeseen. Ryhmän *sisäinen salaisuus* yhdistää ryhmää ja sulkee muut ryhmän ulkopuolelle. Sisäiset salaisuudet lujittavat ryhmän yhteenkuuluvuutta ja saavat ryhmäläiset tuntemaan sosiaalista etäisyyttä niihin, jotka eivät tunne salaisuutta. (Goffman 1971, 101, 155-158.)

Goffman puhuu julkialueella esitetystä näytöksestä, missä siirryttäessä sosiaaliseen ympäristöön työntekijä ottaa roolin, jossa hänen ammattipätevyytensä näkyy. Julkialueella työntekijät esittävät omaan ammattialaansa kuuluvaa näytöstä ja pyrkivät antamaan itsestään edullisen kuvan. Kun esittäjä pääsee taka-alalle, voi hän rentoutua ja päästää myös torjutut piirteet näkyviin. Kun nuorisotyöntekijä menee työskentelemään toisen hallintokunnan tiloihin tai tekee yhteistyötä muiden kuin omaan ammattikuntaansa kuuluvien kanssa, on hänen löydettävä keino integroitua toisen ammattialan ryhmään. Jos vuorovaikutus tapahtuu ainoastaan virallisia viestintämenetelmiä käyttäen ja molemminpuolista ammatillista näytelmää esittäen, jäävät mahdollisen yhteistyön rajapinnat usein ohuiksi. Nuorisotyöntekijä ja esimerkiksi opettaja edustavat omaa organisaatiotaan ja kumpikin varoo raottamasta oman ammattikunnan säröjä ja salaisuuksia. Nuorisotyöntekijän vieraillessa koulussa hoidetaan vierailu virallisen syyn puitteissa, eikä tilaa anneta kehittäväälle vuorovaikutukselle, jossa yhteistyölle voitaisiin löytää uudenlaisia ja parempia keinoja. (Goffman 1971, 118-126.)

2.5 Ammatillinen osaaminen nuorisotyössä

Edellä kuvasin ammatillisen identiteetin kehittymistä ja sitä, miten työelämässä opittujen erilaisten roolien avulla työntekijä voi hyödyntää ammattitaitoaan ja löytää joustavan ja tarkoituksenmukaisen keinon toimia erilaisissa tilanteissa (Hänninen 2010, 207). Tässä kappaleessa tarkastelen sitä, mitä työelämässä tarvittava ammatillinen osaaminen pitää sisällään ja minkälaisia osaamisen osa-alueita tarvitaan työskennellessä asiantuntijana erilaisissa työympäristöissä. Ammatilliseen osaamiseen liittyy keskeisesti ajatus taukoamattomasta itsensä ja työn kehittämisestä. Pekka Ruokotien (2005) mukaan työelämä tarvitsee työntekijöitä, joilla on kykyä, halua ja tahtoa oppia jatkuvasti. Ruokotie puhuu uudesta uranäkemyksestä, jossa ammatillinen kasvu tapahtuu horisontaalisesti. Henkilön osaaminen laajenee ja monipuolistuu ja hän oppii uutta työtilanteissa ollessaan vuorovaikutuksessa toimintaympäristön kanssa. Ruokotien mukaan työssä opittu tieto on hyödyllistä organisaatiolle, jos se pystytään integroimaan ja jakamaan. Työntekijän urakehityksen kannalta on tärkeää, että henkilö tunnistaa omat persoonallisuuden piirteensä ja arvonsa sekä asenteet oppimiseen ja taidon toimia yhteisöissä. (Ruokotie 2005, 200-203.) Nuorisotyön siirtyessä toimimaan nuorisotalon ulkopuolelle merkityksellisiä ovat vuorovaikutussuhteet muiden toimijoiden kanssa sekä suhteen luominen nuoriin ilman nuorisotaloa toimintaympäristönä.

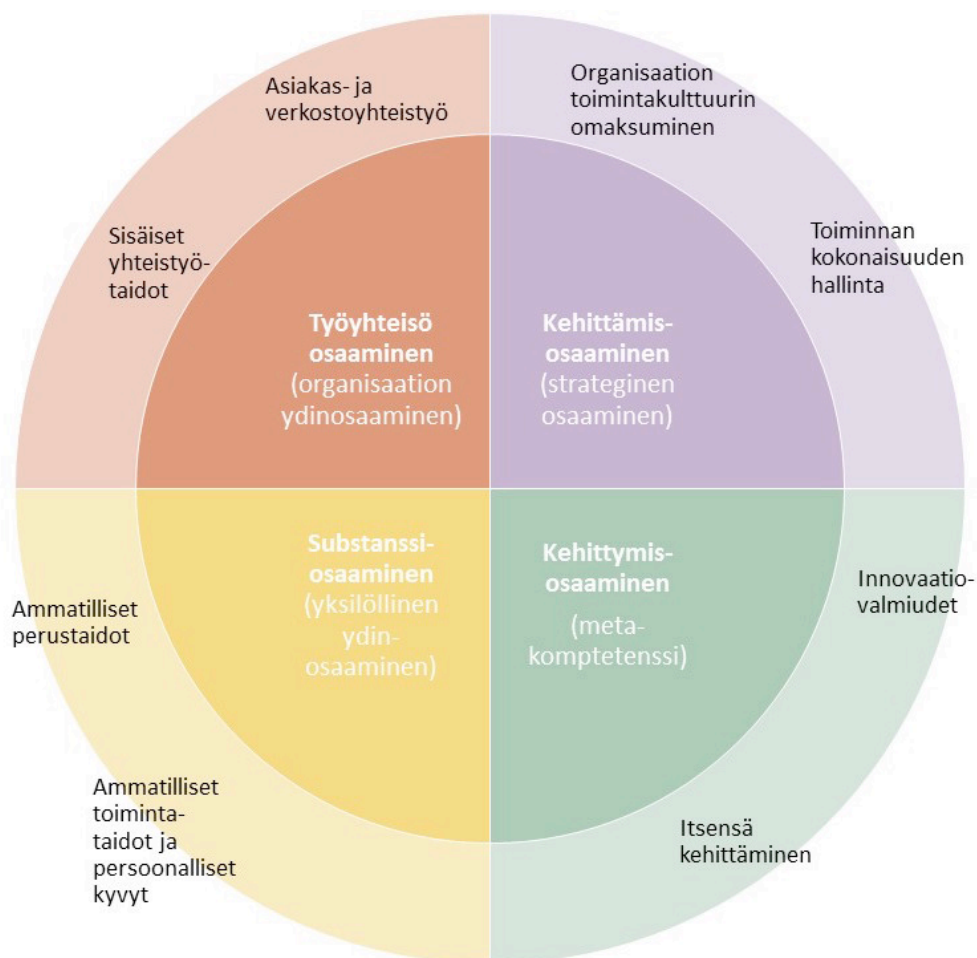
Seppo Helakorpi (2005) kytkee osaamisen ihmisen käyttäytymiseen liittyviksi kyvyiksi ja valmiuksiksi. Työntekijän osaamista on se, miten hän soveltaa hallitsemiaan taitoja ja tietoja käytäntöön sosiaalisissa konteksteissa. Tähän liittyy hiljainen tieto (tacit knowledge), joka on henkilön subjektiivisten kokemusten kautta opittua ymmärrystä ja tulkintaa tilanteesta. (Helakorpi 2005, 56-58.) Auli Toomin ja Jussi Onnismaan mukaan sosiaalisista tilanteista syntyvä tieto on monesti sanatonta, sillä sitä on vaikea käsitteellistää, mutta myös sen takia, että se välittyy vuorovaikutustilanteissa henkilöltä toiselle sanattoman viestinnän kautta: eleiden, ilmeiden, äänenpainojen ja liikkeiden avulla. (Toom & Onnismaa 2008, 14.) Nuorisotalon ulkopuolella tehtävässä nuorisotyössä hiljaisella tiedolla on kahdenlainen merkitys. Työskennellessään nuorisotyölle kuuluvien toimitilojen ulkopuolella nuorisotyöntekijä laajentaa ammatillista reviiriään ja toimii toisenlaisessa roolissa kuin avoimessa nuorisotilatyössä. Nuoriso-

työntekijä käyttää ammattitaitoaan ja reagoi tilanteisiin omaan ammatilliseen identiteettiin kuuluvalla tavalla. Samalla hän saa kokemusten kautta uutta ymmärrystä, joka muodostuu hänellä olevaksi hiljaiseksi tiedoksi nuorisotilan ulkopuolella tehtävästä työstä. Toinen merkitys hiljaisella tiedolla on se, että työskennellessään esimerkiksi koulun, kirjaston tai liikuntapaikan tiloissa nuorisotyöntekijä tutustuu uuteen toimintakulttuuriin. Hän yrittää päästä selville toimintakulttuurin sanattomista käytännöistä ja säännöistä, jotka eivät näy päälle, mutta jotka voivat vaikuttaa yhteistyön onnistumiseen tai epäonnistumiseen. Jussi Onnismaa (2008) puhuu organisaation yhteisestä muistista, joka suuntaa sen toimintaa. Muisti on kollektiivinen ja sosiaalinen ja näkyy organisaation rutiineissa, tavoissa ja toiminnassa. Organisaatiokulttuuri kantaa organisaation muistia ja hiljaista tietoa. Päästäkseen käsiksi toisen organisaation hiljaiseen tietoon nuorisotyöntekijän on luotava sosiaalisia verkostoja ja opittava, kuka tietää mitäkin organisaatiossa. (Onnismaa, 2008, 119-120.) Toisesta organisaatiosta opittu hiljainen tieto avaa mahdollisuuksia toimia energiasäästeliäästi. Tiedon avulla voidaan hyödyntää molempien osapuolten vahvuuksia, löytää sopiva aika ja tila toiminnalle sekä välttää turhaa byrokratiaa, kun oikeutus toiminnalle saadaan kysytyä suoraan oikeilta ihmisiltä.

Helakorpi lainaa Tiuraniemeä (1994) ja puhuu työntekijän kasvusta noviisista asiantuntijaksi asiakaskeskeisen ja prosessikeskeisen vaiheiden kautta. Asiakaskeskeisessä kehitysvaiheessa työntekijä osaa nähdä asioita asiakkaan kannalta ja tehdä tilannekohtaisia itsenäisiä ratkaisuja. Prosessikeskeisessä vaiheessa työntekijä pystyy arvioimaan asiakastilanteen yhteistyösuhdetta ja näkemään sen osana kokonaisuutta. Taitavan ammatillisen toiminnan vaiheessa asiantuntija näkee prosessin kokonaisuuden ja osaa suhteuttaa kokonaisuuden osa-alueet toisiinsa. Asiantuntijan toiminta on autonomista ja hän on tietoinen omista kyvyistään ja persoonallisesta tavastaan ratkaista haasteita. Asiantuntija pystyy kehittämään työtään ja työympäristöään. Nuorisotyön siirtyessä toimimaan nuorisotalon ulkopuolelle on haastavaa, jos nuorisotyöntekijä on vielä omalla ammatillisella urallaan noviisivaiheessa. Noviisivaiheessa työntekijä on vielä riippuvainen työpaikan muista henkilöistä ja kokonaiskuva työstä ei ole vielä hahmottunut. Kokonaiskuva mahdollistaa suunnitelmallisuuden, joustavuuden ja työn kehittämisen. (Helakorpi 2005, 123-124.) Nuorisotalon ulkopuolella toimittaessa nuorisotyöntekijällä ei välttämättä ole ympärillään oman alansa ammattilaisia, vaan työtä tehdään nuorten kanssa yksin tai toimitaan moniammatilli-

sessä yhteistyössä työntekijöiden kanssa, joilla ei ole nuorisotyön ammatillista osaamista. Nuorisotyön asiantuntijaksi kehittyminen vaatii toimimista nuorisotyön omassa toimintaympäristössä.

Helakorven mukaan asiantuntijan osaaminen koostuu neljästä osa-alueesta. Yksilön **substanssiosaaminen** koostuu ammatin tiedollisten ja taidollisten vaatimusten, sekä yleisten työelämän pelisääntöjen hallinnasta. Pelisääntöihin kuuluvat ammattikunnan yhteiset tavoitteet ja toimintaohjeet kuten eettiset ohjeistukset. Substanssiosaamista ovat myös henkilökohtaiset kyvyt ja persoonallinen tapa toimia erilaisissa työelämän tilanteissa. **Työyhteisöosaaminen** on kykyä toimia erilaisissa työelämän sosiaalisissa tilanteissa. Työyhteisössä tarvittavat tiimityö-, vuorovaikutus- ja johtamistaidot ovat yhtä tärkeitä myös asiakastilanteissa sekä verkostoyhteistyössä. Työntekijän laaja henkilöstöverkosto sekä omassa organisaatiossa että yhteistyöorganisaatioiden sisällä edistää asioiden toteutumista ja on tärkeää tiedonkulun ja markkinoinnin kanavoinnissa. **Kehittämisoosaaminen** kumpuaa tarpeesta uudistaa ja kehittää organisaation toimintaa. Siihen tarvitaan strategista kykyä, alan tulevaisuuskuvan hahmottamista sekä taitoa toimia muuttuvissa olosuhteissa. Kehittämisoosaaminen edellyttää toiminnan kokonaisuuden hallintaa ja toimintakulttuurin tuntemista. **Kehittämisoosaaminen** sisältää henkilön valmiudet oman työn ja työyhteisön jatkuvaan kehittämiseen. Tämä vaatii työn ongelmakohtien tunnistamista ja kykyä luovaan ongelman ratkaisuun. Kehittävään työotteeseen kuuluu itsensä kehittäminen esimerkiksi kouluttautumalla. Seuraamalla oman alansa ajankohtaista tutkimus- ja kehittämistoimintaa työntekijä voi kasvattaa näkemystään alan tulevaisuudesta ja johtaa työtään sopivaan suuntaan. (Emt. 155-158, 184-185.) Seuraava Helakorven kuva kertoo asiantuntijan osaamisesta yleisellä tasolla. Luvussa 6 sovellan kuvaa suhteessa nuorisotyöntekijän osaamiseen, kun hän toimii asiantuntijana moniympäristöisessä nuorisotyössä.

Kuva 2. Asiantuntijuuden osa-alueet Helakorven mukaan (2005, 157.)

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Opinnäytetyöni on laadullinen tapaustutkimus. Tapaus rajautuu Helsingin nuorisoasiainkeskukseen ja siellä nuorisotyöntekijöiden työnkuvan muutokseen. Opinnäytetyössä käytetty aineisto on kerätty vuosien 2014-2016 aikana. Laine, Bamberg ja Jokinen (2007) toteavat, että tapaustutkimuksen tarkoituksena on lisätä ymmärrystä tapauksesta ja siihen vaikuttaneista olosuhteista. Tutkijalla on tutkimukseen ryhtyessään ennakko-oletus siitä, että tapaus on jollain lailla oleellinen. Muuten hän ei olisi valinnut tapausta tutkittavakseen. Tapauksen lopullinen tarkoitus selviää kuitenkin vasta tutkimuksen edetessä. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 10.) Tapaustutkimus on Saarela-Kinnusen ja Eskolan (2015) mukaan lähestymistapa eikä menetelmä

(Saarela-Kinnunen & Eskola 2015, 189). Laine ym. puhuvat tapaustutkimuksesta tutkimustapana tai tutkimusstrategiana, joka voi sisältää erilaisia aineistoja ja menetelmiä. Tapaustutkimus on syvälinen ja tarkka kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimus voi lähteä liikkeelle mielenkiintoisesta tapauksesta, jonka kautta haetaan käsitteistöä ja pohditaan, mitä ilmiötä tapaus kuvaa. Toinen lähestymistapa on se, että tutkittava ilmiö on jo selvillä ja lähdetään etsimään tapausta, jossa voidaan kuvata ilmiötä ja kehittää tunnettuja käsitteitä. Tapaustutkimukselle tyypillisesti mielenkiinto kohdistuu usein sosiaaliseen prosessiin, jonka kautta ilmiö näyttäytyy tapauksessa. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 9-11.)

Opinnäytetyöni lähestymistavaksi tapaustutkimus sopi hyvin, sillä se lähtee liikkeelle tietyistä toimintaympäristöstä ja rajatusta ajanjaksosta. Aineisto muodosti tapauksen, jonka kautta lähdin selvittämään vastausta tutkimuskysymyksiini. Aineistolähtöisen lähestymistavan etuna on se, että aineistosta saattaa nousta alustavien tutkimuskysymysten lisäksi jotain muuta mielenkiintoista, jota tutkija ei ole osannut ennalta odottaa. Uhkana aineistolähtöisyydessä taas on se, että tutkimuskysymyksiin ei saada tyydyttävää vastausta. Saarela-Kinnunen ja Eskola puhuvat aineistolähtöisestä analyysistä, jossa teoria rakennetaan aineiston pohjalta. Yksittäisestä tapauksesta kerätään seikkaperäistä tietoa, jonka perusteella luodaan kuvaa yleisemmästä ilmiöstä. Tärkeää on tutkijan esiin tuoma tutkijaprosessi ja se, miten hän päätelmiinsä päätyi. Siten lukija voi arvioida johtopäätelmien pätevyyttä. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2015, 182.)

Opinnäytetyötä tehdessäni aloitin aineiston käsittelyn nuorisosiainkeskuksen suunnantarkistukseen liittyvistä materiaaleista. Analyysia aloittaessani minulla oli jo tietynlainen kuva tutkimuskysymyksistä, mutta ei vielä selkeää ajatusta siitä, minkälaisia asioita opinnäytetyöni tulisi painottamaan. Valitsin opinnäytetyön aiheen omakohtaisen kiinnostuksen takia. Työskentelin opinnäytetyön kirjoittamisen aikaan nuorisohjaajana Hyvä vapaa-aika -kehittämisen ja tutkimus-hankkeessa ja olin työssäni havainnut seikkoja, jotka vaikuttivat nuorisotyöntekijän integroitumiseen kouluyhteisöön tai toimintaan nuorten vapaa-ajalla ilman nuorisotalon tuomaa rakennetta ja suojaa. Halusin pureutua kysymyksiin, joita olin pohtinut tarkastellessani omaa suhdettani toisen alan ammattilaisiin, kun tein nuorisotyötä muualla kuin nuorisotalolla. Pysähdyin miettimään sitä, miten selitin itselleni, nuorille tai yhteistyökumppaneille läsnä-

oloni, kun menin esimerkiksi tutustumaan nuoren kanssa erilaisiin harrastuksiin tai etsimään kesätöitä. Opin Hyvä vapaa-aika –hankkeen aikana luovimaan nuorten mukana paikasta toiseen ja he tottuivat siihen, että ohjaaja-nuori –suhde ei ollut sidottu yhteen toimintaympäristöön ja säännöllisiin kellonaikoihin. Hyvä vapaa-aika –hankkeessa työskentelyn aikana saamani kokemustieto työskentelystä erilaisissa toimintaympäristöissä nuorisotalon ulkopuolella on vaikuttanut tarkastelukulmaan, jolla lähestyin aineistoa.

3.1 Aineisto

Opinnäytetyöni aineisto koostuu Helsingin nuorisoasiainkeskuksen suunnantarkistusprosessiin liittyneen tiedonkeruun muistiinpanoista ja työpaikkakäsittelyiden keskustelumuihistoista. Aineistoon kuuluu myös kokemustieto Hyvä vapaa-aika –hankkeesta sekä seitsemän yksilöhaastattelua, jotka tein syventääkseni aineistosta avautuvia teemoja. Opinnäytetyön aineisto esiteltynä kronologisessa aikajärjestyksessä:

1. Nuorisoasiainkeskuksen työntekijöiden muistiinpanot Nuorten havainnointi- ja haastattelukierrokselta (NuHa) aikavälillä 22.1.-16.6.2014, yhteensä 31 sivua.
2. Keskustelumuihistot suunnantarkistusmateriaalien työpaikkakäsittelyistä 25 kpl aikavälillä 1.10.-20.10.2014, yhteensä 114 sivua.
3. Nuorisoasiainkeskuksen koko henkilökunnalle suunnatun suunnantarkistustilaisuuden yhteydessä pidetyn Open Space -työpajan muistiinpanot 3.3.2015.
4. Muistiot työyhteisöjen yhteistoiminnallisesta käsittelystä 34 kpl aikavälillä 9.3.-31.3.2015, yhteensä 110 sivua.
5. Nuorisotyöntekijöiden yksilöhaastattelut 7 kpl aikavälillä 4.11.2015-23.8.2016.
6. Kokemustieto Hyvä vapaa-aika -kehittämisen- ja tutkimushankkeesta 5.8.2013-14.11.2016.

Aineisto 1 eli nuorten havainnointi- ja haastatteluprojektin (NuHa) aikana kerätyt nuorisoasiainkeskuksen työntekijöiden kokemukset nuorten kohtaamisesta julkisissa, puolijulkisissa ja yksityisissä tiloissa ovat opinnäytetyöni kannalta arvokasta materiaalia. Nuorisoasiainkeskuksen koko henkilökunta jalkautui haastattelemaan nuoria omien toimipaikkojen ulkopuolelle. Avoimien haastattelujen teemoina olivat nuorten vapaa-aika, kaverisuhteet, kokemukset asuinalueesta, sosiaalisen median käyttö sekä nuorten vaikutusmahdollisuudet. Haastatteluiden tavoitteena oli saada palvelujen käyttäjien eli nuorten näkökulma esiin, jotta nuorisoasiainkeskuksen toimintaa voitaisiin suunnata nuorten toivomaan suuntaan. Nuorisoasiainkeskuksen työntekijät kirjasiivat haastattelujen jälkeen omat havaintonsa tilanteesta. Tarkastelin opinnäytetyössäni työntekijöiden kirjaamia havaintoja nuorten kohtaamisesta. Muistiinpanoissa kiinnitin huomiota merkintöihin, joissa työntekijät kommentoivat mahdollisuuksiaan ottaa ensikontakti nuoriin, kun ympärillä ei ollut nuorisotalon tuomia edellytyksiä. Joissakin tapauksissa avoin tila ei haitannut, mutta toisissa työntekijät kaipasivat yksityistä tilaa, jonne olisivat voineet vetäytyä keskustelemaan nuoren kanssa rauhassa.

Aineisto 2 eli keskustelumuistioissa (lokakuu 2014) työyhteisöt kommentoivat nuorisoasiainkeskuksen suunnantarkistusesitystä, joka sisälsi ehdotuksia nuorisoasiainkeskuksen tulevaisuuden visiosta, missiosta ja arvoista sekä suunnantarkistuksen toimintatavoista. Työyhteiskäsittelyjen keskustelumuistioihin on kirjattu työntekijöiden kommentteja, toiveita, huolenaiheita ja ideoita tulevalle työlle. Muistiinpanojen tyyli ja kieliasu vaihtelevat ja tekstissä kuuluu nuorisotyöntekijöiden käyttämät värikkäät ilmaukset. Osa tekstistä jättää varaa tulkinnalle ja vaarana on myös kokouksen ulkopuolisen tulkitsijan väärinymmärrykset. Tekstistä ei esimerkiksi avaudu, minkälaisia merkityksiä kokouksissa on painotettu. Tulkinnassa minua auttavat nuorisoasiainkeskuksen toimintakulttuurin tuntemus sekä kokouksien perusrakenteen selvillä olo. Olin läsnä oman työyhteisöni kokouksessa, jolloin pystyin havainnoimaan itse, millä tavalla kokoukset etenivät. Käsittelin keskustelumuistiot diskurssianalyysin avulla, jonka kautta hain tekstistä toistuvia teemoja. Peilasin muistiinpanoja ajatukseen nuorisotyön toimintaympäristöjen muutoksesta ja tarkkailin työntekijöiden muutosvalmiutta kriittisten tai positiivisten kommenttien kautta. Keskityin aineistossa alueellisten nuorisotyöyksikköjen tuottamaan materiaaliin. Havaitsin kuitenkin koko materiaalia luukiessani eroja siinä, miten työntekijät käsittivät oman työnsä suhteessa koko kaupungin palveluihin. Alueiden nuorisotyöntekijät hahmottivat oman työnsä pääosin suh-

teessa asuinalueeseen ja usein vain suhteessa nuorisotalolla käyviin nuoriin. Sen sijaan esimerkiksi kulttuurisen nuorisotyön toimijat näkivät työnsä laajemmin osana koko kaupunkia. Sama ilmiö toistui alueellisten nuorisotyöntekijöiden haastatteluissa. Irrallisuus kokonaisuudesta näkyi muun muassa vaikeutena olla yhteydessä toisilla alueilla tai hallinnossa työskenteleviin työntekijöihin.

Maaliskuussa 2015 Helsingin kaupungintalolla pidettiin yhteistoiminnallisen kokouksen ohella nuorisoasiainkeskuksen työntekijöille Open Space -työpaja (**aineisto 3**), jolloin työntekijät saivat ilmoittautua vetämään haluamiaan suunnantarkistusprosessiin liittyviä työpajoja. Open Space idean mukaisesti työntekijät saivat kulkea vapaasti työpajasta toiseen ja pysähtyä työpajaan niin pitkäksi aikaa kuuntelemaan tai keskustelemaan kuin halusivat. Hyödynsin Open Space -työpajaa opinnäytetyöni aiheen tarkentamiseen ja pidin työpajan, jonka otsikkona oli nuoren yksilöllinen kohtaaminen nuorisotalon ulkopuolella. Aihe herätti monipuolista keskustelua ja työpajassa vieraili laaja joukko nuorisotyöntekijöitä. Työpajassa pääsin testaamaan opinnäytetyöprosessin aikana syntyneitä ajatuksiani ja ohjasin keskustelua esittäen kysymyksiä osallistujille. Seurasin työpajassa nuorisotyöntekijöiden reaktioita ajatukseen työskennellä nuorisotalon ulkopuolella. Mielialat vaihtelivat positiivisista negatiivisiin. Toiset olivat sitä mieltä, että on aivan sama, missä työtä tekee, työ on silti nuorisotyötä. Toiset olivat varautuneempia. He olivat huolissaan työn rajaamisesta, sen päällekkäisyydestä muiden tekemään työhön nähden tai he näkivät nuorisotalon ulkopuolelle ulottuvan työn jopa mahdollisena turvallisuusriskinä. Tämä johtune siitä, että he rajasivat mielessään nuorisotalon ulkopuolella työskentelyn myöhään illalla tapahtuvaksi jalkautuvaksi työksi, vaikka työpajan otsikoinnilla en tätä rajausta hakenut. Olin jättänyt otsikon tarkoituksella avoimeksi ja annoin osallistujien määritellä itse, missä he näkivät nuorisotalon ulkopuolella tehtävän työn sijaitsevan. Kirjasin työpajan keskustelun ylös ja käytin muistiinpanoja opinnäytetyössäni.

Maaliskuussa 2015 käytiin myös nuorisoasiainkeskuksen työyhteisöjen yhteistoiminnalliset kokoukset (**aineisto 4**), joissa käsiteltiin työyhteisöjen huolia ja toiveita suhteessa kaupungintalolla 3.3.2015 esitettyyn organisaatiouudistusehdotukseen. Verattuna lokakuun 2014 keskustelumuiotioihin, olivat kokouspöytäkirjat lyhyempiä ja jäsenllympiä. Tämä johtune esimiehille annetusta ohjeistuksesta sekä valmiista lomakkeesta, johon keskustelu kirjattiin ylös. Tarkastelin aineistoa keskustelumuioti-

oiden diskurssianalyysejä tehdessäni löytämieni teemojen kautta. Karsin teemoja tärkeimmiksi kokemiini luokkiin: osaamiseen, yhteistyöhön ja työtapaan. Lisäksi nostin tekstistä teemat valta ja vastuu. Koin, että työntekijät korostivat omia vaikutusmahdollisuuksiaan ja työmotivaatiotaan argumentoimalla välillä ristiriitaisestikin puolesta ja vastaan sen suhteen, pitäisikö heillä olla enemmän valtaa päättää työstään tai voisivatko he hallinnolta ohjeistuksia ja menetelmiä käytännön työn helpottamiseksi.

Aloitin nuorisosiainkeskuksen nuorisotyöntekijöiden haastattelut (**aineisto 5**), kun olin nostanut aineistosta diskurssianalyysin avulla esiin ensimmäiset teemat. Haastattelumenetelmäksi valitsin teemahaastattelun. Haastatteluissa käytin apuna diskurssianalyyseissä tekemiäni kategorioita, joita olivat edellä mainittujen lisäksi alueella työskentely, ammatillinen kehittyminen, nuorten kohtaaminen, resurssit, uusi työtapa ja työn tuen tarve. Alueella tehtävään työhön sisällytin kysymyksen yhteistyöstä alueen sisällä tai alueen ja koko kaupungin välillä. Haastatteluissa olin kiinnostunut saamaan esille haastateltavien oman ammatillisen kehityksen ja oivallukset työstä, enkä sen takia ollut suunnitellut tiukkaa haastattelurunkoa. Jos haastattelussa nousi esiin uusi teema, joka sopi opinnäytetyön aiheeseen, lisäsin sen mukaan seuraavaan haastatteluun.

Opinnäytetyössäni toteutuu aineistotriangulaatio. Laine ym. toteavat, että triangulaatiossa aineistot, menetelmät ja näkökulmat täydentävät toisiaan. Aineistotriangulaatiossa aineistoa kerätään eri lähteistä ja eri tavoilla. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 23-24.) Aineistoa käsiteltäessä olen löytänyt uusia näkökulmia tutkimuskysymyksiini ja hakenut lisää lähdekirjallisuutta näkökulmien tueksi. Aineiston pohjalta laadittu teoria tarkentui matkan varrella, enkä ollut sidoksissa opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa tehtyihin ennakko-oletuksiin. Eskola ja Suoranta (2000) kutsuvat aineistolähtöistä, yksittäisestä yleiseen etenevää teorian muodostamista induktiiviseksi tavaksi rakentaa teoriaa. (Eskola & Suoranta 2000, 83.)

Opinnäytetyön aineisto:

Kuva 1 Opinnäytetyön aineisto kuvana.

3.2 Diskurssianalyysi

Käytin suunnantarkistusmateriaalien analysointiin diskurssianalyysia. Diskurssianalyysi on kielen ja merkitysten tutkimusta. Diskurssianalyysin avulla tarkastelin tapaa, jolla nuorisoasiainkeskuksen henkilökunta kuvasi nuorisotyöntekijän työtä ja sen eri ulottuvuuksia. Kokousmuistiinpanojen tekstit ilmensivät toimijoiden sosiaalisesti konstruoimaa todellisuutta. Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2016) mukaan kielenkäytön avulla ei vain kuvata maailmaa, mutta myös annetaan sille merkityksiä. Käyttäessään kieltä kuvatakseen jotakin asiaa, ihmiset samalla järjestävät, rakentavat, uusivat ja muuntavat sosiaalista todellisuutta. Toisin sanoen he konstruoivat asiaa, josta puhuvat tai kirjoittavat. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 26.) Tarkastelemalla kielenkäyttöä ja työntekijöiden antamia merkityksiä asioille, erotin tekstistä erilaisia versioita ja painotuksia, joita työntekijät antoivat nuorisotyölle. Nostin tekstistä diskursseja, joiden kautta ilmeni työntekijöiden käyttämä huolipuhe sekä ajatukset, jotka tulkitin positii-viseksi mahdollisuuksien näkemiseksi ja unelmoimiseksi tulevaisuudesta.

Diskurssin syntyyn vaikuttaa keskeisesti vuorovaikutuskonteksti (emt., 36-38) ja tämä minun täytyi huomioida analysoidessani aineistoa. Hyödynsin kokemustani nuorisotyöstä ja tuntemustani nuorisoasiainkeskuksen käytännöistä analysoidessani aineis-

toa. Olin itse läsnä osassa suunnantarkistuksen tilaisuuksia ja huomasin, että siihen, mitä tilaisuuksissa keskusteltiin ja miten keskustelu kirjattiin ylös vaikutti moni tekijä. Jos kokouksen alustukseen ja virittämiseen käytettiin enemmän aikaa, olivat osallistujat halukkaampia ja avoimempia käymään keskustelua aiheesta. Osa tilaisuuksista johdettiin tavalla, joka viesti kiirettä ja toivetta päästä nopeasti eteenpäin asioissa. Tällaisissa kokouksissa vain rohkeimmat uskalsivat esittää mielipiteensä ja muut jäivät hiljaisiksi. Kun kokousten lopussa työntekijöiltä kerättiin henkilökohtaista palautetta, vaikutti kirjoituksen pituuteen ja sisältöön käytettävissä olevan ajan lisäksi se, annettiinko työntekijälle välineeksi A4 vai post-it lappu. Suuremmalle A4 arkille kirjoittaessa työntekijät keskittyivät kirjoittamiseen ja pohtimiseen pidempään, kun taas post-it lapulle kirjoitettiin parin sanan lyhyt viesti. Näin tutkimusaineiston laadussa on eroavaisuuksia, joka täytyi ottaa huomioon analysointivaiheessa.

3.3 Teemahaastattelu

Haastattelin opinnäytetyötäni varten seitsemän nuorisosiainkeskuksen nuorisotyöntekijää. Nuorisotyöntekijät olivat koulutukseltaan joko nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajia (3kpl) tai yhteisöpedagogeja (4kpl). Työkokemusta haastateltavilla oli 1-19-vuotta. Yhdellä haastateltavalla oli työkokemusta noin vuoden verran, muut olivat työskennelleet nuorisosiainkeskuksella 8-19 vuotta. Kaikilla haastateltavilla oli kokemusta alueellisella nuorisotalolla työskentelystä joko nykyisten tai edellisten työtehtäviensä kautta. Tämän lisäksi haastateltavat olivat työskennelleet nuorisotalon ulkopuolisissa toimintaympäristöissä erilaisten harjoitteluiden, projektien tai alueellisen nuorisotyön työmuotojen kautta. Haastattelut olivat kestoltaan noin tunnin mittaisia.

Valitsin haastattelutavaksi teemahaastattelun, sillä se on strukturoitua haastattelua joustavampi menetelmä. Teemahaastattelussa on mahdollista edetä keskustellen ja siirtyä teemasta toiseen sen mukaan, miten ne tulevat luontevasti esiin haastattelun aikana. Saatoin pysähtyä haastateltavan kanssa merkittävältä tuntuvan teeman äärelle ja edetä haastattelussa haastateltavan omaan tahtiin. Hirsjärven ja Hurmeen (2014) mukaan tällä tavalla haastattelu voi vapautua tutkijan näkökulmasta ja tuoda kuuluviin tutkittavien äänen. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 48.) Haastatteluoppaissa neuvotaan valmistautumaan huolella haastatteluun ja tekemään mahdollisia esihaastat-

teluita ennen varsinaisten haastatteluiden alkamista. Esihaastattelussa on mahdollista testata haastattelurungon toimivuutta ja sen jälkeen sitä voi vielä tarvittaessa muokata. Esihaastattelun avulla saadaan selville kuinka kauan haastattelu suurin piirtein kestää ja siinä voidaan myös testata tallennuslaitteen käyttöä. Ennen varsinaisia haastatteluja tein esihaastattelun, joka meni hyvin, joten päätin ottaa sen mukaan opinnäytetyöni aineistoon. (Emt., 72-73; Eskola & Vastamäki 2015, 40.)

Haastattelujen tavoite oli saada syventävää tietoa aineistosta nostettuihin teemoihin ja kysymyksiin. Koska aineisto käsitteli ammattialaa ja työtä, oli ennako-oletukseni, että haastatteluissa ei tulisi esiin arkaluonteisia tietoja. Arja Kuula (2011) käsittelee aineistonkeruun arkaluonteisuutta ja kertoo, että pohtiessaan tutkimuksensa arkaluonteisuutta, voi tutkija tukeutua lain määritelmään. Laissa arkaluonteisiksi asioiksi määritellään tutkittavien sosiaalietuuksia, rikoksia, terveydentilaa, uskonnollisuutta, poliittisia asenteita ja seksuaalista suuntautumista koskevia asioita. (Emt., 135.) Opinnäytetyöni haastatteluissa ei ollut tarkoitus käsitellä kyseisiä teemoja, mutta voinut kuitenkin ennakkoon tietää, minkälaisia asioita haastatteluissa nousisi esille ja mitä tunteita ne haastateltavissa herättäisivät. Vaikka haastatteluissa käsiteltiin ammattia ja työtä, oman työ- ja koulutushistorian läpikäyminen olisi saattanut tuoda esiin haastateltavien elämään kuuluvia, epämiellyttäväksi koettuja asioita. Pyrin pitämään teemaan liittyvät haastattelukysymykset avoimina ja antamaan haastateltaville mahdollisuuden määritellä itse, kuinka tarkasti he käsiteltävästä asiasta kertoivat.

Opinnäytetyön eettisyyteen kuuluu se, että tutkimuksen tekeminen ei vahingoita tutkittavia fyysisesti eikä psyykkisesti (emt., 237-239.) Haastatteluihin valmistautuessani pohdin etukäteen, saattaisivatko jotkin kysymykset aiheuttaa haastateltavissa negatiivisia tunteita. Esimerkiksi kysyttäessä nuorisotalon ulkopuolella tehtävästä nuorisotyöstä, olisi joku haastateltavista voinut reagoida negatiivisesti, jos hänen suhtautumisensa kyseiseen työmuotoon olisi ollut negatiivinen. Haastattelukysymykset voivat myös herättää tutkittavissa huolta tulevaisuudesta. Tällaiset ajatukset ovat luonnollisia organisaatiouudistuksen kynnyksellä, kun ei vielä tiedetä, mihin uudistukset johtavat ja miten ne vaikuttavat kuhunkin työyhteisöön ja yksittäiseen työntekijään. Vaikka opinnäytetyöni ei varsinaisesti käsittelekään nuorisoasiainkeskuksen organisaatiouudistusta, tuo työn tulevaisuudesta puhuminen väistämättä asetelman, jossa haastateltava joutuu peilaamaan omaa positiotaan uudessa organisaatiossa. Myös

kysymykset ammatillisesta osaamisesta saattavat herättää joissakin haastateltavissa negatiivisia tunteita. Kysymykset saatetaan kokea arvosteleviksi. Haastattelutilanteissa minun täytyi huolehtia siitä, etten omalla käytökselläni provosoinut haastateltavia, vaan säilytin mahdollisimman neutraalin position haastattelutilanteessa.

Tunsin kaikki haastateltavani etukäteen, koska olen työskennellyt nuorisoasiainkeskuksessa useamman vuoden ja tehnyt töitä eri puolilla kaupunkia. Olen toiminut Helsingin nuorisoasiainkeskuksessa erilaisissa nuoriso-ohjaajan tehtävissä nuorisotalolla, kohdennetussa nuorisotyössä tai kehittämishankkeessa. Osan haastateltavien kanssa minulla on pitkä yhteinen työhistoria. Tutkimuksen eettiseltä kannalta haastavaa on se, että tein tutkimusta omalla työpaikallani ja haastattelin omia kollegoitani. Kuula (2011, 94) puhuu tutkijan rooliristiriidasta. Hän tarkoittaa sitä, kun tutkija on kaksoisroolissa sekä oman työnsä tutkijana että työntekijänä. Pitkään alalla työskennelleenä minulla on jo vahva ennakkokäsitys ja kokemus nuorisotyöstä. Opinnäyte-työprosessin aikana huomioin asian pyrkimällä irrottamaan omat mielipiteeni ja käsitykseni tutkittavien näkökulmista. Kokemukseni antoi minulle mahdollisuuden syvempään ymmärrykseen, sillä olen itse tehnyt samaa työtä, josta haastateltavani puhuvat. En kokenut olevani liian lähellä aihetta, sillä siitä on useampi vuosi aikaa, kun olen viimeksi tehnyt töitä nuorisotalolla.

Odotukseni oli, että haastattelussa haastateltavat kohtaavat minut enemmän kollegana, joka suorittaa opintojaan, kuin tutkijana, joka tekee tieteellistä tutkimusta. Sen tähden en ollut kovin huolissani mahdollisesta tutkijan valta-asemasta, joka minulla on suhteessa haastateltaviin. Kuulan mukaan haastattelutilanteessa tutkijalla on suurempi valta ja haastateltavan voi olla vaikea kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin, kun hän kerran on suostunut haastateltavaksi, vaikka hän kokisi kysymykset kiusallisiksi. (Emt., 139). Nuoriso-ohjaajat ovat kuitenkin työnsä puolesta tottuneet selviytymään monenlaisissa sosiaalisissa tilanteissa. He joutuvat myös nuorten kanssa työskennellessään käyttämään sosiaalista itsesäätelyä ja ammattiminää, jonka avulla he selviytyvät sosiaalisista tilanteista. Kokemukseni oli, että haastattelussa, jossa käytiin keskustelua nuoriso-ohjaajan ammatista ja työroolista, haastateltavillani ei ollut ongelmia säädellä puhettaan. Pyrin haastattelussa toimimaan keskustelun avaajana ja otin esille ennalta valmistelemiani teemoja ja väittämiä, mutta annoin haastateltaville mahdollisuuden tulkita teemoja kykyjensä ja kiinnostustensa mukaan.

3.4 Itseymmärrys ja tutkimustieto

Opinnäytetyöni on kehittämishanke, jolla oli prosessimainen luonne. Opinnäytetyön edetessä tietoa kerääntyi ja tieto lisääntyi ja koko ajan kehittämistyön aikana. Uusi tieto jäsenyi reflektion kautta. Tavoitteet kirkastuivat ja täydentyivät ja muuttaen prosessin kulkua. (Toikko & Rantanen 2009, 50-51.) Lähtöajatukseni opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiin pitivät sisällään esiymmärrykseni aiheesta. Omaan työkokemukseeni perustuen ennakoajatukseni oli, että nuorisotyöntekijällä on paikkansa nuoren elämän eri toimintaympäristöissä ja että erilaisissa konteksteissa nuorisotyöntekijä pystyy kohtaamaan laajemman kirjon nuoria kuin toimimalla pelkästään esimerkiksi erityisnuorisotyössä tai ohjaajana avoimissa nuorten illoissa alueen nuorisotalolla. Toimiminen laajemmalla kentällä tarvitsee kuitenkin osaamista ja uskallusta toimia välillä myös omalla epämukavuusalueella. Yhteistyö eri ammattikuntien kanssa rikastuttaa työtä. Tärkeää on oma vahva ammatti-identiteetti, jota voi soveltaa ja hyödyntää uusissa haastavissa tilanteissa. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin nuoren tavoittaminen, jota ilman työ jää merkityksettömäksi.

Opinnäytetyöni tutkimuksessa peilasin aineiston tuomaa uutta tietoa omaan esiymmärrykseeni. Tutkimus alkaa siitä, kun kyseenalaistan spontaanin ymmärryksen. Tutkimukselliselle tasolle pääsen reflektiivisyyden ja kriittisen asenteen kautta. (Laine 2001, 32.) Tutkimustieto tuo arkitietoon syvyyttä ja se auttaa luopumaan perinteisistä ajattelutottumuksista (Hirsjärvi ym. 2008, 20).

Opinnäytetyössäni toteutuu hermeneuttinen kehä, jossa käyn vuoropuhelua tutkimusaineiston kanssa. Tulkinnan ja jatkuvan aineistoon palaamisen kautta tutkijan ymmärrykseni tutkittavasta aiheesta korjautuu ja syventyy. (Laine, 2001, 34.) Opinnäytetyöni soveltavan kehittämistutkimuksen on tarkoitus tuottaa uutta tietoa nuorisotyöntekijän ammatti-identiteetistä ja osaamisalueista ja sen tavoitteena on omalta osaltaan tuoda tietoa nuorisotyöntekijän tulevaisuuden haasteista ja työkentästä.

Ylemmän ammattikorkeakoulun lähijaksojen luennot ja oppimistehtävät ovat vieneet eteenpäin opinnäytetyön ajatusprosessia kohti päämäärää. Olen saanut uusia näkö-

kulmia ja tietoa tutkimuksen teosta ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon osamistasovaatimuksista. Tärkeää tutkivan työotteen kehittymiselle on ollut myös opiskelukavereideni esimerkki ja heiltä saamani palaute muun muassa opinnäytetyön suunnitelmaseminaarissa.

4 MONIYMPÄRISTÖINEN NUORISOTYÖ

Nuorisolakiin tehtiin lisäys monialaisesta yhteistyöstä vuonna 2011. Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan kunnan paikallisten viranomaisten yhteistyöverkostoa, jonka avulla tavoitellaan nuorille suunnattujen palveluiden parempaa yhtenäisyyttä ja saatavuutta. Lain mukaan nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä on kartoittaa nuorten tilannetta tiedonkeruun avulla, jotta paikalliset päätökset ja suunnitelmat voidaan valmistella hyödyntäen tietoa alueen nuorten kasvu- ja elinoloista. (Vuoden 2006 nuorisolaki 7a§.) Vuoden 2006 nuorisolaki uudistettiin opinnäytetyöprosessini aikana ja uudistunut nuorisolaki astui voimaan tammikuussa 2017. Uudessa nuorisolaissa monialaisen yhteistyön kohderyhmäksi määritellään kaikki kunnassa asuvat nuoret. Paikallista yhteistyöryhmää veloitetaan toimimaan yhteistyössä nuorisoalan järjestöjen ja muiden nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Uusi nuorisolaki toteaa yksinkertaisesti verkoston tehtäväksi ”edistää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi”. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.)

Opinnäytetyöni johdantoluvussa totesin, että nuorisotyössä on pohdittava miten nuorten tarpeeseen voidaan vastata tarkoituksenmukaisella tavalla. Nuorten maailma muuttuu nopealla tahdilla ja asiat, jotka kiinnostivat eilen, eivät enää tänään ole ajankohtaisia. Siksi nuorisotyö ei voi juurtua perinteisiinsä, vaan on löydettävä nuoria kiinnostavia toimintamuotoja ja mentävä sinne, missä nuoret viettävät aikaansa. Nuorisotalojen vetovoima ei tavoita kuin osan nuorista. Jotta nuorisotyö voi pysyä tasarvoisesti nuorten maailmassa mukana, on sen jalkauduttava myös nuorisotalon seinien ulkopuolelle. Nuorisotyöntekijät ovat kohtaamisen ammattilaisia seinistä riippumatta. Olivat seinät omat tai oudot tai seiniä ei olisi ollenkaan, voivat nuorisotyöntekijät hyödyntää vahvuuksiaan ja taitojaan nuorten kanssa tehtävässä työssä. Hyvä va-

paa-aika –hankkeessa kohtasin nuoria nuorisotalon lisäksi koulupäivän sisällä olevina vapaahetkinä sekä nuorten omien toiveiden ja tarpeiden mukaan järjestetyillä tapaamisilla, jotka saattoivat sisältää harrastuskokeiluja, kesätyön hakua tai opastusta omatoimiseen kaupungissa liikkumiseen ja vapaa-ajan viettoon. Emme olleet samoissa seinissä tai peliväliseissä kiinni, vaan keskeisiksi elementeiksi tapaamisissamme nousivat bussilippu, reittiopas sekä sovittu tapaaminen joissain päin kaupunkia. Kun puhutaan nuorisotalon ulkopuolella tehtävästä nuorisotyöstä, eivät käsitteet ole yksiselitteisiä. Nuorisotyöntekijöillä on erilainen ymmärrys siitä, mitä työ pitää sisällään. Kuten kuvasin aiemmin käytin keväällä 2015 pidetyssä nuorisosiainkeskustuksen Open Space –työpajassa otsikkoa: ”Nuoren yksilöllinen kohtaaminen nuorisotalon ulkopuolella”. Annoin osanottajien itse päätellä, mitä otsikoinnilla tarkoitettiin. Monelle nuorisotyöntekijälle otsikko toi mielikuvan nuorisotyöstä, jossa nuorisotyöntekijä jalkautuu illalla nuorisotalon ulkopuolelle ja kohtaa nuoria kaduilla ja puistoissa. Itse käsittän nuorisotalon ulkopuolelle jalkautuvan nuorisotyön laajemmin. Kutsun työmuotoa *moniympäristöiseksi nuorisotyöksi*. Moniympäristöisessä nuorisotyössä nuorisotyöntekijä kohtaa nuoria erilaisissa toimintaympäristöissä. Hän hyödyntää toimintaympäristöjen tarjoamia tiloja ja mahdollisuuksia nuorten kanssa toimimisessa ja tekee yhteistyötä tiloissa toimivien työntekijöiden kanssa.

Tony Jeffs ja Mark K. Smith (2010) puhuvat nuorisotyön kontekstin muutoksesta, joka liittyy nuorten vapaa-ajan vietossa tapahtuneeseen käännteeseen. Kuusikymmentä vuotta sitten Iso-Britanniassa suuri osa työväenluokan nuorista meni töihin alaikäisinä. Ahdas ja heikkolaatuinen asuminen merkitsi sitä, että kotona ei ollut tilaa vieraille. Jos nuoret halusivat harrastaa tai tavata kavereita, oli heidän lähdettävä ulos. Kahvila, tanssipaiikka tai nuorisotila olivat tervetullut vaihtoehdot viettää aikaa lämpimässä ja mukavassa paikassa kavereiden kanssa. (Jeffs & Smith 2010, 7-8.) Helsingissä oli samankaltainen tilanne, kun maaltamuuton seurauksena 1950-70-luvuilla kaupungin väkiluku kasvoi ja syntyi tarve rakentaa uusia asuinalueita. Kaupungin laitamille rakennetut lähiöt houkuttelivat lapsiperheitä niin maalta, kuin kaupungin ahtaista alivuokralaisasunnoista. Lähiöiden uusissa taloissa asunnot olivat aikaan nähden tilavia ja nykyaikaisesti varusteltuja juoksevine vesineen ja sisävessoineen. Kodit eivät kuitenkaan toimineet lähiöiden sosiaalisen elämän keskiössä, vaan kuuluivat yksityisyyden piiriin. Nuorilla oli harvoin oma huone ja kotiin kutsutut kaverit jouduttiin vastaanottamaan sisarusten kanssa jaetussa lastenhuoneessa. Lähiöissä lasten sosiaalise-

na areenana toimivat ulkotilat. Taloissa asui paljon samanikäisiä lapsia, joten omanikäistä seuraa ei tarvinnut etsiä kaukaa. Pienemmät lapset leikkivät piholla kodin lähetyvillä, kun taas nuorten vapaa-aika ulottui lähimetsiin ja urheilukentille. Vapaa-ajan toiminnassa korostuivat urheilu ja liikunta. Urheiluseurojen toiminnasta ja –kenttien kunnossapidosta huolehtivat vapaaehtoiset vanhemmat ja aikuiset. 1960- ja 1970-luvuilla urheilu vapaa-ajanvieton ja harrastustoiminnan muotona väheni varsinkin nuorten keskuudessa. Television yleistymisen muutti vapaa-aikaa. Nuoria houkuttelivat myös uudet nuorisokulttuurit, joihin kuuluivat rock- ja pop-musiikki. Nuoret viettivät yhä enemmän aikaansa hengaillessa kaduilla ja baareissa. Lapsuuden toiminta muuttui nuoruuden toimeettomuudeksi. Ulkona vapaa-aikaansa viettävät nuorten jengit näyttäytyivät aikuisille ongelmana. (Saarikangas 2003, 399-409.) Jotta ”nuorisongelma” saataisiin kuriin ja kaduilla vetelehtivät nuoret pois silmistä, perustettiin Helsinkiin nuorisokahviloita ja –kerhoja. Ensimmäinen nuorisokahvila Haka-kerho avasi ovensa vuonna 1957. Muut kerhotilat seurasivat perässä keskittyen ensin lähioihin, joissa oli paljon nuoria ja laajentuen lopulta koko kaupungin kattavaksi nuorisotilaverkostoksi. (Ilves 1998, 48-56, 138.)

Kun nuoret viettivät paljon aikaa ulkona ja kaduilla, oli viihtyisä, lämmin ja turvallinen tila hyvä keino tavoittaa nuoret. Nuorille tarkoitettu oma tila houkutteli tulemaan kadulta sisätiloihin ja kokoontumaan säännöllisesti yhteen. Oman tilan merkityksellisyys korostui aikana, jolloin muut vapaa-ajan viettopaikat olivat harvassa. Nuorisotilat ovat edelleen tärkeitä, mutta vapaa-ajan vieton monipuolistuminen on tuonut nuorille uusia mahdollisuuksia löytää vapaa-ajan tiloja, joissa tavata kavereita. Tänä päivänä nuoret voivat viihdyttää kavereitaan myös kotona, jossa heillä on usein omat mukavasti varustellut huoneensa. Ulos lähtemisen tarve kavereiden tapaamiseksi on vähentynyt ja kavereihin voidaan olla jatkuvassa yhteydessä internetin välityksellä. (Jeffs & Smith 2010, 8-9.)

Nuoret Helsingissä 2011 tutkimuksen mukaan 11-19-vuotiaat nuoret tapaavat kavereitaan mieluiten omassa tai toisen kotona. Seuraavaksi suosituin tapaamispaikka oli ulkona omassa kaupunginosassa. Muita paikkoja suosituimmuusjärjestyksessä olivat tapaaminen netissä, harrastusten yhteydessä, keskustassa ulko- ja sisätiloissa, pika-ruokalassa/kahvilassa, omassa pihassa, koulussa, nuorisotilassa, baarissa/pubissa tai ravintolassa, kirjastossa ja seurakunnan tiloissa. (Nyholm 2012, 71.) Nuorisotyölle

nuorten vapaa-ajan vietossa tapahtuvat muutokset asettavat omat haasteensa. Mikäli nuoret viettävät yhä enemmän aikaa kotona ja kommunikointi kavereiden kanssa tapahtuu netin yhteisöissä, on heidän tavoittamisensa nuorisotyön piiriin vaikeaa. Nuorille löytyy viihtyisiä, lämpöisiä ja turvallisia tiloja vapaa-ajan viettoon muualtakin kuin nuorisotalolta. Mukava sohvanurkkaus kavereiden kanssa juttelua varten on löydettävissä yhtä hyvin kauppakeskuksesta kuin kirjastostakin. Osa nuorista käyttää sujuvasti kaupungin tarjoamia tiloja hyödykseen.

Nuoren vapaa-ajan toimintamahdollisuuksiin vaikuttaa se, mitä omalla asuinalueella on tarjolla ja mitkä valmiudet nuorella on lähteä palvelujen perässä toisille alueille. Jos nuorella ei ole mahdollisuutta liikkua alueelta toiselle esimerkiksi puuttuvan matkakortin takia tai omalla asuinalueella ei ole mieluisaa harrastuspaikkaa, ostoskeskusta tai kahvilaa, rajautuu hänen vapaa-ajan toimintaympäristönsä kapeammaksi kuin nuorella, joka asuu hyvien palveluiden ulottuvilla tai joka kulkee harrastusten perässä ympäri kaupunkia. Tommi Laitio (2014) puhuu alueiden eriarvoisuudesta julkisen tilan hoidossa ja kunnossa sekä julkisessa liikenteessä. Hänen mukaansa eriarvoisuus vaikuttaa siihen, mihin nuoret katsovat olevansa oikeutettuja ja heijastuu sitä kautta itselle ladattuihin odotuksiin, turvallisuuden tunteeseen ja siitä kumpuaavaan kokeilunhaluun. (Laitio 2014, 34.) Anna Anttilan (2016) mukaan sukupuoli ja perheen asuinpaikka vaikuttavat siihen, kuinka laajalla alueella ja mihin kellonaikaan nuori voi liikkua kaupunkitilassa. (Anttila 2016). Kun nuorisotyö lähtee toimimaan nuorisotalon ulkopuolelle, on sen etsittävä sopivia keinoja, joilla tasoittaa nuorten mahdollisuuksia toimia ja viettää vapaa-aikaa erilaisissa kaupunkitiloissa.

4.1 Moniympäristöiseen nuorisotyöhön sopivat tilat

Pauliina Rautio, Noora Pyyry, Reetta Hyvärinen ja Sirpa Tani (2015) kirjoittavat lasten ja nuorten asuttamasta kaupunkiympäristöstä. Asuminen ei rajaudu pelkästään kodin neljän seinän sisälle, vaan liittyy kullekin merkitykselliseen tapaan olla, osallistua ja toimia omassa ympäristössä. Nuorilla on tarve saada olla vertaistensa seurassa, mutta myös tulla nähdyiksi osana laajempaa yhteiskuntaa. Sen takia pelkästään nuorille suunnatut tilat eivät välttämättä houkuta nuoria, vaan he haluavat viettää aikaansa myös yhteisissä julkisissa tiloissa, joissa he voivat tehdä tilaa aktiivisesti itsel-

leen merkitykselliseksi ja oleskella omaehtoisesti. Nuorten hyvä suhde omaan ympäristöön rakentaa heidän mielekästä suhdetta maailmaan ja tulevaisuuteen. (Rautio, Pyyry, Hyvärinen & Tani 2015, 103-106.)

Kauppakeskukseen nuoret tulee shoppailemaan mut niinkun me ollaan joskus tässä yritetty kahvilatoimintaa. Se oli jossain vaihees ok, mutta tää ei oo semmoinen, nuta ei oo semmoinen paikka, johon sä tuut niin kuin kattoo poikii, jos ei se just se poika käy täällä, vaan mieluummin se nuori sitten ostaa sen neljän euron wrapin tuolta ja istuu tuol kauppakeskuksessa ja kattelee tuolla niinku siellä. Et tänne tullaan olemaan ja tekemään kavereiden kanssa. Ja tota, et tavallaan sitä työtä siellä kauppakeskuksessa todennäköisesti tarvitaan tosi paljon ja sit et mitkä on alueen tarpeet? (Haastattelu 7.)

Nuorilla on monenlaisia tarpeita erilaisille vapaa-ajan tiloille. Tilassa viihtymiseen vaikuttavat puitteet, jotka sanelevat tilassa mahdollistuvaa toimintaa, mutta yhtä tärkeää tai jopa tärkeämpää on sosiaalinen ympäristö. Nuori haluaa tehdä oikeita asioita oikeissa ympäristöissä. Nuorisotalolla oleva kahvila tyydyttää niiden nuorten tarpeita, jotka haluavat viettää aikaansa nuorisotalolla. Kokemus ei kuitenkaan korvaa oikeassa kahvilassa istumista. Nuorisotalolla vallitsee nuorisotalon sosiaalinen ympäristö ja nuori, joka ei viihdy talolla ei tule sinne kahvinkaan takia. Kauppakeskuksesta taas voidaan kysyä, että millaista nuorisotyöntekijän läsnäoloa nuoret siellä tarvitsevat, tai tarvitsevatko he sitä? Kaverin kanssa vietetty kahvihetki tai ostosretki ei kaipaa nuorisotyöntekijän läsnäoloa. Kauppakeskuksessa aikaansa viettävä nuori saattaa kuitenkin kaivata muutakin tekemistä tai tarvita apua esimerkiksi nuorille suunnattujen palvelujen, harrastusten tai kesätyön löytämisessä. Silloin tapaaminen nuorisotyöntekijän kanssa, jolla on aikaa kohdata, neuvoa ja tukea on nuorelle hyödyllinen kokemus.

Ympäristö luo toimintaedellytykset nuorisotyölle. Nuorisotoimen omien tilojen ulkopuolella tehtävä työ on sovitettava tilaa hallinnoivien ja muiden tilassa toimivien tahojen toimintaan. Nuorisotyön on mukauduttava uusiin aikatauluihin ja toimintakulttuuriin. Erilaisten toimintakulttuurien yhdistyessä tarvitaan vuoropuhelua ja yhteisen ymmärryksen kasvattamista, jotta löydetään tavat toimia yhdessä. Yhteisten toimintatapojen löytyminen on aikaa vievä prosessi. Tilojen muilla käyttäjillä voi olla odotuksia, jotka eivät kohtaa nuorisotyön tarpeita. Yhteistyötä helpottaa, jos toimijat tuntevat toisensa ja yhteistyölle on neuvoteltu selkeät tavoitteet. Toiminnassa saadut koke-

mukset yhteistyön molemminpuolisista hyödyistä edesauttavat yhteisen toimintakulttuurin kehittymistä. Molemmin puolin joustava ja salliva toimintakulttuuri madaltaa kynnystä toimia yhdessä. Yhteistyön esteiden sijaan voidaan löytää mahdollisuuksia ja tarjota apua molemmin puolin.

Yhteisten tilojen käyttö toisten hallintokuntien, yksityisten toimijoiden tai järjestöjen kanssa mahdollistaa nuorisotyön resurssien vapautumisen tilojen ylläpidosta toimintaan nuorten kanssa. Toimiminen toisten tiloissa tai kiertäminen useassa eri toimipisteessä voi olla haastavaa varsinkin alkuvaiheessa, jos nuorisotyöntekijälle ei neuvotella fyysisen oikeuden lisäksi henkistä oikeutta käyttää tiloja. Kun toimitaan muiden tiloissa, ollaan sen varassa minkälaisilla ehdoilla he luovuttavat omat tilansa yhteiseen käyttöön. Vaikka tilojen käytöstä sovittaisiinkin ylätasolla, tarvitaan sen lisäksi käytäntöjen sopimista. Kaikissa tiloissa, joissa toimii yhteisöjä muodostuu normeja ja kirjoittamattomia sääntöjä siitä, miten tiloissa toimitaan. Käytännöt avautuvat uudelle työntekijälle perehdytyksen avulla ja tarkkailemalla toimintaa. Kun tein liikkuvaa nuorisotyötä Hyvä vapaa-aika –hankkeessa, huomasin, että ei riittänyt, että sain luvan käyttää koulun toimistoa tai luokkatilaa nuorten tapaamisiin. Tärkeämpää oli se, että pääsin yhteisön jäseneksi. Työntekijälle käy raskaaksi, jos hän joutuu jatkuvasti hakemaan paikkaansa ja tuntee ulkopuolisuutta yhteisöstä. Luvussa 2.4 kerroin julki-alueella esitetystä näytöksestä, jossa työntekijä toimii ammattiroolistaan käsin säilyttääkseen kasvonsa muiden edessä. Kukaan ei kuitenkaan jaksaa olla virallinen ammattilainen koko työssäoloaikaansa, vaan työssä jaksamista edistää se, että pääsee välillä takatilaan rentoutumaan.

Kyllä se oma toimisto on oma toimisto, kun siellä on kaikki tarvittavat paperit: nyt mun pitää tarkistaa tää yhden nuoren vanhempien numero tai miten tää pelastussuunnitelman osio menee. Nyt tarvii näitä lupalappuja. Niitä onkin tossa valmiina ja muistiinpanovälineitä löytyy kaapista ja hei, mä haluankin värillisille papereille tulostaa, et on tulostimet. Sit on se oma tila ja kaikki on vähän ominut omia pisteitään toimistossa. Ni löytyy sieltä sitten omat mieleiset kynänsä, mitä tykkää käyttää, kun tekee ja on jotain papereita siinä valmiina, mitä useimmin käyttää ja katsoo. On se oma toimisto sellainen. Kyllä se varmasti väliaikaisesti menisikin [...] Kyllä se oma toimisto on sellainen niin kuin: ei tarvi pyytää anteeksi keneltäkään et saanko tulla koneelle tai tulla tekemään töitä. Sul on, sä voit mennä avaimilla sisään, et tää on meidän, tämä on oma tila ja sinua ei periaatteessa häiritä siellä. (Haastattelu 4.)

Siirtyminen työskentelemään nuorisotalon ulkopuolelle tuo työhön tietynlaista turvatomuutta tilan ja ajan suhteen. Nuorisotalotyössä toimisto toimii eräänlaisena takatilana, jossa työntekijä voi rentoutua. Nuorilla tai muilla toimijoilla ei yleensä ole pääsyä toimistoon. Nuorisotalon ulkopuolella toimittaessa nuorisotyöntekijä joutuu olemaan enemmän etualalla ja hakemaan paikkaansa muiden toimijoiden joukossa. Oman paikan etsiminen uudessa toimintaympäristössä vaatii nuorisotyöntekijältä epävarmuuden sietokykyä ja sopeutumistaitoja.

Uusissa tiloissa toimittaessa nuorisotyöntekijän luovuus joutuu koetukselle, jos tilojen suunnittelussa ei ole huomioitu vapaan ryhmälähtöisen toiminnan ehtoja. Nuorten tarpeet ja toiminnan tavoitteet määrittelevät sen, minkälaisia tiloja nuorisotyössä tarvitaan. Jos nuorisotalolla tehtävää avointa toimintaa yritetään siirtää muihin tiloihin, havaitaan nopeasti miten tilat toimivat nuorten käytössä.

Siellä oli ainakin silloin huonekalut sellaista päiväkotikokoa. Telkkari ehkä 10 tuumainen, millä me.. Me kannettiin sinne pleikkari ja se oli sellaista, että esimerkiksi me leivottiin siellä, niin me perjantaina käytiin kaupassa, kannettiin kaikki jauhot ja kaikki maailman välineet sinne [...] Me oltiin saatu siivouskomerosta yks hylly, missä oli meidän pelejä, et meidän ei tarvinnut niitä lautapelejä joka viikko kantaa sinne, mut muuten kaikki välineet kannettiin aina repussa sinne joka viikko. Et meillä oli pleikkarit repussa, kaikki välineet repussa. Toinen kantaa pleikkaripeppua ja näitä tällaisia yleisvälineitä ja toinen kantaa sitten ne sen illan välineet. (Haastattelu 7.)

Hyvä vapaa-aika –hankkeessa kokeilin kohdeluokan nuorten tapaamista koululla olevassa pikkuluokassa. Nuoret tulivat sinne kerran viikossa koulupäivän jälkeen. Tapaamiset sujuivat leppoisasti jutellen, jos paikalle tuli 3-4 nuorta. Luokassa oli muutama säkkituoli, joissa nuoret rentoutuivat ja suunnittelivat kanssani tulevaa toimintaa. Kun paikalle tuli enemmän nuoria, ei tila enää riittänyt. Luokka täyttyi äänien kakofoniasta, eikä nuorilla ollut tilaa istua. Pulpettirivi tuntui liian formaalilta niin nuorille kuin minullekin, joten istuimme lattialla, pulpeteilla tai opettajan pöydällä. Osa nuorista seisoivat ovensuussa takki päällä tekemässä lähtöä kotiin. Pienessä luokkatilassa ei ollut tekemistä ja nuoret tylsistyivät nopeasti. Tapaamisista luovuttiin, kun koulujakso vaihtui ja uudessa lukujärjestyksessä nuorten, vapaan luokkatilan ja minun aikataulut eivät enää kohdanneet.

Nuorisotyössä pelit, kädentaidot, liikunta, leipominen ja monet muut yhdessä toteutettavat toiminnot auttavat nuorisotyöntekijää ottamaan kontaktia nuoreen. Yhteisen tekemisen kautta nuorisotyöntekijän ja nuoren välinen suhde syvenee ja tekemisen lomassa keskustelu on luontevampaa kuin kasvotusten istuttaessa. Moniympäristöisessä nuorisotyössä joudutaan ratkaisemaan, miten käytössä olevia tiloja pystytään hyödyntämään nuorisotyön tarpeisiin. Tilojen muokkaaminen avoimeen toimintaan sopiviksi on kannattavaa, jos alueella ei ole nuorisotaloa. Avoimen toiminnan järjestäminen nuorisotyöhön soveltumattomissa tiloissa ei kuitenkaan tuo työhön lisäarvoa, jos nuoret ja nuorisotyöntekijä voivat yhtä hyvin tavata alueen nuorisotalolla. Moniympäristöisessä nuorisotyössä tulisikin selvittää, mikä on nuorisotalon ulkopuolelle menemisen tarkoitus? Saadaanko työhön lisäarvoa sillä, että uudessa ympäristössä tavoitetaan nuoria, jotka eivät käy nuorisotalolla tai onko tarve viedä nuorisotyön ammatillista osaamista toisen toimintaympäristön ja yhteisön hyödyksi?

Kun se on eri asia, jos on vaikka joku ryhmä, joka tekee esitystä vaikka jollekin kaupungin hallitukselle. Nehän voi kokousta [...] kahvilassa tai [...] kirjaston kokoushuoneessa tai missä tahansa. Mut jos on sellaista avoimen toiminnan tapaista, niin sitten sen pitäisi olla jotenkin nuorille tarkoitettu se tila. (Haastattelu 7.)

Avoimen nuorisotalon toimintoja ei ole järkevää toisintaa nuorisotaloa huonommissa tiloissa. Nuorisotalon ulkopuolella tehtävään nuorisotyöhön on haettava tulokulma jostain muualta. Toiminta voi olla esimerkiksi ryhmälähtöistä tai nuorten oman tekemisen tukemista. Toimintaa voidaan tuottaa yhdessä toisen toimijan kanssa, jolloin saadaan synergiaetua erilaisista ammattiosaamisista ja yhteisistä resursseista.

4.2 Kontaktin luominen nuoriin moniympäristöisessä nuorisotyössä

Opinnäytetyöni aineistossa nuorisotyöntekijät kokivat vaihtuvan toimipaikan hidastavan nuoriin tutustumista. Jos nuorisotyöntekijä tapasi nuoria kerran viikossa tai harvemmin, kesti tutustuminen kauemmin kuin säännöllisessä nuorisotalotoiminnassa. Toimipisteestä toiseen vaihtamisen nähtiin myös aiheuttavan haasteita tiedonkulussa ja vähentävän työkavereilta saatua vertaistukea.

Jos miettii, et jos ois jossain, oikeasti kuuluis johonkin ei tarvis koko ajan pitää huolta, että onko tämä asia nyt mennyt eteenpäin ja onko tämä nyt toteutettu. Ja ehkä myös sitten sitä vertaistukea tai että tekee yhdessä jonkun kanssa niitä asioita niin sitä olisi enemmän. Ja ehkä myös sitten niistä nuorista tietäisi enemmän joka suunnalta. Kun on vaan piipahtaja niin osa asioista jää silloin sellaiseksi, että ai teillä on ollut tällaistaikin täällä, että vitsi kun en ehtinyt vaikka viime viikolla käymään kun vain alkuvuikosta ja loppuvuikosta onkin jo käynyt jotain, eikä se tieto sitten mulle tuu, koska mä en oo sillee arjessa mukana. (Haastattelu 2.)

Moniympäristöisen nuorisotyön etuna on se, että nuorisotyöntekijä voi verkostoitua ja saada kokemustietoa erilaisista nuorten toimintaympäristöistä. Useammassa ympäristössä toimiminen auttaa nuorisotyöntekijää yhdistelemään tietoa ja hyödyntämään eri ympäristöjen tarjoamia etuja nuorisotyössä. Huono puoli moniympäristöisessä työssä on se, että pahimmillaan nuorisotyöntekijän saama tieto toimintaympäristöstä ja nuorista jää sirpaleiseksi. On tärkeää huolehtia siitä, että rajapinnoilla työskentelevät nuorisotyöntekijät saavat tietoa toimipaikoissa meneillään olevista asioista ja vastaavasti pystyvät välittämään tietoa toimipaikasta toiseen. Tiedonvälityksessä on hyvä huomioida monikanavaisuus, jotta viesti menee varmemmin perille. Tieto voidaan välittää esimerkiksi yhteisten palaverien kautta tai pitämällä säännöllisin väliajoin kahvihetki, jossa päivitetään ajankohtaiset tärkeät asiat. Pelkän sähköisessä muodossa olevan tiedon varaan jääminen on kiertävälle nuorisotyöntekijälle haastavaa, sillä se lisää väärinymmärrysten riskiä.

Moniympäristöisessä nuorisotyössä nuorisotyöntekijä kohtaa nuoria monenlaisissa eri tilanteissa. Nuorten suhtautuminen nuorisotyöntekijään nuorisotalon ulkopuolella on vaihtelevaa. Kontaktin luominen nuoreen on tärkeää ja on hyvä jos ensikontakti pystytään luomaan positiivisen tapaamisen kautta. Ensivaikutelma säilyy pitkään ja negatiivinen ensivaikutelma nuorisotyöstä tai nuorisotyöntekijästä ei luo hyvää pohjaa tulevalle työskentelylle. Nuori voi myös päättää, että ei halua olla tekemisissä nuorisotyöntekijän kanssa, jolloin yhteiselle tekemiselle ei synny tarvittavaa kontaktia. Tämän takia nuorisotyöntekijän kannattaa varoa alueelta tulevia pyyntöjä tulla laittamaan kauppakeskuksessa tai kirjastossa häiriköivät nuoret kuriin. ”Nuoriso-ongelma” ei synny siitä, että nuoret olisivat ongelmallisia. Usein ongelmien taustalla on se, miten nuoret nähdään ja kohdataan yhteisössä. Onko nuorilla tilaa toimia ja kuullaankohheitä aluetta koskevissa asioissa. Nuorisotyöntekijä voi auttaa alueen toimijoita keskustelussa nuorten kanssa ja toimia välittäjänä nuorten ja toimijoiden välillä.

Helsingin kaupungintalolla pidetyssä nuorisoasiainkeskuksen suunnantarkistukseen liittyvässä Open Space –työpajassa nuorisotyöntekijät pohtivat, mitä haasteita kontaktin ottamisessa nuoreen nuorisotalon ulkopuolella liittyy.

Puheeksiottaminen & torjutuksi tuleminen: tilannelukutaito, kunnioitus nuorta kohtaan ja sosiaaliset taidot (Aineisto 3, kommentti 1).

Kun nuorisotyöntekijä liikkuu nuoren vapaa-ajan toimintaympäristöissä, vaaditaan häneltä pelisilmää sen suhteen, missä tilanteessa hän ottaa kontaktia nuoreen ja milloin antaa tämän olla rauhassa viettämässä vapaa-aikaansa. Nuorisotyöntekijät nimesivät tätä passiiviseksi lähestymiseksi. He olivat nuorten käytettävissä, mutta antoivat tilaa, jos nämä eivät halunneet olla kontaktissa nuorisotyöntekijöiden kanssa. Nuorten vapaa-ajan toimintaympäristöissä nuorisotyöntekijällä on oltava hyvä tilannelukutaito kohdatessaan nuoria ja hänen täytyy hyväksyä torjutuksi tuleminen. Kun nuorisotalotyöntekijä kohtaa tuttuja nuoria nuorisotalon ulkopuolella kuulee hän usein kysymyksen: mitä sinä täällä teet? Kysymys sisältää innostuneen, ihmettelevän tai kiusaantuneen äänensävyn riippuen kuinka toivotuksi tai ei-toivotuksi nuori kokee nuorisotyöntekijän läsnäolon tilanteessa. Nuorten mielessä nuorisotyöntekijä assosioituu usein nuorisotalolla tapahtuvaan toimintaan ja yhteisöön, joten kohtaaminen nuorisotalon ulkopuolella on tavallisuudesta poikkeavaa. Nuoret, jotka eivät tunne nuorisotyöntekijää saattavat assosoida hänet toiseen rooliin sen mukaan, missä hän nuorisotyöntekijän kohtaa.

Hyvä vapaa-aika –hankkeessa työskennellessäni nuoret kutsuivat minua usein opettajaksi, sillä olin aktiivisesti läsnä koulun arjessa. Kuljin omilla avaimillani ja käytin koululla olevaa toimistoa. Tapasin nuoria välituntisin ja hoidin heidän kanssaan hankkeeseen liittyviä asioita. Kävin koulun juhlissa ja osallistuin retkille sekä tapahtumapäiviin. Pidin myös silloin tällöin harrastuksiin ja vaikuttamiseen liittyviä oppitunteja kohdeluokilleni. Nuoret liittivät minut paikkaa, jossa he tapasivat minua vakituisesti, vaikka näimme usein myös vapaa-ajalla. Ennen Hyvä vapaa-aika –hanketta tein nuorisotyötä kohdennettua tukea tarvitsevien nuorten kanssa. Vierailin koululla verkostotapaamisissa, joissa käsiteltiin nuoren asioita, jotka herättivät huolta. Tapaamiset pidettiin usein kuraattorin huoneessa, jossa paikalla oli nuoren ja kuraatto-

rin lisäksi tilanteesta riippuen vanhempi, luokanohjaaja, sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja, koulupsykologi, rehtori, erityisopettaja ja/tai tulkki. Kävellessäni koulun käytävällä kohti verkostotapaamista, olin nuorten silmissä sosiaalityöntekijä. Nuorilla syntyneen mielikuvan pohtiminen on mielenkiintoista ja siihen voidaan löytää eri selityksiä. Opettajaksi assosiointiin vaikutti se, että nuoret tottuivat näkemään minua koululla. He seurasivat, kun juttelin käytävällä kohdeluokkalaisten nuorten tai tuttujen opettajien kanssa. Kohdennetussa nuorisotyössä työskennellessäni sain muiden nuorten silmissä sosiaalityöntekijän leiman, sillä minut liitettiin tilanteeseen, jossa nuori kutsutaan kuraattorin huoneeseen puhumaan aikuisten kanssa. Silloin, kun nuori ei tunne nuorisotyöntekijää, vaikuttaa nuoren assosiointi siihen, miten hän nuorisotyöntekijän kohtaa ja miten hän tähän suhtautuu.

Aluksi ne oli silleen, että niitä kiinnosti kauheesti, mitä me siellä tehdään ja kyllähän ne sit kävi kysyy, et onko nuta tänää auki [...] Niin, se koulu oli vähän semmoista, että sitten kun siitä lähti uutuuden viehätys se oli välillä ihan tosi vaikeeta, että kun se välitunti on vaan sen 15 minuuttia ja sitten sun pitää supattaa sen kaverin kaa, joka on eri luokalla jotain juttuja, niin se ei oo sitten se otollisin aika ottaa se kontakti. (Haastattelu 7.)

Työskennellessään nuorisotalon ulkopuolella nuorisotyöntekijä hakee rooliaan uudessa ympäristössä, mutta samalla myös paikkaa nuorten silmissä. Kun nuorisotyöntekijä jalkautuu nuoren vapaa-ajan ympäristöihin, on hänen löydettävä oikea lähestymistapa ja keinot saada nuorten hyväksyntä ja mielenkiinto. Nuorisotyöntekijä joutuu peilaamaan asemaansa suhteessa nuoreen ja tämän vapaa-aikaan.

Vuonna 2014 toteutetussa Nuorten haastattelu- ja havainnointiprojekti NuHa:ssa nuorisoasiainkeskuksen työntekijät kohtasivat nuoria erilaisissa toimintaympäristöissä kertaluontoisen haastattelun puitteissa. Tarkoituksena ei ollut luoda pysyviä kontakteja nuoriin tai toimintamallia, jossa työntekijät kohtaisivat nuoria useamman kerran samoissa tiloissa. Silti työntekijöiden havainnoissa tuli esiin seikkoja, jotka täytyy ratkaista, kun nuorisotyötä toteutetaan nuorisotalon ulkopuolella. Merkittäviä asioita olivat nuorten tavoitettavuus ja sopivan tilan löytäminen kohtaamiselle. Osa työntekijöistä pohti myös sitä, kuinka paljon nuorten vapaa-aikaa he voivat viedä, kun nuori on tullut tilaan tekemään jotain muuta kuin kohtaamaan nuorisotyöntekijän. Tilanne eroaa avoimesta nuorisotalotoiminnasta, jossa nuori tulee nuorisotyöntekijän hallitsemaan tilaan viettämään vapaa-aikaansa ja päättää itse, milloin lähtee pois.

Nuoret tunkivat melkein meille syliin ja kaikki halusivat tulla kuulluksi. Nuoret olivat porukalla paikalla ja keskinäiseen jutteluun meni myös aikaa. (...) Ympärillämme oli jatkuvasti 3-7 nuorta, mutta nuoret antoivat todella hyvin puhuvalle nuorelle puherauhan eivätkä kommentoineet hänen sanojaan tai mielipiteitään. Ohjaajana mietityttää, että ehtiikö arjessa kuulla nuoria riittävästi? Toisaalta meidän vastaanotto oli (kauppakeskuksessa) eräänlainen voitto, sillä nuoret olivat vilpittömän onnellisia saadessaan olla meidän kanssa ja hakivat lisää nuoria luoksemme juttelemaan. (Aineisto 1, havainto 1.)

Nuorisotyöntekijän havainnossa kauppakeskuksessa kohdatut nuoret kaipasivat aikuiskontaktia ja olivat tyytyväisiä tullessaan kohdatuiksi. Nuorisotyöntekijöiden jututtamat nuoret olivat tulleet kauppakeskukseen viettämään vapaa-aikaa, eikä heillä ollut kiire. Tilanne oli otollinen nuorisotyöntekijöiden ja nuorten kohtaamiselle. Nuorten kohtaaminen julkisissa ja puolijulkisissa vapaa-ajanviettopaikoissa kuten kauppakeskuksissa on haasteellista sen takia, että nuorisotyöntekijän on vaikea ennakoida nuorten suunnitelmia. Nuorisotyöntekijä ei tiedä etukäteen, kuinka paljon nuoria tilaan on tulossa. Nuorisotyöntekijällä ei myös ole vaikutusvaltaa siihen, mitä toisten hallinnoimissa tiloissa tapahtuu, joten yhtenä päivänä nuorisotyöhön otollinen tila saattaa toisena päivänä olla täysin erilainen jonkun tapahtuman tai ohjelman takia.

Paikalla oli tosi vähän nuoria, nämäkin pojat oli todella kiireisiä, eikä olisi millään halunneet jäädä haastateltaviksi. [...] kauppakeskuksessa oli tosi haastavaa saada nuoria pysähtymään haastattelua varten, kun ei ollut rauhallista ja ”yksityistä” tilaa missä olla rauhassa ja vaikka istua pöydän ääressä. (Aineisto 1, havainto 2.)

Jos nuorisotyöntekijät jalkautuvat ulkotiloihin, on tilanne vieläkin arvaamattomampi. Silloin myös ilma vaikuttaa nuorten kohtaamiseen. Kylmällä ja sateisella säällä eivät nuoret liiku ulkona samalla tavalla kuin kauniilla säällä. Helsingin kaupungintalolla pidetyssä Open Space –työpajassa nuorisotyöntekijät pohtivat, miten nykyisin nuorisotalolla työtä tekevät voisivat toimia nuorisotalon ulkopuolella. Nuorisotyöntekijät näkivät tärkeäksi lähiympäristöön tutustumisen ja verkostoitumisen paikkoihin, joissa nuoret liikkuvat. Osaa työntekijöistä työmuoto huolestutti. He pohtivat muun muassa sitä, onko työ enää nuorisotyötä, jos sitä tehdään missä tahansa. He näkivät tärkeänä vetää raja muihin ammattikuntiin, jotta nuorisotyö ei lähde tekemään muiden ammattilaisten työtä. Tässä viitattiin ehkä ilmiöön, jossa nuorisotyö on hälytetty apuun

laittamaan toimintaympäristössä häiriköivät nuoret kuriin ja vetäytytty itse taka-alalle, vaikka nuoret olisivat omia asiakkaita, joihin yhteyden luominen olisi jatkon kannalta tärkeää. Toinen ajatus on se, että esimerkiksi nuorisotyön siirtyessä työskentelemään kouluun voi yhteys nuorten vapaa-ajalle katketa. Nuorisotyöntekijästä tulee ammatti-identiteetiltään koulun työntekijä ja vaarana on kadottaa nuorisotyön vapaan kasvattajuuden ja nuorten vapaaehtoisen osallistumisen ajatus. Nuorisotalon ulkopuolelle jalkautumisessa osaa työntekijöistä mietitytti myös nuorisotyön menetelmien muuttuminen. He pohtivat nuorisotyöntekijän työtehtäviä nuorisotyön ulkopuolella tehtävässä työssä. Onko tehtävänä muuta kuin jutella nuoren kanssa ja minkälaisia työvälineitä silloin käytetään? Jännitys nuorten kohtaamisessa nuorisotalon ulkopuolella näkyi myös vuoden 2014 NuHa kokemuksissa. Osa nuorisotyöntekijöistä jännitti etukäteen keskustelun aloittamista nuorten kanssa. Monet yllättyivät kuitenkin positiivisesti siitä, miten vastaanottavaisia nuoret olivat ja tyytyväisiä, kun heitä kuunneltiin.

Omalle epämukavuusalueelle meneminen? Rohkeus tulee tehdessä, harjoitus tekee mestarin. Nuorelle on tärkeää, kun joku kysyy: mitä sulle kuuluu? (Aineisto 3, kommentti 2.)

Kun nuorisotyöntekijät saavat kokemusta nuorisotalon ulkopuolella tehtävästä työstä, madaltuu kynnyks lähteä toimimaan alueelle. Jotta työmuodosta tulisi tuttu uusille nuorisotyöntekijöille, täytyy heidän päästä testaamaan nuorisotalon ulkopuolella tehtävää työtä erilaisten kokeilujen kautta. Nuorisotalon ulkopuolella tehtävä työ tulee luontevaksi osaksi nuorisotyöntekijän arkea, kun nuorisotalolta jalkautumiseen löytyy riittävän hyvä syy. Hyvä vapaa-aika –hankkeessa työn kohteena olivat koululuokat, joten oli luonnollista kohdata nuoria koulussa. Totuimme myös liikkumaan kaupungilla, kun kävimme tutustumassa erilaisiin harrastuksiin. Hankkeen edetessä suhde nuoriin syveni ja tapaamispaikka menetti merkitystään. Toiminta jatkui siitä, mihin se oli jäänyt edellisellä kerralla. Nuoren kanssa juteltiin asioista, jotka olivat nuorille tärkeitä juuri siinä hetkessä.

4.3 Moniympäristöinen nuorisotyö koulussa

Nuorisotalon ulkopuolelle suuntautuvassa nuorisotyössä koulu on keskeinen areena tavoittaa alueen nuoret. Monessa kunnassa tehdään nuorisotyötä koulussa ja koulu-

nuorisotyötä on tutkittu ja kehitetty viime vuosien aikana muun muassa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto Kanuunan toimesta. Tomi Kiilakoski totesi Nuorisotyö koulussa –seminaarissa, että koulun ja nuorisotyön osoittama kiinnostus seminaaria kohtaan kertonee siirtymästä yhteiseen tapaan hahmottaa työtä: miten eri ammattikunnat voivat yhdistää vahvuutensa ja tehdä paremmin työtä ja millä tavalla koulu toimii nuorten areenana. (Kiilakoski 2016.) Opinnäytetyöni aineistossa koulu nousi esiin hyvässä ja pahassa, kun puhuttiin nuorisotalon ulkopuolella tehtävästä nuorisotyöstä. Koulussa voitiin tavoittaa suuri osa alueen nuorista, jotka eivät käy nuorisotalolla. Koulu koettiin kuitenkin haastavana työympäristönä, jos nuorisotyön tehtävää ei oltu neuvoteltu selkeäksi tai nuorisotyöltä puuttuivat henkilöt, joiden kautta he pystyivät sopimaan asioista.

Mun mielestä ehkä ois ideaalisinta tavata nuori koulussa, kun nuorisotalot tuntuu olevan sellaisia paikkoja, jotka on vähän niin kun joittenkin tiettyjen nuorten reviiriä. Että ei sinne uskalla yksin mennä. [...] Myös muut nuoret tarvitsee nuorisotyötä kuin vaan sellaiset, jotka käy siellä nuorisotalolla. (Haastattelu 5.)

Koululle mentäessä rehtori on avainasemassa siinä, että nuorisotyö saa oikeutuksen toiminnalleen. Koulu on organisaationa hierarkkinen ja sen toimintaa sääntelevät monenlaiset normit, joita nuorisotyössä ei ole. Marjo Kolehmainen ja Pauliina Lahtisen (2014) mukaan rehtorin suhtautuminen ja koulun toimintakulttuuri vaikuttavat siihen, millaisen aseman nuorisotyö voi siellä saavuttaa (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 34). Yhteistyön onnistumisen kannalta on tärkeää, että toimijat pääsevät vuoropuheluun keskenään. Yhteistyön ongelmakohtaksi muodostuu monesti tiedon kulku.

Nyt meil on sillee just tota et kaikki pitää just periaattees ottaa reksin kautta ja toi rehtori on ainakin tosi huono.. just: ”ai enks mä oo vastannu siihen sähköpostiin vai? No mä vastaan siihen” ja sit se ei kuitenkaa vastaa. Et just semmost niinku..(Haastattelu 1.)

Tilanteessa, jossa nuorisotyöllä ei ole vakiintunutta tehtävää koululla, katkeaa yhteistyö varsin nopeasti epäonnistuneisiin yhteydenottoyrityksiin. Arjen kiireessä aika priorisoidaan päätehtävään ja lupaavaltakin tuntunut yhteistyön alku kariutuu, jos yhteydenpito koetaan hankalaksi. Nuorisotalotyön ja koulun välillä tieto toisten toiminnoista on usein varsin vähäistä. Toimintojen välillä ei perinteisesti ole vaihdettu tietoa, joka

auttaisi käytännön yhteistyössä, kuten esimerkiksi milloin olisi paras hetki tavoittaa toisen organisaation työntekijät tai minkälaisia tapahtumia on tulossa lähitulevaisuudessa. Tämä olisi helppo ratkaista esimerkiksi täyttämällä yhteistä sähköistä kalentaria. Digitalisaation aikakaudella on kummallista, miten vähän kiinnitetään huomiota yhteistyötä tekevien organisaatioiden väliseen kommunikointiin muuten kuin virallisten internet -sivujen tai sähköpostin kautta. Virallisten tiedonvaihtokanavien lisäksi työntekijöiltä puuttuu alusta, jonka avulla he voisivat tehdä yhteissuunnittelua ja valmistella tulevaa toimintaa yli organisaatorajojen. Työskennellessäni Hyvä vapaa-aika –hankkeessa huomasin, että koulun toimintakulttuuriin integroitumista hidasti se, että olin kaiken koulun sisäisen digitaalisen viestinnän ulkopuolella. Työhöni vaikuttava tieto nuorten koulupäivien sisällöistä, jaksovaihteluista, koeviikoista, teema- ja tapahtumapäivistä, TET-harjoitteluista, vanhempainilloista, retkistä tai juhlista kulki koulun sähköisten työpöytien Wilman ja Fronterin kautta. Pelkkä säännöllinen läsnäolo koululla ei riittänyt, sillä jäin tärkeän informaation ulkopuolelle. Uuden tulokkaan kanssa ei aina otettu asioita myöskään puheeksi. Yhteisen näyn puuttuessa ei välttämättä tiedostettu minkälaisesta tiedonvaihdosta olisi ollut hyötyä. Oikeaan aikaan saatu tieto ja mukaan pääsy jo suunnitteluvaiheessa helpottaisi liittymistä toimintaan ja vähentää vääränlaista roolijakoa, jossa esimerkiksi nuorisotyölle tarjotaan leikittäjän tai järjestyksenvalvojan tehtävää.

Ettei kouluhan on se, missä niihin saa sen kosketuksen ja mitä kautta se tapahtuisi aika luontevasti se, että niillä olisi kontakti nuoriso-ohjaajiin. Mutta se, että pitäisikö sitä nuorisotyötä tehdä enemmän kouluilla niin... Se on vähän kaks piippuinen juttu. Sekin vaatii aika paljon. Kun on hyviä kokemuksia ja on huonoja kokemuksia. Kun mun mielestä nuoriso-ohjaaja ei ole mikään välituntivalvoja. [...] opettajilta ehkä toivoisi myös ehkä vähän sellaista laajempaa näkökulmaa siihen, että mitä ne nuoriso-ohjaajat tekee, että ei olla pelkästään niitä leikittäjiä ja laulattajia, mutta sekin on aika paljon varmasti muuttumassa ja on muuttunutkin verrattuna siihen, mitä se on ollut joskus silloin aikoinaan. (Haastattelu 6.)

Kun toiminnalle on saatu rehtorin lupa, on tärkeää löytää oikea yhteistyöhenkilö toiminnalliselta tasolta. Yhteistyötä hankaloittaa, jos kaiken on tapahduttava rehtorin kautta, sillä hallinnollisena johtajana rehtori ei aina ehdi olla läsnä työn arjessa. Yhteistyöhenkilö voi vaihdella koulun toimintakulttuurin ja henkilökunnan mukaan.

Kyllä se vaan vaatii sitä, että sä siellä käyt ja oot ja se vaatii, että sä löydät sieltä sen ihmisen, jonka kanssa sä höpiset. Se voi olla vaikka kouluhiteeri tai sit joku opettaja, jonka kanssa sä meet ja vaihdat tai sit opilaskunnan hallituksen ohjaava opettaja tai kuraattori tai kuka vaan. Pitää vaan löytää se henkilö kenen kanssa [...] (Haastattelu 2.)

Jos koululta löytyy henkilö, jolla on aikaa suunnitella toimintaa yhdessä nuorisotyöntekijän kanssa ja yhteistyö perustuu molempia hyödyttäviin toimintoihin, on todennäköisempää, että yhteistyö onnistuu. Kun nuorisotyötä viedään kouluun, on tärkeää, että nuorisotyöntekijä huolehtii yhteisten toimintojen etenemisestä. Molempien toimijoiden arki on kiireistä, joten ilman asioiden aikatauluttamista ja vastuuhenkilöiden sopimista voi suunniteltu yhteistyö jäädä toteuttamatta.

Siellä oli tämmöistä somekiusaamista aika paljon tossa koulussa ja ne oli vaan silleen, et mehän voitais tehdä yhteistyötä. Sit siellä nyökytellään et joo joo ja sit loppujen lopuksi siitä ei tuu mitään. (Haastattelu 1.)

Hyvä vapaa-aika –hankkeen alussa pidettiin tapaamiset kouluilla rehtorin, luokanvalvojien ja hankkeen työntekijöiden kesken. Tapaamisissa sovittiin yhteistyöstä, mutta tarkemmat työn sisällöt määriteltiin myöhemmin hankkeen edetessä. Sopimuksen avulla saatiin nuorisotyöntekijöille valtuutus toimia koulussa. Toiminnan tavoitteet lähtivät hankkeen tavoitteista ja toimintasuunnitelma tehtiin sovittaen tavoitteet koulun toimintaympäristöön. Hankkeen edetessä huomattiin, että koulu kaipasi nuorisotyöltä selkeitä valmiita ehdotuksia, jotka oli helppo sovittaa koulun toimintaympäristöön. Nuorisotyöntekijä oli vastuussa siitä, että yhteistyö koulujen kanssa sujui sovittu. Koulu suhtautui yhteistyöhön periaatteellisella tasolla positiivisesti, mutta ei ollut aktiivinen toiminnan eteenpäin viemisessä. Asioiden konkretisoitumiseksi vaadittiin nuorisotyöntekijän aloitteellisuutta.

Nuorisoasiainkeskuksessa yhteistyötä koulun kanssa on toteutettu jo vuosien ajan, mutta koululla tehtävään nuorisotyöhön ei ole tehty koko kaupungin tasoista strategiaa. Yhteistyöstä sovitaan paikallisesti ja kouluille viedään nuorisotyötä erilaisten ja erillisten hankkeiden ja toimintojen kautta. Koulu on nuorisotyön toimintaympäristönä edelleen verrattain uusi areena. Koulu on formaali ympäristö, jossa nuorisotyöntekijä on monesti ainoa oman ammattinsa edustaja. Yhteistyössä syntyy herkästi väärinkäsityksiä, jos toimitaan tavalla, mikä ei ole tuttua omalle toimintakulttuurille. Nuoriso-

työn ja koulun toimintakulttuurien erot aiheuttavat sen, että nuorisotyössä selkeäksi koetut asiat eivät välttämättä avaudu koululle ilman tavoitteiden ja menetelmien kirkastamista. Nuorisotyön on kerrottava selkeämmin, mitä se on menossa tekemään kouluun.

Aina, kun oikein selittämällä selittää, niin siinä on aina sellainen selityksen maku, että mitä sä oikein selität. Että yrität sä nyt oikeasti puolustella, mitä sä teet? Että etkö sä oikeesti pelaakaan biljardia ja juo kahvia koko iltaa. No en! Mutta en mä tiedä, sekin olisi hirveen helppoa, kun tulis joku päivä tai tehdä niin kuin roolinvaihto. Se ois ehkä kaikista hauskinta. [...] sehän olisi kaikista optimaalisin, että pari päivää. Pääsee olemaan siellä kaikkien niitten muiden nuoriso-ohjaajien kanssa ja pääsee katsomaan, mitä ne oikeasti siellä tekee. (Haastattelu 6.)

Moniympäristöisessä nuorisotyössä nuorisotyöntekijän täytyy osata kertoa omasta työstään sekä suunnitella ja toteuttaa sitä itsenäisesti nuorisotyön ulkopuolisten silmien alla. Toimittaessa koulussa täytyy nuorisotyöntekijällä olla vahva ammatillinen identiteetti, jotta hän pystyy säilyttämään nuorisotyön tavoitteet ja arvot ympäristössä, jossa toimintaa ohjaavat erilaiset periaatteet. Koulun arki on normatiivisempaa kuin nuorisotyön, joten nuorisotyöntekijän on säänneltävä toimintaansa toimintaympäristöön sopivaksi. Näen tärkeäksi sen, että koululla toimivalla nuorisotyöntekijällä säilyvät suhteet nuorten vapaa-aikaan ja muihin nuorisotyöntekijöihin. Silloin nuorisotyöntekijä voi saada ammatillista tukea oman alansa osaajilta. Myös nuoriin syntyvä vuorovaikutussuhde on moniulotteisempi, kun nuorisotyöntekijä tapaa nuoria myös muualla kuin koulussa.

Marjo Kolehmainen ja Pauliina Lahtinen (2014) määrittelevät erilaisia tasoja nuorisotyön ja koulun yhteistyössä. Heidän mukaansa yhteistyö jää usein tasolle, josta puuttuu suunnitelmallinen kasvatuskumppanuus. Nuorisotyön rooli koulussa on toteuttaa sovittua toimintaa, mutta yhteistyöltä puuttuu yhteissuunnittelu, tavoitteiden asettaminen, arviointi ja kehittäminen. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 16, 19-21.) Suuri syy tähän on ajanpuute. Kasvatuskumppanuuteen pyrkivä työ vaatii enemmän kuin muutamien tapaamisen vuodessa. Se vaatii sitä, että toimijat alkavat ymmärtää toistensa toimintakulttuuria ja löytää keinoja luoda yhteisiä toimintatapoja. Toimintakulttuuri syntyy organisaation arvoista, säännöistä ja ohjeistuksista. Yhteisön välisessä vuorovaikutuksessa organisaatioon muodostuu kulttuuri, jossa on läsnä virallisen tiedon

lisäksi epävirallinen ja hiljainen tieto. Epäviralliset käsitykset ja kirjoittamattomat säännöt vaikuttavat organisaation jokapäiväisessä arjessa, mutta eivät avaudu ulkopuoliselle. Ihmisten tavat, käytännöt, valinnat ja teot rakentavat organisaatiokulttuuria yhtäläillä kuin kirjalliset ohjeistukset, määräykset tai strategiat. Kun kaksi erilaista toimintakulttuuria yhdistyy, tarvitaan vuoropuhelua, jossa luodaan uutta yhteistä ymmärrystä siitä, miten työskennellä yhdessä. Yhteisten tavoitteiden ja toimintatapojen löytäminen on aikaa vievä prosessi.

Hyvä vapaa-aika -hankkeessa nuorisotyöntekijät käyttivät työaikaansa kouluilla. Pääroolissa olivat hankkeen tavoitteet ja kohdeluokkien nuoret, mutta kolmen vuoden aikana osallistuminen koulun tapahtumiin, retkiin, juhliin, välituntitoimintaan ja muuhun yhteiseen tekemiseen toivat muutkin nuoret tutuiksi nuorisotyöntekijöille. Luottamuksen syntyminen koulun henkilökuntaan sekä yhteiset sopimukset ja käytännöt antoivat nuorisotyöntekijöille aseman, jossa he pystyivät käyttämään koulua yhtenä toimintaympäristönä työskennellessään nuorten kanssa. Kolehmainen ja Lahtinen puhuvat nuorisotyöntekijöiden vierailuista kouluilla käyttäen termiä piipahdukset. Piipahdusten sisällöt voivat olla toiminnasta tiedottamista, välituntipäivystystä tai sovitujen ohjauskokonaisuuksien järjestämistä, kuten esimerkiksi luokkien ryhmäyttäminen tai tukioppilaiden kouluttaminen. (Kolehmainen & Lahtinen 2014, 18.) Hyvä vapaa-aika -hankkeen nuorisotyöntekijöiden toimintatapa kouluilla sisälsi viikoittaisia lyhyitä tai pidempiä käyntejä koululla. Vierailuita voisi kutsua myös piipahduksiksi mutta yhdessä sovitut tavoitteet ja kohdeluokan kanssa kolme vuotta kestävä yhteistyö toivat koululla tehtyyn nuorisotyöhön syvempää sisältöä. Hankkeen nuorisotyöntekijät saivat paljon tietoa koulun arjesta. Osallistuminen opettajien kokouksiin ja suunnittelutyöryhmiin, rehtorin lähettämä viikkoposti tai kahvihetki opettajanhuoneessa antoivat nuorisotyöntekijöille mahdollisuuden päästä lähemmäksi koulun toimintakulttuuria. Nuorisotyöntekijöiden rooli muuttui ulkopuolisesta toimijasta lähemmäksi koulun omaa toimijaa, jolle uskallettiin näyttää myös toiminnan säröjä. Nuorisotyöntekijä ja opettaja saattoivat toistensa läsnä ollessa raottaa julkialueella esitettyä näyttöstä ja tuoda persoonaansa esiin. Mahdollisuus toimia koulun tiloissa tai omien avaimien saaminen opettajanhuoneeseen avasivat nuorisotyöntekijöille enemmän kuin fyysisiä ovia. Ne avasivat tietä koulun yhteisöön ja sen salaisuuksiin.

5 MONIYMPÄRISTÖISEN NUORISOTYÖN RESURSSIT

Hyvä vapaa-aika -hankkeessa nuorisotyöntekijät etsivät paikkaa nuorten arjessa ja samalla hakivat roolia toimijoina alueen nuorisotyöyksikköjen ja koulujen sisällä. Toiminta ulottui nuorten mukana erilaisiin harrastuksiin, retkiin ja tapahtumiin. Nuorisotyöntekijät tekivät yhteistyötä toimijoiden kanssa, jotka tarjosivat harrastuksia nuorille. Yhteistyön tavoitteena oli löytää keinoja madaltaa nuorten kynnystä aloittaa harrastus ja löytää mukavaa tekemistä vapaa-ajalle. Nuorisotyöntekijä välitti tietoa toimijoilta nuorille ja toisin päin. Hankkeessa nuorisotyöntekijöillä ei ollut kiinteää paikkaa tai yhtä toimipistettä, vaan he suunnittelevat työpäivänsä sinne, missä nuoret heitä kulloinkin tarvitsivat. Eri toimijoiden rajapinnoilla tehty nuorisotyö onnistui, sillä nuorisotyöntekijöillä oli käytettävissä aikaa toiminnan toteuttamiseen. Jos nuorisotyöntekijän työaika olisi ollut kiinteästi sidottuna esimerkiksi nuorisotalon aukipitämiseen, olisi toiminnan järjestäminen ollut hankalampaa. Hankkeessa nuorisotyöntekijät pystyivät sovittamaan työaikansa nuorten tarpeisiin sekä koulun tai vapaa-ajan harrastuspaikkojen aikatauluihin.

Nuorisotalolla työskentelevät nuorisotyöntekijät vastaavat yhdessä nuorisotalon aukiolosta ja sopivat keskenään työvuoroista. Kun tiiviistä yhteisöstä joku lähtee tekemään tiimin ulkopuolelle työtä, on hankalaa, jos tiimissä ei ole sovittu etukäteen pelisääntöjä.

Mut sain hirveesti kuraa talolla niskaan, kun en ollu talolla pitämässä taloa auki, että mitäs tää tällöinen homma on? (Haastattelu 3.)

Vastuunjako ja yhteisistä asioista huolehtiminen on tärkeää. Jotta nuorisotaloilla työskentelevät nuorisotyöntekijät pystyisivät tekemään nuorisotyötä nuorisotalon ulkopuolella, eivät nuorisotalon työntekijäresurssit voi olla liian tiukkoja suhteessa toimintaan.

Nuorisoasiainkeskuksen suunnantarkistusmuistioissa melkein jokaisen työyhteisön puheessa tuli esiin yhteistyön tärkeys sekä viraston sisällä että muiden toimijoiden kanssa. Organisaatiouudistuksen toivottiin lisäävän yhteistyötä työntekijöiden välillä

ja poistavan yhteistyötä hankaloittavia raja-aitoja. Kun nuorisotyöntekijä on tietoinen nuorisotalon ulkopuolella olevista mahdollisuuksista, saattaa hän löytää tilaisuuksia, jotka kiinnostavat ja motivoivat alueen nuoria. Jos nuorisotyöntekijän työaika on sidottu kokonaan nuorisotalolle tai hän ei tunne nuorisotalon ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa, on hänen haastavaa ohjata alueen nuoria heitä kiinnostaviin toimintoihin.

5.1 Koko kaupungin nuorisotyötä vai alueellisesti sulkeutuneita yksiköitä?

Opinnäytetyöni aineistossa nousi esiin nuorisotyöntekijöiden vahva alue- tai toimintosiidonaisuus. Nuorisotyöntekijät peilasivat nuorisosiainkeskuksen arvoja ja toimintatapoja itselleen läheiseen toimintaan, mutta samalla oman alueen ulkopuolinen toiminta näyttäytyi vieraana. Alueellisesti yhteen paikkaan sidotun nuorisotyön haaste on se, että tieto ja ymmärrys muista nuorten eri toimintaympäristöistä kaventuu. Kun suurin osa nuorisotyöntekijän työajasta kuluu nuorisotalon sisällä, ei hän välttämättä tiedä, mitä muuta alueella tapahtuu. Aika menee nuorisotalolla käyvien nuorten kanssa. Nuorisotalon nuorista tulee ”meidän nuoria”, joille nuorisotyötä suoritetaan. Toimintojen onnistuminen tai epäonnistuminen mitataan sen mukaan, miten omat nuoret siihen osallistuvat tai minkälaista palautetta he antavat. Jotta nuorisotyöstä tulisi aidosti alueellista, pitäisi toimintaa suunnitella ja toteuttaa koko alueen nuorten tarpeita silmällä pitäen.

Toiminnan kehittämiseksi tarvitaan tietoa ei-asiakkailta (aikaisemmin asiakaskuva), miten vastataan ei-toiminnassa olevien tarpeisiin, mistä saadaan tietoa toiveista (Ruutitapahtumat esimerkiksi). (Aineisto 2, keskustelumuistio 1.)

Nuorisotyön täytyy löytää sopivia menetelmiä kerätä palautetta myös sellaisilta nuorilta, jotka eivät ole nuorisotalon asiakkaita. Tämä vaatii nuorten kohtaamista muualla kuin nuorisotalolla. Uuteen nuoreen tutustuminen vaatii aikaa ja useampia kohtaamisia nuorisotyöntekijän kanssa. Tutustuessaan nuoreen nuorisotyöntekijä oppii ymmärtämään minkälaiset tekijät vaikuttavat nuoren elämään. Nuoret, jotka eivät käy nuorisotalolla, voivat nähdä elinpiirissään asioita, joihin tarttumalla nuorisotyö palvelisi paremmin alueen nuoria.

Silloin mä olin niin kun, tuntu että todellakin neljän seinän sisällä, et ei-hän sieltä paljon lähdey mihinkään. No ehkä just, jos joku kirjasto tai os-tari sano, että nyt tarvis vähä jeesiä näitten nuorten kaa, mut siinäpä se just oli. Et ei niinku, no oltii siellä mökissä ja toivotettiin nuoret tervetulleeksi, mutta ei ikään kuin ulospäin sit. Et jostaa sit lehdestä luki että ai tällai-stakin ois ollu täällä asuinalueella. (Haastattelu 2.)

Kuvailussa nuorisotalon toiminta näyttäytyy sisäänpäin kääntyneeltä. Tulijat toivote-taan tervetulleiksi nuorisotalolle, mutta samalla nuorisotyöntekijät eivät tunne alueen muuta toimintaa. Seinät toimivat rajoina oman ja alueen muun toiminnan välillä, eikä tieto kulje niiden läpi. Sisäänpäin suuntautunut toiminta hankaloittaa ulkopuolisten liittymistä siihen sekä omaa jalkautumista seinien ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan.

Helsingissä nuorisotalojen toiminta on suunnattu pääsääntöisesti 9-17-vuotiaille, mutta nuorisotalojen suurimman kävijäkunnan muodostavat 11-15-vuotiaat nuoret. Alueelliset nuorisotalot tavoittavat vuosittain noin neljänneksen 11-15-vuotiaista nuorista, joista noin 10 prosenttia käy nuorisotaloilla viikoittain. (Keskinen 2012, 83-85.) Vaikka nuorisotalojen toiminta on kaikille avointa, eivät monet nuoret koe olevansa tervetulleita sinne. Anu Gretschel (2011) toteaa, että nuorisotalon tarjoamien mahdollisuuksien ulkopuolelle jää paljon sellaisia nuoria, jotka hyötyisivät niistä erityisen paljon. Esteitä nuorisotalolle tuloon voi olla muun muassa nuorisotalolla vakituisesti käyvien nuorten käytös uutta tulijaa kohtaan. (Gretschel 2011, 21-23.) Työskennellessäni Hyvä vapaa-aika –hankkeessa pohdin syitä siihen, miksi nuorisotalotoiminta ei tavoittanut nuoria. Hankkeen kohdeluokilla olevista nuorista vain pieni osa kävi nuorisotalolla. Osalla nuorista syy oli se, että oma vapaa-aika oli jo täynnä harrastuksia ja tekemistä. Muita selityksiä löytyi siitä, että nuoret eivät tunteneet nuorisotalon toimintaa tai siellä työskenteleviä nuorisotyöntekijöitä. Mahdollisuudet tutustua nuorisotyöntekijään ovat vähäiset, jos nuoren ja nuorisotyöntekijän elinpiirit eivät kohtaa toisiaan.

Pieneen piiriin sidotussa nuorisotyössä on uhkana, että työntekijästä tulee alueelle sulkeutunut. Alueelle sulkeutuneessa toiminnassa tieto ei kulje alueelle tai sieltä ulos. Nuorisotyöntekijän osaamista ja kokemusta hyödynnetään vain pienen rajallisen piirin toiminnassa, eivätkä edes toisiaan lähellä olevat toiminnot tiedä toistensa tekemisistä. Silloin nuorisotyöntekijät eivät pysty hyödyntämään alueella tai organisaation sisällä olevaa tietoa, vaan tekeminen jää paikallistason toiminnaksi. Kun toimintaa

toteutetaan vain omien paikallisten resurssien varassa, ovat mahdollisuudet rajatut. Nuorisoasiainkeskuksen suunnantarkistusmateriaaleissa sekä tekemissäni haastatteluissa tuli ilmi nuorisotyöntekijöiden toive raja-aitojen madaltumisesta niin nuorisoasiainkeskuksen sisällä kuin muiden toimijoiden kanssa. Odotukset yhteistyön laajenemiselle oman nuorisotalon ja yksikön ulkopuolelle liittyivät muun muassa ammattitaidon parempaan hyödyntämiseen.

Odotan, että toiminta ei rajoittuisi yksiköiden ja talojen sisälle, vaan yhteistyö koko Helsingin nuorisotoimijoiden kesken helpottuisi. Jo olemassa olevaa ammattitaitoa voisi käyttää yli yksikkörajojen. (Aineisto 4, keskustelumuistio 1.)

Jos nuorisotyöntekijän työ sektoroituu kapea-alaiseksi, ei laajaa ammatillista osaamista voida hyödyntää täysin. Luvussa 2 kuvasin ammatillisen identiteetin kehittymistä ja totesin, että siihen vaikuttavat opinnot, työskentely nuorisotyön toimintaympäristöissä sekä vuorovaikutus oman alan ammattilaisten kanssa. Jos nuorisotyöntekijän työ on rajoitettu yhteen toimintaympäristöön ja vuorovaikutusta tapahtuu vain pienen lähiyhteisön kanssa on vaarana, että työntekijän ammatillinen identiteetti kaventuu.

Juuri tommoisia projekteja vois olla paljon enemmän yhteistyökumppaneiden kanssa, semmoisia ehkä et ei se ei olisi niin. Mun mielestä hukataan tosi paljon, et kun tää on taas niin alueellisesti keskittynyttä tää nuorisotyö. Kyllä mä ymmärrän sen, että alueellista pitää tarjota ja se on mun mielestä tosi hienoa, että Helsinki pyrkii panostamaan tällaiseen lähiyhteisöjen merkitykseen. Se on ehdottomasti se. Mut sitten taas just tämmöinen: et jos sä oot [...] nuori, joka on kiinnostunut ihmisoikeuksista ja mä olen [...] nuoriso-ohjaaja, joka on kiinnostunut ihmisoikeuksista, niin mitä mä voin tarjota tälle nuorelle tän [...] kehyksessä? En mitään. Mut sitten, jos mulla olisi joku kontaktipinta sillä tavalla tiedätkö et sit voisi olla sillä tavalla et haalia [...] On puhuttu tosi paljon, että me tehdään töitä yli osastorajojen ja sitäköön ei ole kauheasti näkynyt. Mut tämmöisiä rakenteita saisi mun mielestä olla paljon enemmän. (Haastattelu 1.)

Kun nuorisotyöntekijä pääsee tekemään työtään monipuolisemmin, voi hän oppia uusia työmenetelmiä ja -tapoja kollegoiltaan tai eri alan ammattilaisilta. Yhteistyö voi myös rikastuttaa omaa toimintaa. Jos fokus nuorisotyössä on keskittynyt omaan tekemiseen, kärsii yhteyksien ylläpitäminen organisaation muihin toimijoihin. Tämä saattaa johtua puuttuvista rakenteista tai viestintäkanavien toimimattomuudesta. Antti Kivijärvi (2012) viittaa organisaatioiden välisten yhteisten verkostojen vähäisyyteen

sekä sisäisen tiedonkulun katkoksiin havainnollistaessaan ongelmaa, jossa kehittämistyö ja kollektiivinen oppiminen häiriintyvät. Hän puhuu organisatorisista katkoksista. Horisontaalisissa katkoksissa tieto ei kulje yksiköstä toiseen tai oman ja lähijärjestöjen välillä. Silloin työssä opitut ja kehitetyt menetelmät eivät välity muille, jotka voisivat niistä hyötyä. Vertikaalisissa katkoksissa tieto kulkee huonosti johdolta tai hallinnolta kentälle tai toisin päin. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa hallinto kehittää strategisia ohjelmia, joita ei oteta käyttöön kentällä. Kentällä oleva osaaminen ja tieto ei puolestaan välity hallinnolle. (Kivijärvi 2012, 302-303, 307.)

Nuorisoasiainkeskuksen suunnantarkistusmateriaaleista nousi esille Kivijärven kuvailemat kuulut työntekijöiden välillä. Nuorisotyöntekijät kokivat, että eivät saaneet tarpeeksi informaatiota organisaatiossa meneillään olevista asioista. Informaatio, joka tulee työntekijöille välillisesti sähköpostin tai internet –sivujen kautta tai toisen käden tietona ei avaudu yhtä helposti kuin suoraan välittyvä tieto tai aidossa toimintaympäristössä itse koettu tilanne.

Nuorisoasiainkeskus tekee jo nyt kaikkea hyvää ja tärkeää, miten tulee esiin? Meillä ei ole aikaa surffaila sivuilla. (Aineisto 2, keskustelumuistio 3.)

Nuorisotalolla työskentelevän nuorisotyöntekijän työpäivästä suuri osa menee kontaktityössä nuorten kanssa. Nuorisotyöntekijän työhön liittyvää tietoa on löydettävissä hallintoverkossa intranetistä tai tietokoneen yhteisissä kansioissa olevista tiedostoista. Niiden lukeminen tarkoittaa kuitenkin istumista nuorisotalon toimistossa ja poissaoloa avoimesta toiminnasta. Mikäli tieto ei ole helposti saavutettavissa, tai nuorisotalolla on paljon kävijöitä, nousee nuorisotyöntekijän kynnyksensä toimistoon etsimään tietoa.

Nuorisoasiainkeskuksen sisäinen viestintä ontuu, ohjaajat eivät tiedä asioista, jotka voisi välittää nuorille tai jotka auttavat omaa työtä. Miten tätä voisi parantaa? Virastossa tapahtuu niin paljon, josta voisi oppia. Sisäinen viesti säännölliseksi ja selkeäksi. (Aineisto 2, keskustelumuistio 2.)

Kasvokkain kommunikointi on usein paras tapa välittää viesti ilman, että matkalla tapahtuu katkoksia tai väärinymmärryksiä. Goffmanin (2012) mukaan vuorovaikutus on haavoittuvaa, jos tapahtumaa koskeva tieto joudutaan perustamaan yhden henkilön

kertoman varaan. Haavoittuvuus lisääntyy, jos ainoa tiedotuskanava kaventuu puhe- luun tai sähköiseen viestintään. (Goffman 2012, 181.) Ihmiset on helpompi osallistaa mukaan uuteen toimintatapaan tai ottamaan kantaa kehitteillä olevaan toimintamalliin, kun kommunikointi on välitöntä ja vastavuoroista. Jos tietoa ei ole helposti saatavilla, jää tiedon hakeminen helposti vähemmälle huomiolle tai sitä ei koeta ajankäytöllisesti järkeväksi oman työn kannalta. Voi olla jopa niin, että ei tiedetä, mitä tietoa kannattaisi etsiä.

5.2 Itseohjautuvuuden kautta kehittämisosaajaksi

Opinnäytetyöni aineistossa etäisyys kentän ja hallinnon välillä tuli ilmi nuorisotyöntekijöiden huolena siitä, että he eivät pystyneet vaikuttamaan organisaation päätöksentekoon. Toimintakulttuurissa, jossa nuorisotyöntekijöiden kontaktit hallintoon ovat vähäisiä, ei kentällä tunneta hallinnon motiiveja päätösten taustalla. Kun nuorisotyöntekijöillä ei ole selvyyttä päätösten motiiveista, nousee epäilyksistä ja sala-liittoteoria on valmis.

Pelottaa, että uudistuksia jyrätään läpi ideologisista syistä ottamatta huomioon nuorisotyöntekijöiden konkreettista ammattiosaamista ja näkemystä. (Aineisto 2, keskustelumuistio 5.)

Kommentti ilmaisee huolen siitä, että hallinto päättää asioista ottamatta huomioon nuorisotyöntekijän ammattiosaamista. Tämä puhuu kentän ja hallinnon keskustelukulttuurin ja yhteisen suunnitteluajan puuttumisesta. Jos nuorisotyöntekijät kokevat oman ammattiosaamisensa olevan aliarvostettuna omassa organisaatiossaan, voi tämä heijastua myös suhteisiin oman organisaation ulkopuolella. Tilanteessa, jossa nuorisotyöntekijän pitäisi pystyä perustelemaan työtään ja ammattikuntaansa eri toimijoille nuorisotalon ulkopuolella tehtävässä työssä, ei ole hyväksi se, että hän kokee olevansa altavastaajana omassa organisaatiossaan.

Nuoriso-ohjaajien tieto: paljon tietoa nuorisosta ja nuorten elämästä. Miten hyödynnetään suunnantarkistuksessa ja myöhemmin arkityössä? Olemme kasvatusalan ammattilaisia, eikä leikkikerhon vetäjiä. (Aineisto 2, keskustelumuistio 4.)

Nuorisotyöntekijän ammatillista identiteettiä tulisi vahvistaa ensin omassa organisaatiossa, jonka jälkeen ulospäin suuntautuva työ helpottuu. Nuorisotyöntekijän on osattava kertoa omasta työstään ja ammatillisesta osaamisestaan, jotta muutkin kuin nuorisotyöntekijät voivat nähdä sen arvon. Jos nuorisotyöntekijältä puuttuvat keinot ja kanavat tuoda työnsä ja osaamisensa esiin, voi tehty työ jäädä piiloon.

Mietin, onko nuoriso-ohjaajilla oikeasti mahdollisuus kehittää ja uudistaa työtään vai annetaanko toimintamallit ja ohjeet kuitenkin johdolta/esimiehiltä. (Aineisto 4, keskustelumuistio 2.)

Nuorisotyön kentältä lähtöisin olevalle kehittämistyölle tulisi olla hallinnon tuki. Jotta nuorisotyöntekijöiden kokemustieto ja osaaminen kehittämistyössä tulisivat kuulluiksi, täytyisi kentän ja hallinnon päästä työstämään asioita yhdessä. Kun päätöksenteon koetaan olevan hallinnossa ja omien vaikutusmahdollisuuksien heikkoja, näyttäytyy hallinnosta lähtöisin oleva kehittämistyö lisätyönä. Sen sijaan, että hyödynnettäisiin omia vahvuuksia ja ideoita asioiden eteenpäin viemiseksi ja kaupungin nuorisotyön kehittämiseksi jää nuorisotyöntekijän oma toimijuus vähälle ja rooli on passiivinen suhteessa työn kehittämiseen.

Lähinnä tavallaan viimeiset vuodet niin se yhteistyö on ollut sellaista, että joku lähettää sulle sähköpostia ja että teidän pitäisi tähän päivämäärään mennessä tehdä tämä juttu ja sit se pitää tehdä ja sit se palautetaan ja sit on joku kahden tunnin kokous siitä. Että tavallaan välillä tuntuu, että se tietty kehittämispuoli haittaa omaa työtä. Että kun sitä ei ole nähty, kun se siis [...] Tavallaan ollaan tehty niin paljon sellaisia juttuja, millä ei oo ollut mitään positiivista vaikutusta siihen perustyöhön. (Haastattelu 7.)

Kun nuorisotyö siirtyy nuorisotalolta moniympäristöiseen nuorisotyöhön, on nuorisotyöntekijän kehitettävä itse menetelmiä, jotka toimivat erilaisissa toimintaympäristöissä. Uudessa toimintaympäristössä nuorisotyöntekijöillä ei ole välttämättä valmiita malleja joita noudattaa, vaan heidän täytyy soveltaa osaamistaan toimintakulttuuriin sekä luoda uusia toimintamalleja. Sen takia on tärkeää, että nuorisotyöntekijä saa kokemusta itsenäisestä ja kehittävästä työotteesta oman organisaation sisällä. Tämä ei toteudu, jos kehittämistyön koetaan tulevan ylhäältä annettuna lisätyönä oman perustyön päälle.

Lisää luottoa työntekijöille, poistetaan työtä haittaavaa byrokratiaa ja tehdään asioita tehokkaasti. Luoton kautta uutta motivaatiota työntekoon. Työn käytännöllisyyden tukeminen johdon ratkaisulla. Tuodaan käytännöt vihdoin 2010-luvulle! (Aineisto 4, keskustelumuistio 3.)

Kentän ja hallinnon etäisyyttä tulisi kaventaa ja yhteydenpitoa lisätä. Henkilökohtainen kontakti madaltaa kynnystä ottaa yhteyttä ja pyytää apua hallinnolta. Asioimista helpottaa se, kun tietää keneltä voi kysyä mitään. Jos nuorisotyöntekijä ei tunne hallinnon työntekijöitä, ei hän välttämättä tiedä, minkälaista apua hän voisi heiltä pyytää.

Saa tukea, kun tietää kenelle soittaa. Sieltä saa [hallinnon työntekijä 1] saa vastauksen melkein mihin vaan ja toinen on [hallinnon työntekijä 2]. Ihan vastaavat saman tien. [...] Ne on ihan varmoja. Ne on ensimmäiset kenelle mä soitan riippuen huolesta. Mutta ihan varmasti saa sieltä apua niiltä. Se on satavarma asia. Mut pitää tietää kenelle soittaa. Kaikki ei tiedä. Ja vastaajapäässä riippuu, et kuka soittaa. (Haastattelu 4.)

On tärkeää, että hallinnon henkilökunnan tehtävät ja vastualueet ovat selkeästi kentän työntekijöiden tiedossa, jotta uudetkin työntekijät osaavat ottaa yhteyttä oikeisiin henkilöihin. Tunne epätasa-arvoisesta kohtelusta voi syntyä, jos ei tiedä keneltä pyytäisi apua tai jos kokee, että työkaveri saa apua helpommin kuin itse. Jälkimmäiseen syynä voi olla se, että tutun ihmisen kanssa kommunikointi on helpompaa yhteisen kielen takia tai se, että ihmiset ovat alttiimpia auttamaan tuttua ihmistä.

Opinnäytetyöni aineistossa tuli esille nuorisotyöntekijöiden tarve kokea, että heidän ammattitaitoaan ja -osaamistaan arvostetaan ja että he saavat vaikuttaa työnsä sisältöön ja kehittämiseen. Kuitenkin samaan aikaan nuorisoasiainkeskuksen johdolta toivottiin vahvempaa johtamista ja päätöksiensä seuraamista. Aineistossa toivottiin siis toisaalta valtaa itselle ja toisaalta haluttiin johdon käyttävän valtaansa, jotta asiat sujuisivat päätettyjen linjausten mukaisesti.

Odotan, että sääntöjä ja strategioita noudatetaan. Nyt tilanne, että voi jättää tekemättä, eikä siitä seuraa mitään. Se ärsyttää. (Aineisto 4, keskustelumuistio 4.)

Nuorisotyö pohjautuu vapaaseen kasvatustyöhön ja nuorten osallisuuteen. Nuoret valitsevat itse milloin tulevat mukaan toimintaan ja milloin jäävät pois. Tämän takia nuorisotyöhön on hankalaa määritellä tarkkoja rajoja tai toimintamalleja. Toiminta

mukautuu sen mukaan, mitä nuoret tarvitsevat. Koska nuorisotyöllä ei ole velvollisuutta toimia tietyllä tavalla, on työn sääntely haastavaa johdon kannalta.

Sana autonomia pelottaa, koska sitä käytetään tällä hetkellä oman edun / talon edun tavoitteluun, eikä yhteiseen hyvään. Vaatii esimieheltä taitoa johtaa hyvin autonomista toimintaa. (Aineisto 4, keskustelumuistio 5.)

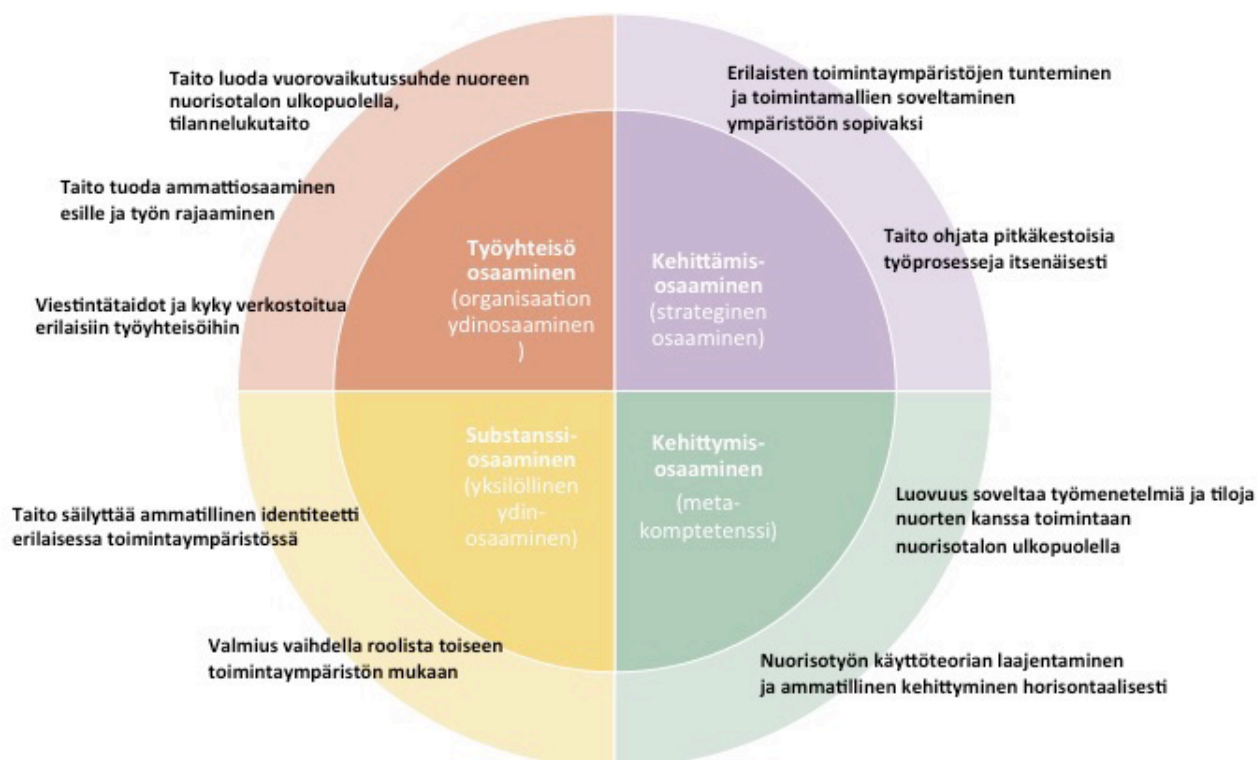
Nuorisotyöntekijät olivat jonkin verran huolissaan siitä, että nuorisotyöyksiköille annettua autonomiaa eli itsemääräämisoikeutta käytettiin väärin. Nuorisosiainkeskustuksen suunnantarkistuksen aikaan keskusteltiin nuorisotyöyksiköiden saamasta autonomiasta ja sen myötä suuremmasta vallasta päättää, miten asiat organisoitaisiin yksikön alueella. Itseohjautuvassa alueellisessa nuorisotyössä nuorisotyöntekijän kehittämisosaaminen nousee tärkeäksi kompetenssiksi. Jotta työssä mennään oikeaan suuntaan alueen ja nuorten tarpeiden kannalta, täytyy nuorisotyöntekijöiden pystyä tunnistamaan tulevaisuuden tarpeita ja ohjaamaan omaa työtään siihen suuntaan. Itseohjautuvuuteen kuuluu vastuunotto siitä, että päätökset ovat eettisesti kestäviä. Nuorisotyöntekijän on opittava huomioimaan kokonaiskuvaa ja pidemmälle tähtäviä työprosesseja. Kehittämisosaamisen myötä nuorisotyöntekijän valta oman työn tulevaisuuteen kasvaa.

6 OSAAMINEN MONIYMPÄRISTÖISESSÄ NUORISOTYÖSSÄ

Olen tarkastellut opinnäytetyössäni useiden eri aineistojen kautta nuorisotalon ulkopuolelle jalkautuvan nuorisotyön keskeisiä piirteitä. Jotta nuorisotyöntekijä pystyy tekemään moniympäristöistä nuorisotyötä, on hänellä oltava tietty sovittu aikaraami, jonka sisällä hän voi tehdä nuorisotyötä nuorisotalon ulkopuolella. Moniympäristöisessä nuorisotyössä toimintaan vaikuttavat toisten toimijoiden ja nuorten aikataulut, joten työn onnistumiselle ei ole edellytyksiä, jos nuorisotyöntekijän työaika on liian sidottu oman toimipaikan aikatauluihin. Moniympäristöistä nuorisotyötä tekevä nuorisotyöntekijä toimii eri organisaatioiden ja yksiköiden rakenteiden välissä, mikä tuo työhön hyviä ja huonoja puolia. Toisaalta nuorisotyöntekijä saa kokemusta erilaisissa toimintaympäristöissä tehdystä nuorisotyöstä ja voi verkostoitumisen avulla löytää

uudenlaisia mahdollisuuksia rikastuttaa alueen nuorisotyötä. Nuorisotyöntekijän toimintaympäristöön sidottu praktinen teoria laajenee, kun nuorisotyöntekijän kokemuspiiri laajenee nuorisotalon ulkopuolelle. Moniympäristöisessä nuorisotyössä nuorisotyöntekijä kohtaa myös nuoria, jotka eivät käy nuorisotalolla, joten sitä kautta useampi nuori pääsee osaksi alueen nuorisopalveluita. Tuntiessaan alueen nuoria ja toimintaympäristöjä laaja-alaisesti nuorisotyöntekijä voi tarkastella alueen nuorten palvelujen kehittämiskohteita objektiivisemmin, kuin jos hän arvioisi tilannetta vain nuorisotalotoiminnan kannalta. Toisaalta rakenteiden välissä toimiminen tuo nuorisotyöntekijälle tunnetta, että hän ei kuulu varsinaisesti mihinkään ja työkavereilta saatu vertaistuki vähenee. Haasteeksi saattaa myös nousta tiedonkulku liikkuvan nuorisotyöntekijän ja eri toimipaikkojen välillä.

6.1 Moniympäristöisen nuorisotyön asiantuntijuuden osa-alueet

Kuva 3. Asiantuntijuuden osa-alueet moniympäristöisessä nuorisotyössä (mukaillen Helakorpi 2005, 157.)

Moniympäristöisessä nuorisotyössä nuorisotyöntekijän osaamisen tärkeimmäksi osa-alueeksi nousee kontaktin luominen nuoriin nuorisotalon ulkopuolella. Jos kyseessä on vapaa-ajan toimintaympäristö, jonne nuoret ovat tulleet viettämään omaa aikuisvapaata aikaa, ei nuorisotyöntekijän kohtaaminen ole nuorille toivottavaa. Nuorisotyöntekijältä vaaditaan tilannetajua ja sosiaalisia taitoja, jotta hän pystyy erottamaan, onko hänen läsnäolonsa toivottavaa vai ei. Nuorisotyöntekijä voi käyttää hyväkseen passiivista lähestymistapaa, jossa hän antaa nuorten ymmärtää, että on käytettävissä, mutta antaa nuorille riittävästi tilaa olla rauhassa. Nuorisotyöntekijän tutustuessa nuoreen merkityksellistä on tilanne, jossa vuorovaikutus alkaa. Miten nuorisotyöntekijä lähestyy nuorta ja onko tilanne mukava molempien kannalta. Jotta nuorten ja nuorisotyöntekijän välinen vuorovaikutussuhde voi kehittyä, tarvitaan jonkinlainen säännöllinen kohtaamisen areena nuoren ja nuorisotyöntekijän välille. Koulu on hyvä paikka kohdata alueen nuoria, koska siellä nuorisotyöntekijä voi tavata myös nuoria, jotka eivät käy nuorisotalolla. Haasteelliseksi kohtaamispaikaksi koulusta tekee se, että koulupäivän sisällä nuorilla on rajattu määrä vapaa-aikaa oppituntien välissä. Välituntien aikana nuoret hoitavat sosiaalisia suhteitaan, tekevät läksyjä ja toimittavat muita koulupäivään liittyviä asioita. Jos nuorisotyöntekijä siirtyy kokonaan koulun työntekijäksi, on uhkana se, että hän eristäytyy samalla muusta alueen toiminnasta ja jää vain koulun työntekijäksi. Nuoret ovat koulussa tietyssä roolissa ja jos nuorisotyöntekijä tapaa nuoria vain koulussa, ei hän pääse tutustumaan nuoriin samalla tavalla, kuin vapaa-ajan ympäristöissä.

Moniympäristöisessä nuorisotyössä työyhteisöosaaminen laajenee oman lähityöyhteisön ulkopuolelle. Nuorisotyöntekijän on pystyttävä luomaan verkostot erilaisiin alueen nuorten toimintaympäristöihin ja päästävä osalliseksi niiden toimipaikkojen työyhteisöihin, joissa hän tapaa nuoria. Jos nuorisotyöntekijä toimii esimerkiksi koululla, on hänen osattava muodostaa yhteistyökanava opettajakuntaan ja muuhun koulun henkilöstöön. Jotta nuorisotyöntekijä saa riittävästi tietoa toimintaympäristössä tapahtuvista asioista, on hänen haettava aktiivisesti tietoa erilaisten sähköisten kanavien kautta sekä vaihtamalla kuulumisia palaverien ja epävirallisten kahvihetkien aikana. Nuorisotyöntekijän on myös viestittävä omasta toiminnastaan sekä välitettävä viestiä toimintaympäristöstä toiseen.

Moniympäristöisen nuorisotyön substanssiosaamiseen kuuluu nuorisotyöntekijän taito säilyttää oma ammatillinen identiteettinsä toimittaessa ympäristössä, joka ei sitä tue. Nuorisotyöntekijän tulee pystyä kertomaan omasta ammatillisesta osaamisestaan ja työnsä tavoitteista ihmisille, jotka eivät tunne nuorisotyötä. Näin erilaisten toimijoiden on mahdollista löytää tavat tehdä yhteistyötä nuorisotyöntekijän kanssa hyödyntäen molempien erilaista ammatillista osaamista ja rooleja. Nuorisotyöntekijän on osattava rajata työtään, jotta ei joudu työrooliin, joka ei vastaa hänen ammatiosaamistaan (esimerkiksi koulunkäyntiavustaja tai välituntivalvoja) tai nuorisotyön tavoitteita.

Moniympäristöisen nuorisotyön kehittämisosaamiseen kuuluu taito soveltaa nuorisotyön toimintamalleja erilaisiin toimintaympäristöihin. Tämä vaatii sitä, että nuorisotyöntekijä tuntee toimintaympäristön toimintakulttuurin ja kykenee löytämään sieltä mahdollisuudet, joissa nuorisotyön ammattitaitoa voidaan hyödyntää. Esimerkiksi koululla toimittaessa nuorisotyöntekijä osaa huomioida koulun päivärytmin tuomat mahdollisuudet ja rajoitteet nuorten kohtaamiselle. Nuorisotyöntekijän kehittämisosaamiseen kuuluu myös se, että hän pystyy ottamaan vastuuta toimintaympäristössä toteutettavista nuorisotyöllisistä prosesseista ja viemään niitä eteenpäin. Toimittaessa esimerkiksi koululuokan kanssa koko yläkoulun ajan, poikkeaa prosessin kesto pituudeltaan nuorisotyön perinteisistä yhden toimintakauden kestoisista prosesseista. Prosessin ohjaaminen vaatii nuorisotyöntekijältä taitoa tehdä suunnitelmia, jotka ulottuvat pidemmälle aikavälille.

Nuorisotyöntekijän kehittymisosaaminen moniympäristöisessä nuorisotyössä vaatii nuorisotyöntekijältä taitoa soveltaa käytössä olevia tiloja ja työmenetelmiä nuorisotyölle sopivalla tavalla. Nuorisotalon ulkopuolella nuorisotyöntekijällä ei ole välttämättä käytössään samanlaista repertuaaria työvälineitä kuin esimerkiksi nuorisotalolla. Nuorisotyöntekijä joutuu käyttämään luovuutta toimiessaan nuorten kanssa tiloissa, joita ei ole suunniteltu nuorisotyöhön tai suunnitellessaan toimintaa nuorille vähäisillä työvälineillä. Toimiessaan erilaisissa toimintaympäristöissä nuorisotyöntekijän tulee pystyä omaksumaan uusia toimintakäytäntöjä saadessaan kokemusta uudenlaisesta tavasta tehdä nuorisotyötä. Näin hänen ammatillinen osaamisensa laajenee horisontaalisesti ja arjen työssä vahvasti läsnä oleva käyttöteoria kasvaa.

7 POHDINTA

Opinnäytetyö antoi aiheita pohtia sitä, mistä syntyvät legitiimit nuorisotyöympäristöt. Nuorisotyön historiassa tulee ilmi, että ensimmäiset nuorisokahvilat ja nuorten kerhot ovat syntyneet tarpeesta säilöä nuoret pois kadulta aiheuttamasta ongelmia (Ilves 1998, 47). Nuorille haluttiin kohdentaa paikka, jossa he olisivat valvovan silmän alla. Nuorisotalojen instituutioasema on perustunut tällaiselle asetelmalle, jossa nuoret tulevat tiettyyn, heidän ikäryhmälleen osoitettuun paikkaan viettämään vapaa-aikaa. Tänä päivänä nuorten vapaa-ajan viettotavat ovat muuttuneet ja suhtautuminen nuoriin on murroksessa. Nuoria halutaan asiakkaiksi kirjastoihin, kauppakeskuksiin, elokuviin ja museoihin. Toisaalta nuoria osallistetaan entistä enemmän vaikuttamaan alueiden asioihin muun muassa vaikuttamisjärjestelmä Ruudin tai osallistavan budjetoinnin kautta. Toisaalta nuoret ohitetaan edelleen herkästi, kun puhutaan kaupunkilaisten mahdollisuudesta varata erilaisia tiloja käyttöönsä tai järjestää tapahtumia. Usein siihen vaaditaan täysi-ikäinen vastuhenkilö.

Nuorisotyön legitiimi asema erilaisissa toimintaympäristöissä syntyy siitä, että nuoret viettävät niissä vapaa-aikaansa. Nuorisotyö kuuluu nuorille ja nuorisotyön on oltava nuorten tavoitettavissa. Nuorisotyöntekijöiden tulee oppia toisista toimintakulttuureista, jotta he voivat paremmin tukea nuorten osallisuutta erilaisissa toimintaympäristöissä. Jotta nuorisotyöntekijät saavat paremman kuvan kaupungin sisäisten toimijoiden toimintaympäristöistä tulisi mahdollistaa työntekijöiden kierto/ oppimisvaihdot kaupungin sisällä. Esimerkiksi vaihto kirjastoon, kulttuurikeskukseen, liikuntavirastoon tai kouluun toisi työntekijöille näkemystä siitä, mitä nuoret näissä toimintaympäristöissä kaipaavat. Vaihtojen ei tarvitse mennä tasan työntekijöiden kesken, vaan hyötynäkökohdat voi nähdä myös siltä kannalta, että vaihdon aikana saadaan kokemustietoa, jota voidaan hyödyntää tulevien palvelujen suunnittelussa. Huomionarvoista on myös se, minkälaiset yhteistyöverkostot on mahdollista saada tätä kautta. Käytännön yhteistyö mahdollistuu sen kautta, että ensin luodaan puitteet ja legitimitteetti toiminnalle.

Helsingin kaupungin johtamisjärjestelmä ja organisaatio uudistetaan ja uudistus astuu voimaan 1.6.2017. Muutoksen myötä kaupungin virastot ja liikelaitokset lakkauteaan ja niiden sijalle tulee neljä toimialaa. Nuorisoasiainkeskus kuuluu kesäkuusta alkaen kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle yhdessä kirjaston, liikuntaviraston, kulttuurikeskuksen, kaupungin museon, taidemuseon ja kaupungin orkesterin kanssa. Uudistus tarkoittaa jälleen isoa muutosta nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnalle. En osaa vielä ennustaa, mitä kaikkea muutos tuo tullessaan, arvaukseni on, että uuden toimialarakenteen myötä toiminnot lähentyvät toisiaan. Nuorisotyöntekijän työn kannalta tämä tarkoittanee sitä, että yhteistyö toimialan sisällä lisääntyy. Tuleva toimialamuutos saattaa myös tuoda moniympäristöiselle nuorisotyölle uusia merkityksiä, kun nuorisotyön toimintaympäristöt laajenevat muiden hallintokuntien alueelle.

LÄHTEET

- Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas 2009. Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Biddle, Bruce J. 1979. Role Theory. Expectations, identities and behaviors. New York: Academic press inc.
- Burr, Vivien 2013. Sosiaalipsykologisia ihmiskäsityksiä. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2015. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-Kustannus, 27-44.
- Eteläpelto, Anneli & Vähäsantanen, Katja 2010. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Kansainvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura: Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja, 26-49.
- Frey, Carl Benedict & Osborne, Michael A. 2013. The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation? Viitattu 14.10.2016. http://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/academic/The_Future_of_Employment.pdf
- Goffman, Erving 1971. Arkielämän roolit. Oikeille jäljille rooliviidakossa. (Suomentanut Erkki Puranen englanninkielisestä alkuteoksesta: The Presentation of self in everyday life). Porvoo: WSOY.
- Goffman, Erving 2012. Vuorovaikutuksen sosiologia. (Suom. Koskinen, Kaisa.) Tampere: Vastapaino.
- Gretschel, Anu 2011. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä: nuorten näkökulma. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. Julkaisuja 03/2011.
- Haapala, Anu 2012. Tulevaisuuskuvat nuorisotyössä. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 52-63.
- Haanpää, Leena & Roos, Sanna 2015. Nuoret Luupin alla 2014. Teemana kuluttajuus ja taloudellinen eriarvoisuus. Turun yliopisto. Turun lapsi- ja nuorisotutkimuksen julkaisuja 1/2015. Viitattu 14.8.2016. <https://www.utu.fi/fi/sivustot/cyri/PublishingImages/Nuoret%20luupin%20alla%20014%20raportti.pdf>
- Hall, Stuart 1999. Identiteetti. (Suom. Ja toim. Lehtonen, Mikko & Herkman, Juha) Tampere: Vastapaino.
- Heikkinen, Hannu L. T. & Huttunen, Rauno 2008. Hiljainen tieto, mentorointi ja vertaistuki. Teoksessa Toom, Auli & Onnismaa, Jussi & Kajanto, Anneli (toim.) Hiljainen tieto. Tietämistä, toimimista, taitavuutta. Kansainvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura: Aikuiskasvatuksen 47. vuosikirja, 203-220.

- Helakorpi, Seppo 2005. Työn taidot. Ajattelua, tekoja ja yhteistyötä. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu.
- Helsingin nuorisolautakunta 2014: Nuorisolautakunnan pöytäkirja 12/18.12.2014. Viitattu 11.8.2016.
http://www.hel.fi/static/public/hela/Nuorisolautakunta/Suomi/Paatos/2014/Nk_2014-12-18_Nik_12_Pk/A7C20C98-54A9-4D39-BD0D-F7AF36489598/Nuorisolautakunta_poytakirja_18122014-12_julkinen_.pdf
- Helsingin nuorisolautakunta 2016a. Nuorisolautakunnan pöytäkirja 5/12.05.2016. Viitattu 12.8.2016.
http://www.hel.fi/static/public/hela/Nuorisolautakunta/Suomi/Paatos/2016/Nk_2016-05-12_Nik_5_Pk/07657691-F8C3-494E-8305-8999FF17F1A4/Nuorisolautakunta_poytakirja_12052016-05_julkinen_.pdf
- Helsingin nuorisolautakunta 2016b. Nuorisolautakunnan pöytäkirja 6/26.05.2016. Viitattu 14.8.2016.
http://www.hel.fi/static/public/hela/Nuorisolautakunta/Suomi/Paatos/2016/Nk_2016-05-26_Nik_6_Pk/1F1321E3-AE60-4B9D-B713-F1C2B3AFD249/Nuorisolautakunta_poytakirja_26052016-06_julkinen_.pdf
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki University press: Gaudeamus.
- Hoikkala, Tommi & Paju, Petri 2013. Apina pulpetissa. Ysiluokan yhteisöllisyys. Tampere: Gaudeamus.
- Hämäläinen, Juha 2010. Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehyksessä. Teoksessa Nivala, Elina & Saastamoinen Mikko (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 73. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 169-200.
- Hänninen, Salme 2010. Voimaantumisen kehitysohjelma persoonallisen ja ammatillisen identiteetin tukijana. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Kansainvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura: Aikuiskasvatuksen 46. Vuosikirja, 191-217.
- Ilves, Kirsi 1998. Stadi ja sen nuoret. Nuorisotyötä Helsingissä 1948-1997. Helsinki: Helsingin kaupunki/nuorisoasiainkeskus, Edita.
- Jeffer, Tony & Smith Mark K. 2010. Introducing youth work. Teoksessa Jeffer, Tony & Smith Mark K. (toim.) Youth work practice. Hampshire: Palgrave Macmillan, 1-14.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2016. Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Soininen, Eero. Diskurssianalyysi. Teoriat, perusteet ja käytäntö. Tampere: Vastapaino, 25-50.
- Keskinen, Vesa 2012. Nuorisotaloissa käyminen. Teoksessa Keskinen, Vesa & Nyholm, Anna Sofia 2012. Nuoret Helsingissä 2011. Vapaalla, koulussa, vaikuttamassa. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2012:3, 83-85.
- Kiilakoski, Tomi 2012. Nuorisotalotoiminnan kehittäminen. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää Leena & Söderlund, Markus (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotut-

- kimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 131, 125-148.
- Kiilakoski, Tomi 2016. Nuorisotyö koulussa –seminaari avauspuheenvuoro 20.9.2016 Helsinki. Kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämisverkosto Kanuuna, Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus, Espoon kaupungin nuorisopalvelut. Viitattu 5.12.2016. <https://www.youtube.com/watch?v=9iOuUE0Q1IM&feature=youtu.be>
- Kiilakoski, Tomi 2015. Nuorisotyön sanallistaminen. Teoksessa Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami & Djupsund, Ronnie. Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 5. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 169. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 121-140.
- Kivijärvi, Antti 2012. Nuorisotoimen kehittämistyö monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Yksinäisestä puurtamisesta kohti toimivia rakenteita ja verkostoja. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää Leena & Söderlund, Markus (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 131, 299-314.
- Kolehmainen, Marjo & Lahtinen, Pauliina 2014. Nuorisotyötä koulussa. Yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö –hanke. B32: Projektiraportit ja selvitykset.
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Laine, Markus & Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka (toim.) 2007. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus.
- Laine, Timo 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-Kustannus, 26-43.
- Laitio, Tommi 2014. Sukupolvi kerrallaan. Nuorisotutkimuslehti 32. vuosikerta 2/2014. 34-42.
- Lapinoja, Kari-Pekka & Heikkinen, Hannu L. T. 2010. Autonomia ja opettajan ammatillisuus. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Kansainvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura: Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja, 144-161.
- Määttä, Mirja & Tasanko, Pia 2012. Nuorisotyön tehtävä ohjelma (yhteis)kunnassa. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää Leena & Söderlund, Markus (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 23-35.
- Myllyniemi, Sami & Berg, Päivi 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aika tutkimus 2013. Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja 49. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta, Nuorisotutkimusverkosto.
- Nieminen, Juha 2010. Puuttuva lenkki – nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehyksenä. Teoksessa Nivala, Elina & Saastamoinen Mikko (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 73. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 30-63.

- Nieminen, Juha 2003. Vanhempain valvottavista asiantuntijain analysoitaviksi. Auktoriteetti ja ammatillistuminen suomalaisessa nuorisokasvatuksessa. Teoksessa Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.) Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 32. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 261-281.
- Niemistö, Raimo 1998. Ryhmän luovuus ja kehitysehdoit. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. Palmenia-sarja 37.
- Nuorisolaki 7a§. Viitattu 13.7.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Nuorten hyvinvointikertomus. Viitattu 12.08.2016. <http://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/mista-kyse>
- Nyholm, Anna Sofia 2012. Kaverit ja kavereiden tapaamispaikat. Teoksessa Keskinen, Vesa & Nyholm, Anna Sofia 2012. Nuoret Helsingissä 2011. Vapaalla, koulussa, vaikuttamassa. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2012:3, 69-75.
- Onnismaa, Jussi 2008. Hiljainen tieto organisaatioiden rakenteissa. Vauhtisokeutta, muistikatkoksia ja uudelleen muistamista. Teoksessa Toom, Auli & Onnismaa, Jussa & Kajanto Anneli (toim.) Hiljainen tieto. Tietämistä, toimimista, taitavuutta. Kansainvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura: Aikuiskasvatuksen 47. vuosikirja, 119-132.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Nuorisolain uudistaminen. Opetus- ja kulttuuriministerion työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:16. Viitattu 13.7.2016. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/Liitteet/tr16.pdf>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Tiedotteet. Viitattu 25.7.2016. http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2016/06/HE_uusi_nuorisolaki.html
- Penttinen, Pekka & Soanjävi, Katariina 2012. Nuorisotyön tutkimus- ja kehittämistoiminta ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 229-243.
- Rautio, Pauliina & Pyyry, Noora & Hyvärinen, Reetta & Tani Sirpa 2015. Lasten ja nuorten asuminen ei mahdu kotiin. Teoksessa Häkli, Jouni & Vilkkö, Risto & Vähäkylä, Leena (toim.) Kaikki kotona? Asumisen uudet tuulet. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 103-109.
- Ruokotie, Pekka 2005. Urakehitys ja kehittävä vuorovaikutus. Teoksessa Poikela, Esa (toim.) Osaaminen ja kokemus. Tampere: Tampere University Press, 200-218.
- Saarela-Kinnunen, Maria & Eskola, Jari 2015. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-Kustannus, 180-190.
- Saarikangas, Kirsi 2003. Nuorten lähiöt. Teoksessa Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi (toim.) Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 32. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 396-417.
- Saastamoinen, Mikko 2006. Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa Rautio, Pertti & Saastamoinen, Mikko (toim.) Minuus ja identiteetti. Tampere: University Press, 170-180.

- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.
- Toom, Auli & Onnismaa, Jussi 2008. Johdanto. Teoksessa Toom, Auli & Onnismaa, Jussa & Kajanto Anneli (toim.) Hiljainen tieto. Tietämistä, toimimista, taitavuutta. Kansainvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura: Aikuiskasvatuksen 47. vuosikirja, 9-30.
- Toom, Auli 2008. Hiljaista tietoa vai tietämistä? Näkökulmia hiljaisen tiedon käsitteen tarkasteluun. Teoksessa Toom, Auli & Onnismaa, Jussa & Kajanto Anneli (toim.) Hiljainen tieto. Tietämistä, toimimista, taitavuutta. Kansainvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura: Aikuiskasvatuksen 47. vuosikirja, 33-58.
- Vuori, Pekka & Laakso, Seppo 2015. Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2015-2050. Ennuste alueittain 2015-2050. Helsingin kaupunki: Tietokeskus 2015:33. Viitattu 12.8.2016.
http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/15_10_05_Tilastoja_33_Vuori_Laakso.pdf

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

- Nuorisoasiainkeskus 2011. Nuorisoasiainkeskuksen strategia 15.11.2011. Miten NK parantaa maailmaa vuoteen 2016? Tavoitteet ja kehittämissperiaatteet pähkinänkuoressa.
- Anttila, Anna 2016. Tutkimus. Hyvä vapaa-aika –hankkeen toimintakertomus 2015. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. Y\Hyvää vapaa-aika\Talous\Raportointi\2015\HVA Toimintakertomus vuosi 2015

LIITTEET